

Григорій А. Йопик

УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИЙ АРХІВ-МУЗЕЙ АЛБЕРТИ

Пам'ятки Українських Піонерів Алберти

Едмонтон

1982

Алберта

Накладом
Українсько-Канадського Архіву-Музею Алберти

H.A. Yopyk

UKRAINIAN CANADIAN ARCHIVES
AND
MUSEUM OF ALBERTA:
Artifacts of Ukrainian Pioneers of Alberta

Edmonton

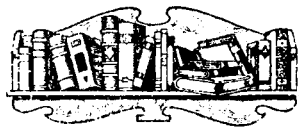
1982

Alberta

Published by
Ukrainian Canadian Archives and Museum of Alberta

Григорій А. Йопик

**УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИЙ
АРХІВ-МУЗЕЙ АЛБЕРТИ:
Пам'ятки Українських Піонерів Алберти**

diasporiana.org.ua

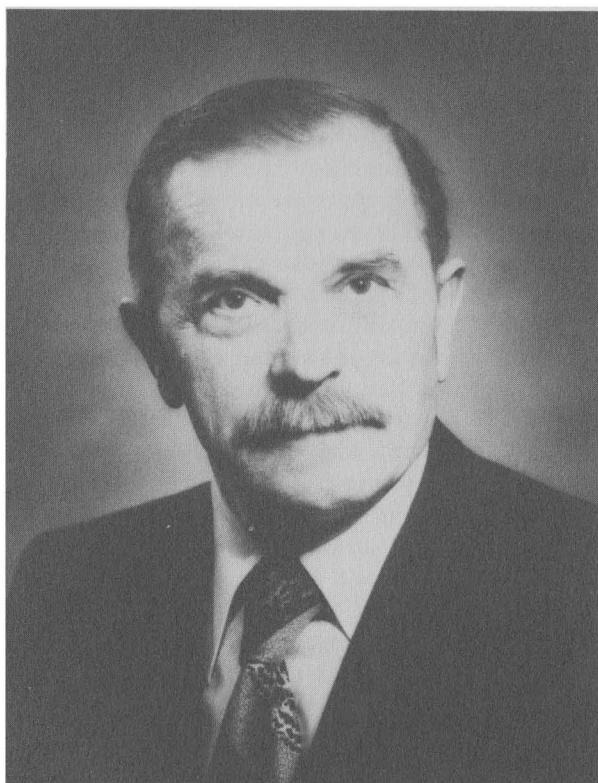
Едмонтон

1982

Алберта

Накладом
Українсько-Канадського Архіву-Музею Алберти

**Всі знімки, вміщені в цьому виданні, у виконанні автора.
Він їх теж оформив до друку.**

Григорій А. Йопик

ВСТУПНЕ СЛОВО

Праця, яку берете до рук п.з. "Українсько-Канадський Архів-Музей Алберти", має ще й другу назву "Пам'ятки українських піонерів Алберти". Подаючи дві назви, автор Григорій Йопик хотів тим самим віддати належну шану тим, від яких почалось велике українське діло в Канаді.

Кмітливий автор, прибувши до Канади в 1948 р., збагнув вклад українських піонерів в розбудову Канади, як також побачив, що пам'ятки тих, які дали основу українському бутті в Канаді, затираються, під зубом часу улягають знищенні. І стало його гарячим бажанням послужити справі збереження цих пам'яток своїм досвідом, векликою любов'ю до рідного, пильною працею та відданістю до заперечення самого себе. Ставши децю економічно на власні ноги, почались поїздки Григорія Йопика на фарми, відвідини знайомих піонерів і незнайомих, отців духовних та інших чільних і громадських людей, які мали ціну цим пам'яткам минулого. В "Українських Вістях" Едмонтону стали появлятися звідомлення з дарів для запланованого музею-архіву. Все це була праця одних рук, часова і матеріальна посвята однієї людини. Плили роки, але Григорій Йопик постійно жив однією великою ідеєю — побачити в місті Едмонтоні та провінції Алберти імпазантний український музей-архів, який говоривби свосму доккілі про працю української людини на просторах Алберти та вложену велику пайку цієї людини в розбудову цих просторів а в парі з тим і всі наслідки, які з того випливають для доккілля та молодого покоління. Передусім треба було дати культурну і громадську метрику молодому поколінні, щоб воно не чулось безбатченками на цих просторах а домовитими господарями. Григорієві Йопикові вдалось осягнути одне і друге.

З нагоди 80-річчя українського поселення в Канаді, цебто в 1971 р. в дні 26 листопада з перших мозольних початків Григорія Йопика, з призбираних численних книг, часописів, документів, світлин, церковних речей, господарських приладдів, народних одягів тощо, оформляється

Український Канадський Музей-Архів під опікою і кермою всієї української громади міста Едмонтону. Культурна спільнота цього міста оцінила вклад і заслуги Григорія Йопика і взяла на себе дальшу відповідальність за ведення архівно-музейного діла. При цьому однак вона не звільнила цього з посвятою діяча від дальших обов'язків, а навпаки довірила йому враз з цілістю громади цими культурними скарбами і надалі опікуватися та змагатися під його проводом в дальшій розбудові.

Сьогодні Українсько-Канадський Музей-Архів Алберти — це вже не тільки пам'ятки українського піонерства в Алберті. Тут вже знаходяться скарби минулого української людини і то не тільки різних кінців Канади. Тут вже зберігаються деякі цінності української діаспори а то й українського материка в Європі. УКАМА переріс свої початки і Григорій Йопик гордий за те. В своїй праці, в якій дає цитований піднаголовок, він хоче також сплатити довг українському піонерству, яке своїм минулим та здобутками запалило його до цієї високо-культурної праці.

Щоб дати наступним поколінням української спільноти в Канаді документ про початки УКАМА та його ступневий розвій, Григорій Йопик підготував цю публікацію та вдекорував її низкою своїх власних світлин. Тут теж не жалів свого труду. В книзі цікаві розповіді про зустрічі з піонерами, їхніми синами та онуками, пригодицькі події, милі хвилини з громадських подій, дегресії в різні аспекти культури та минулого, журба за втривалення документації та журба в призбиранні матеріяльних фондів, щоб служити належно справі, радість з успіхів тощо. Велика вартість цієї праці в тому, що тут детально заподано, як то з маленького потічка призбиралось велике річище музейно-архівного діла, з якого Едмонтон сьогодні може бути гордий. Тут заподані дані події розвою УКАМА, його праці в реструванні та каталогуванні, у влаштуванні виставок, екскурсій, контакту з українською спільнотою та доквіллям. Вкінці віддано належне місце для тих, які подали руку допомоги у формуванні музею — архіву, чи то своїми депозитами до установи, чи пожертвованими більшими, чи меншими сумами.

Важне те, що кожна сума є тут вписана. Зрозуміло, що таким меценатам архівно-музейної справи, як сл. п. Іван Борух та о. д-р Михайло Сопуляк, віддано окреме місце за їхні виняткові заслуги. Кожний, хто віддав УКАМА крихітку свого добра, чи праці, знайшов на сторінках цього видання своє місце. Окремі заслужені рядки присвячено Дружині Стефанії за її також неоцінені вклад. За ту велику організаційну працю, яку вложив і зараз вкладає Григорій Йопик, належиться йому велика історична дяка і не тільки від української спільноти Едмонтону та Алберти, але усіх тих, які мають ціну музейно-архівним справам. Це наглядний доказ, що може зробити одна людина з допомогою невеликого гурта собі близьких, коли одержимість візьме верх в її почуваннях. З приємністю годиться замітити, що Григорія Йопика за віддану працю на полі культури належно оцінила Історична Рада Едмонтону (Edmonton Historical Board), надаючи йому в 1976 р. почесну грамоту наступного змісту: "Historical curator noted for his work in the preservation of the Ukrainian heritage in Edmonton. He collected artifacts and documents of Ukrainian pioneers which form the basis of the Ukrainian Canadian Archives and Museum of Alberta, opened in 1974." Це признання надано авторові на окремому святковому вечорі, влаштованому для заслужених культурних діячів Едмонтону та Алберти.

УКАМА є сьогодні культурно прикрасою українського Едмонтоноу, який в останній декаді української історії висувається на передове місце своїми культурними здобутками. Громада — великий чоловік, але в громаді є великими теж ті, які віддають громаді свою корисну ініціативу, свої зусилля, не оглядаючись на других. Це ті, які ніколи не знеохочуються, а навпаки своєю працею запалюють других до походу і в найгіршій темряві йдуть вперед. Таким являється автор цієї праці, яка стане ще одним причинком до культурних надбань української спільноти в Канаді. Це не вишукані рядки, але щирі, прості і від серця слова. З ними варто познайомитись кожному.

Михайло Г. Марунчак

ДЕЩО З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МУЗЕЙНИЦТВА

Кожний народ цінить своє минуле та надає цьому минулому велику вагу, зокрема це помічаємо в зберіганні його конкретних пам'яток та переданні їх для майбутніх поколінь. Живуче покоління є неначе помостом між тими, що відійшли а тими, що прийдуть. Збережені пам'ятки — це неписана історія кожного народу. Цей культ минулого спостерігаємо вже в найбільш примітивних народів. Знова народи з історичним минулим творять для пошани минулого окремі інституції у виді різного рода музеїв. Так постали музеї природи і культури. Чим свідоміший народ та сильніший в своїх культурних почуваннях та національному “я”, тим більш зберіганих пам'яток в його культурному дорібку.

Археологічні розкопки на теренах України вказують на великий культ наших прапредків до своїх батьків та родів. Ця пошана перенеслася вже в писану історію, коли то стало творитись державне життя народу. Саме в цій добі відновуємо перші початки українського музейництва. В княжих дворах Русі-України призбирувалися пам'ятки минулого, які мали значення не тільки для пануючих князів та родів, але також для даного народу. З прийняттям християнства в Україні більшу роллю стають відігравати в музейництві монастирі, в яких ступнево зберігаються пам'ятки минулого, як теж пишеться історія цього минулого. Тут також, більш чим деінде, зберігаються книги, отже постають бібліотеки. Свята Софія в Києві, Києво-Печерська Лавра, Михайлівський (Дмитріївський) монастир в Києві та Спасо-Преображенський монастир в Чернігові були тими найбільш відомими осередками, де стали зосереджуватися збірки українського минулого. Інші осередки сходу і заходу України йшли їхніми слідами. Доля однак була лукава для цих збірок. В 1169 р. ростово-суздальський князь Андрій Боголюбський зруйнував Київ та його історичні пам'ятки. В 1240 р. і пізніше ці пам'ятки нищили постійні татарські напади та напади інших кочовиків.

В козацьку добу збірки минулого знаходять своїх протекторів також в козацькій старшині та гетьманах. Великим

протектором та меценатом минулого станув гетьман Іван Мазепа, але і в цій добі нанесли велике знищення москалі, бо гетьманські резиденції в Чигирині та Батурині були зруйновані до краю а з ними пропали також численні мистецькі твори, гравюри, рукописи, стародруки тощо. Окреме ім'я в зберіганні пам'яток мають такі роди в Україні, як Миклашевські, Полетики, Скоропадські, Лизогуби, Капнисти, Апостоли, Розумовські, Шептицькі та інші.

В часах культурного і національного відродження українського народу вже широкі маси активізуються та присвячують минулому більше уваги. Вони також стараються це минуле зберігати у виді оформлених різних музейних збірок. В 1825 р. постає Історичний Археологічний Музей в Одесі. В 1926 р. був оснований Музей Античної Старовини в Керчі. В 1833-34 році організується музей при Київському Університеті. Тут збираються передусім архіологічні пам'ятки, природничі колекції. В тому часі назріває свідомість творення історичних музеїв українського народу. Все це треба було прикривати такими назвами, як архіологія, етнографія, нумізматика або просто "старовина". Так постав Херсонський Історично-Археологічний Музей, Чернігівський Музей Української Старовини, Волинський Музей в Житомирі, Полтавський Музей Губернського Земства та інші.

На західних землях України Львівська "Просвіта", Наукове Товариство Шевченка багато причинилися до популяризації та організації музейного діла. "Народний Дім" та "Ставропігійський Інститут" втішалися великими колекціями стародруків. Церковний Музей при св. Юрі мав найбільшу колекцію з історії церкви. Його поширив Митрополит Шептицький, великий покровитель мистецтва іншими експонатами, коли то в 1908 р. створено Український Національний Музей в Львові. Біля Мукачева на Чернечій горі була також велика церковна збірка. Те саме в Красному Броді на Лаборці. В Пряшеві при Греко-Католицькій Консистрії була велика збірка документів цієї єпархії. На Буковині в Чернівцях музейницьку працю вів Народний Дім та Український Музей Народовідання. Це тільки примірно наведені інституції. Їх було значно більше

на всіх теренах української землі.

Великий підйом в розбудові українського музейництва внесли роки так званої українізації після Першої світової війни. Цей підйом був пригломшений в 30-их роках так званою сталінізацією, коли то з українського музейництва стали “вичищуватися” українські національні елементи. Ця чистка видима і невидима ведеться й досі. Вона поширена також на всі об’єднані землі України. Така політика в Україні на полі культури накладає на українців у вільному світі окремих обов’язок не тільки дбати про збереження культурних надбань еміграції та поселенців, але також забезпечити за українським минулим його національний аспект, саме той, який безустанно нищиться окупаційною владою в Україні. Чи ми як вільна спільнота сповняємо цей обов’язок належно, автор цих рядків розглядає це питання на тлі організації та розвитку Українсько-Канадсько Архіву-Музею Алберти.

МОЯ ПОСТАНОВА

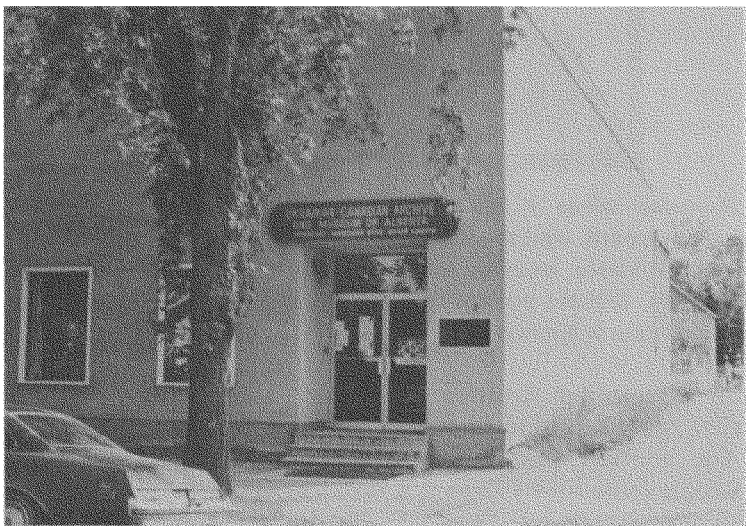
Від давніх років я роздумував над тим, якби створити архів-музей в Едмонтоні та зібрати в ньому українські пам'ятки по наших піонерах в Канаді, а зокрема в Алберті. Врешті Архів-Музей започатковано щойно 1968 р., коли то о. Богдан Лозинський передав багато різних книжок та інших друкованих матеріялів для моєї збірки, які він зібрав між нашими піонерами в Алберті. Все це я упрорядкував і від того часу далше продовжував збирати. Допомагала мені в цьому також моя дружина Стефанія. Вона вложила багато роботи а передусім до тих матеріялів, що були знищені. Часто треба було їх вичистити і направити, щоби вони надавалися до архіву-музею.

Звичайно, при таких збірках в Україні користувалися таким моттом: “Просить, благать за рідкості, це не стид, бож не продають їх у кожному місті та усякий добре знає, що збірка дещо більша є за одну-однісеньку річ”. Таким моттом користувався й я.

В хаті Гр. і Ст. Йопик, 13412 — 115 Ave., Едмонтон, почалися перші кроки збірки матеріялів до архіву — музею в 1968 р. В цій хаті 26-го листопада 1971 р. оформлено перший комітет Українсько-Канадського Архіву-Музею.

Кожна суспільно-громадська праця необхідно потребує друкованого слова, щоби заговорити до народу за моральною й матеріальною піддержкою, отже, тут потрібно у своїй пресі друкувати звідомлення і списки жертводавців та інші статті, й інформувати народ як розвивається архівно-музейне діло. Керівник і редактор “Українських Вістей” о. митрат М. Сопуляк радо погодився друкувати такі списки в “Українських Вістях”. Крім цього він також давав мені добрі поради. Коли Архів-Музей набув власний дім, то зараз о. митрат М. Сопуляк прийшов з великою поміччю; передав багато книжок, газет, журналів, світлин та пожертвував поважну суму грошей і тим вписав себе у меценати УКАМА.

Будинок, в якому приміщується Українсько-Канадський Архів-Музей, 9543 — 110 Ave., Едмонтон, Алта. УКАМА. Офіційно відкрито 27-го жовтня 1974 р.

Почесне місце в УКАМА займає портрет Т. Шевченка нарисований невідомим малярем. Під покровом Шевченка оформлялося національне життя українських поселенців Канади. Історія портрета — це історія перших українських поселенців в Канаді.

Ювілейний Комітет у Вінніпегу, вшановуючи в 1914 р. соті роковин від народження Т. Шевченка, випустив в продаж портрет, щоб здобути фонди на розбудову Рідних Шкіл в краю і тут в Канаді, а також видав книжку: "Ювілейна збірка статей про Тараса Г. Шевченка", сторін 64.

Звернім свою увагу, що говорять і який заповіт залишили нам наші предки тут в Канаді: "В Рідній Школі Наша Будучність", портрет Шевченка на тлі прапорів британського і українського. Ювілейні роки 1814 — 1914 рр. під

датами символи свободи і просвіти. Під ними Шевченкові слова з поеми присвяченої Котляревському:

“Будеш батьку, панувати, Поки з неба сонце сяє,
Поки живуть люди. Тебе не забудуть”.

В низу великий напис: “Безсмертному Тарасові Канадійська Україна”, а в долині з обох боків українські герби, в посередині канадський. Під прапорним словом Тараса Шевченка проходила вся праця українських піонерів в Канаді. Під цим прапорним ім'ям започатковано також працю УКАМА.

В народі друковане слово сповняє важливу роллю. Коли вороги хочуть здусити культуру поневоленого народу, то позбавляють його друкованого слова. Знова друковане слово письменників, поетів, істориків, науковців й критиків оформляє нарід в культурну націю.

Т. Шевченко віщий дух української нації глибоко закріпив свою творчість в народі. Перші поселенці в Канаді, коли вони творили свої перші культурно-освітні установи, своє рідне шкільництво, то Шевченко промовляв до сердець усіх, навіть і молоді, яка вже народилася в Канаді. Він своїми поетичними творами описував долю свого народу, а теж його історію. Як пророк народу будив його, щоби не пропав серед лихоліть. Він поставив на сторожі його душі, своє огнисте слово:

“Воскресну нині, ради їх
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово”.

І це Шевченкове невмируще слово, стоїть на сторожі наших душ й по сьогодні. Недиво отже, що вже в 1914 р. українці Канади старалися віддати належний поклін Шевченкові.

Сьогодні в Канаді вже живе п'яте покоління українців, які твердо вросли в канадську землю, закріпили себе в цьому суспільстві й дали великий вклад своєї праці у розбудову Канади. Ми є горді з нашої культури й тому зберігаємо її наступним поколінням. Сьогодні українська куль-

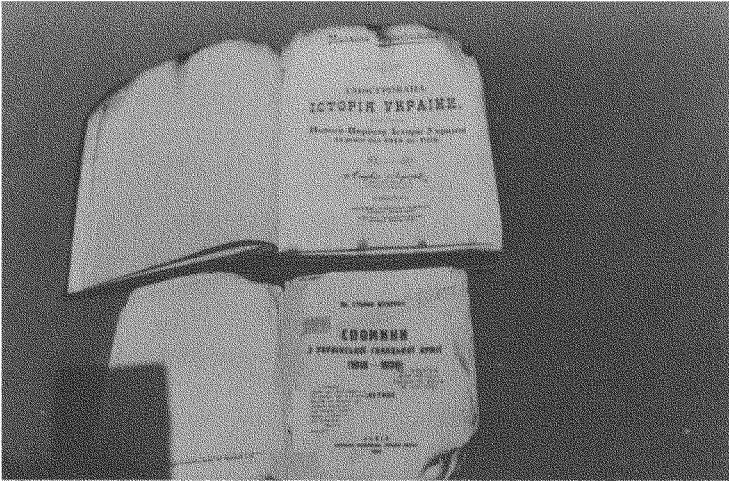
тура переплітається із культурами інших народів і тим засвідчує не лише нашу прихильність у Канаді, але й наш вклад у її загальну скарбницю. Для цих цілей створено в Алберті Українсько-Канадський Архів-Музей в Едмонтоні і ми зобов'язані тут зберігати всі культурні пам'ятки і в той спосіб збудувати для наших піонерів тривалий пам'ятник, який пригадувавби їхні заслуги в плеканні нашої культури в Канаді. Ми часто згадуємо українських піонерів, про їхні великі діла в суспільно-громадському і релігійному житті. Тут збудовано сотні українських церков, народних домів, розбудовано рідне шкільництво включно з впорядкованими цвинтарями, де в могилах спочивають тлінні остинки наших основоположників, які своїми мозолистими руками та кривавим потом промостили шлях до добробуту наступним поколінням.

На першому пляні вишивані жіночі сорочки і блузочки, гафтовані кіптарі та іншого рода вишивки, а на манекіні жіночий народний стрій. На стіні галерія портретів перших українських поселенців в Канаді.

Українські газети і журнали, які друкувалися в Алберті, зберігаються в УКАМА; Нова Громада — Едмонтон 1911; Новини — 1913; Канадієць — 1913; Поступ — Мондер 1917; Фармерське Слово — 1921; Гарапник — 1922; Наш Поступ — 1923; “Промінь, Студентський журнал — 1924; Західні Вісті — 1928; Новий Край — 1929; Друг Народа — 1930; Відродження — 1930; Новий Шлях — 1931; Фармерський Голос — 1933; Клич — 1935; Українська Газета — 1934; Суспільний Кредит — 1937; Світло — Мондер 1938; Юкраїнян Трібюн — 1939; Голос Правди — Смокі Лейк — 1945; Українські Вісті — 1952; Рекорд — 1960; Фармерський Вістник — 1944; Український Піонер — 1952; Католицькі Картини — Мондер 1943; Канадська Україна — 1976.

Обгорені книжки: М. Грушевського — “Ілюстрована Історія України” і Др. С. Шухевича — “Спомини Української Галицької Армії (1918 — 1920)”, які збереглися в Четгїл, Алберта.

Вгорі паперові гроші, які випустила Українська Народна Республіка та гроші за Гетьманського правління в 1918-1919.

Відліва: Медаля композитора і редактора Лева Лепкого, арт.-майлара сот. УСС. Ю. Буцманюка, чет. УГА В. Батицького, Ю. Шотила, 1-ої Української Дивізії “Галичина”.

Пам’ятник борцям за волю України, портрет гол. от. С. Петлюри та інші світлини.

ЗБИРАЄМО МАТЕРІЯЛИ ДО АРХІВУ-МУЗЕЮ

МОЇ ЗУСТРІЧІ І РОЗМОВИ З НАШИМИ ЛЮДЬМИ В АЛБЕРТІ.

Була неділя в осінню пору. Б. Трач, наш приятель і я з дружиною разом поїхали до Четгїл, около 90 миль на захід від Едмонтону. Дорога була добра, а в тих сторонах околиці лісисті, образи барвисті і їзда автомашиною була приємна. Був вже полудень, коли ми приїхали до Ол. Воробця. Люди милі й гостинні і зараз попросили нас до обїду. При столї наша розмова розвинулася на тему музейної збірки. Як скінчили обїд, то господар почав показувати свої книжки. Переглядаючи їх, між ними натрапив, що кілька книжок були обсмалені вогнем. О. Воробець оповїв нам історїю, як він врятував їх з вогню. Його сусїд був довгі роки дяком, мав замилювання до читання і був придбав гарну бібліотеку. О. Воробець часто сам позичав у нього книжки до читання. Коли сусїд помер, то син покїйника, який приїхав із Ванкуверу, почав в хатї робити свої порядки. Він повиносив з хати багато речей і книжки та почав все це палити. На цей час прийшов О. Воробець і врятував ще от тих кілька книжок якї передав до моєї збірки а при цьому ще кілька неушкоджених. Ця розповїдь затурбувала мене. Тут довго ми не задержувалися, а зараз поїхали до іншого фермера, В. Шульгана, який працював на фармі. Як тільки побачив нас, прийшов познайомитися. Я розповїв йому про цїль нашої подорожї. Він запросив нас до хати, а сам пішов в другу кїмнату і винїс кілька книжок, календарїв і два святї образи, оправленї в ручно зроблених рамах і тут В. Шульган дещо розказав про старо-український звичай, як то батьки благословили своїх дїтей образами. Шульгани були молоде подружжя і виїздили до Канади. Їхнї батьки саме тими образами поблагословили їх в далеку дорогу. Такї гарнї й милї звичаї мало хто пам'ятає, як батьківська і матиринська рука благословить своїх дїтей у невідомий свїт. Були й інші розповїдї про давнї часи. За цими розповїдями час проминав скоро. Врештї ми стали поспішати.

Сонце за лісом вже заходило, як ми попрощалися з нашими знайомими і поїхали домів. Мені дорогою снувались думки, що доведеться мені стратити багато дорогого часу і грошей, а користей для музейної збірки не буде багато, але палення книжок мене непокоїло а то й захопило, щоби збірку продовжувати, а зустрічі з нашими людьми для мене були корисним досвідом. Я рішився давати до часопису заклики.

Перше оголошення в “Українських Вістях” було такого змісту: “Старі книги, газети світлини з поясненням і інші друки просимо не викидати, а прислати їх нам до архіву...” Перші особи, які відгукнулись на оголошення і передали свої матеріали були: О. Батицька, М. Кушнір, С. Магера, Лисбурн, а за наступними оголошенням пошта вже доручила посилки від таких осіб: І. Зборовський і П. Матвійчина, оба з Вінніпегу, В. Дубик — Гамільтон, Онтаріо, В. Сердюк, Трентон, США., Іл. Оренчук, Трейл, Бр.К., М. Поріцький, Гай Прері, Алберта, Він особисто привіз багато книжок та запропонував особисту допомогу в збірці. Дальше зголосився Ів. Чапельський з Мирнам, Алберта. Останний приїхав до Канади з батьками 11 річним хлопцем зі села Старжава, Україна в 1901 р. Всі вони поселились на схід від Вегривил, в околиці Менвіл, Алта. До року родину стрінуло велике нещастя. Батько дрібних дітей помер і діти гірко бідували, а Іван, як найстарший син в родині найбільше потерпів, бо дитиною мусів важко працювати. Тепер йому 91-ий і доживає свого віку в домі старших людей у Мирнам, Алберта. Він, крім книжок, які передав до архівної збірки став ще мужем довіря. Це хрустальний характер українського піонера. Зі своєї мізерної старечої пенсії кожного місяця відкладав по 10-ть долярів для Архіву-Музею, щоби стати членом фундатором. Одного разу він сказав таке: “Збереження історичних пам’яток українського поселення в Канаді це велике завдання. У великій мірі це завдання може сповнити всеукраїнській архів-музей”. Таких щирих і відданих людей може зродити великий труд життя, який він пройшов у своєму житті.

Одного разу по телефоні сказав мені о. митрат М. Сопуляк, що П. Гунька з Егрімонт, Алберта, має 20 річників

газет “Канадійського Фармера” і дораджував, щоби я в неділю приїхав і забрав те все до архівно-музейної збірки. Назначена неділя була вже зайнята іншою справою і я поїхав зі своєю дружиною в суботу вечором, коли закінчено нашу щоденну працю. Була осінь і цього вечера надворі було дуже темно, майже чорно, а Егрмонт від Едмонтона на північ лежить коло 60 миль і потрібно було автом їхати дуже обережно. Ми приїхали і я заходжу до крамниці і питаю, де мешкає П. Гунька. Мені чоловік пояснив, як до нього заїхати, але рівночасно остеріг, що він у вечері до хати нікого не пускає. Однак таки поїхали до визначеної цілі. Приїжджасмо, хатина дуже марненька, прямо в землю вросла, аж прикро дивитися, що в Канаді у теперішньому добробуті люди можуть так жити. Вікна маленькі, майже в землю вросли. Одна маленька електрична лямпочка звисає над кухнею до варення. Я застукав до дверей, чую голос і питає, хто там? Я сказав своє назвисько, а він відповідає: “Ви мали приїхати завтра, у неділю”. Я пояснив, в чому саме перешкода була, тоді П. Гунька вийшов і показав, як заїхати до його шопи, яка стояла недалеко за хатою. Був це бідненький будиночок, а кругом високі буряни, що годі доступити.

Господар дому засвітив світло таке саме бідненьке, як і в його хатині, а при такому мізерному світлі у темному гаражі важко було навіть зорієнтуватись, що і де лежить. Однак треба сказати, що всі газети були гарно поскладені в річниках і я почав виносити і складати до свого авта, а моя дружина в той час розмовляла з П. Гунькою, а я згодом з цікавістю прислухувався до їхньої розмови. На підлозі коло газет на якомусь підвищенні стояла якась довга скриня і була чимось накрита. Моя дружина з цікавості, як звичайно буває у жінок, запитала господаря, а що це є накрите? А він відповів: “Це є моя дома” і рівночасно здіймив накривало і відчинив домовину. Дружині й мені зробилось моторошно і неприємно вразила нас ця ситуація, бо звичайно між людьми рідко таке буває, коли людина ще живе, а в його хаті вже чекає на нього домовина... Далше він сказав: “Я хочу знати в чому буду лежати, як помру, бо нікому не вірю”.

Як бачимо, наші піонери були загартовані до всіх невідгод і тому приготувляли себе до таких подій, як кінець свого життя, а найбільше довіря мали до себе та своїх священників.

ОТЦІ ДУХОВНІ ДОПОМАГАЮТЬ В ПРАЦІ

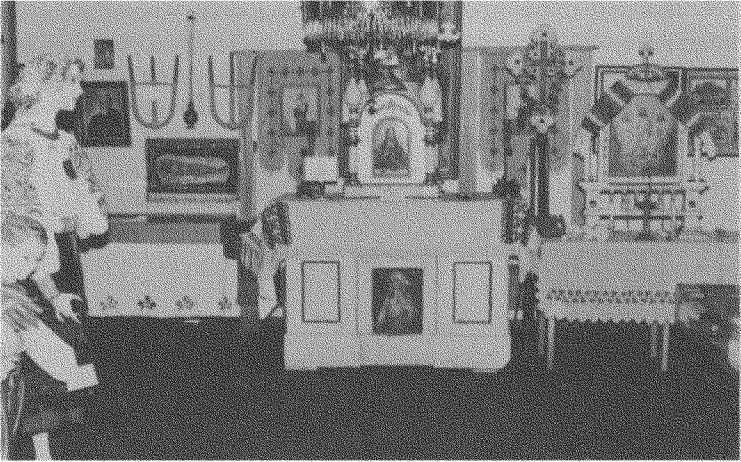
Я даліше свою збірку старався провадити також при допомозі наших отців парохів, які жили у містечках в Алберті. Було це в неділю, як я з дружиною поїхали до о. П. Петришина, пароха в Редвотер. Священик був з нами добре знаний і в нашій розмові я старався зацікавити о. пароха про нашу архівно-музейну збірку. Про збірку багато людей вже знало, бо було добре розрекламована в пресі. І тому попросив я пан-отця, щоби він мені допоміг перепровадити збірку поміж своїми парохіянами. На мою просьбу, о. Петришин не тільки погодився це зробити, але зараз таки передав багато своїх церковних речей, що привіз зі собою зі скитальщини, Німеччини. Тут була плащениця, вишивані хоруґви, вишивані на домашньому полотні рушники, книжки, давня єванґелія та інші матеріяли. Тут також ми договорилися, щоби поїхати з ним на його попередню парахію до Атабаски. Від Едмонтону до Атабаски понад 100 миль на північ. В травні, на Вікторія день, нас троє, о. Петришин, я і моя дружина поїхали до Атабаски. Коли їхати в цю сторону, то Алберта має чудову природу, а була це весняна пора, коли луки і ліси вбирались у зелені шати природи. В Атабасці ми заїхали до п-ва Ляшуків і п-і С. Гейн. Вони до Канади приїхали 1930 р. зі села Войславичі, Сокальщина, Західня Україна. Вони до нашої збірки передали прегарні вишивані сорочки на домашньому полотні й інші одяги з 1920 р.

Тому, що я мусів їхати до Редвотер по отця пароха і відвезти його назад, то цього дня я проїхав більше 300 миль дороги, але подорож була весела, бо погідний весняний день насолоджував наші душі чудовою природою північної Алберти, а задоволення було велике, бо такі матеріяли, які ми зібрали, того дня за ціну грошей не дістати і не має на ринку, щоби їх купити.

Дещо пізніше о. Петришин запросив мене, щоби з ним поїхати до тих церков, які були на фармах, а він до них доїздив і відправляв богослуження. Одна з таких, “Федора”. Тут є дерев’яна українсько-католицька церковця Пречистої Діви Марії, збудована 1936 р. і старенький цвинтар.

О. Петро Петришин (1912-1976), до Канади прибув 1950 р. Останньо був парохом в українській католицькій церкві в Редвотер, Алта. Багато причинився до розбудови УКАМА в Едмонтоні.

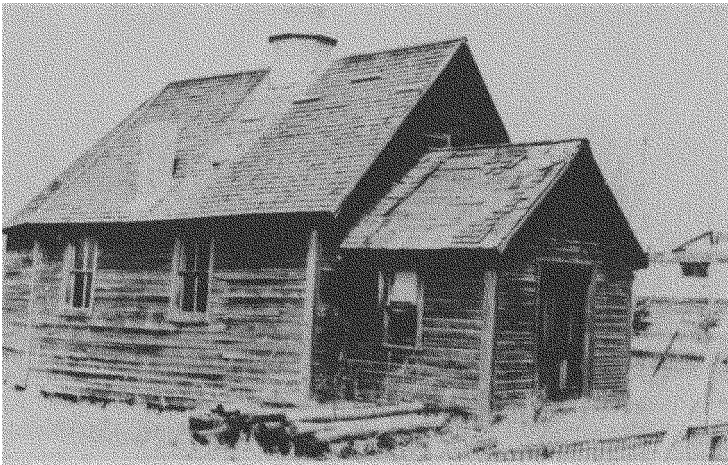
Фрагмент релігійної виставки в Архіві-Музеї. (Дар о. П. Петришина).

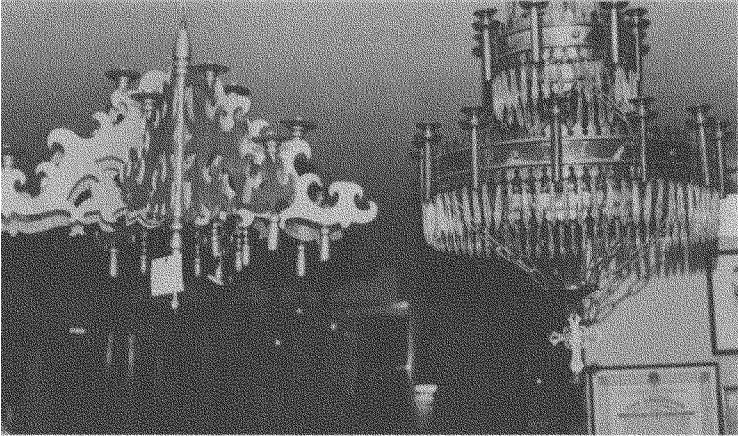
Українсько-католицька церква св. Івана Хрестителя в Куквілі, коло Редвотер, Алта., дерев'яна, збудована 1911 р., нечинна. З церковці передано кивот, образи і свічники, які зберігається в Архіві-Музеї.

Українсько-католицька церква св. Йосифа і Рождества Божої Матері в Редвотер, фарми, дерев'яна, збудована 1918 р., нечинна і з неї передав о. П. Петришин багато церковних речей до Архіву-Музею.

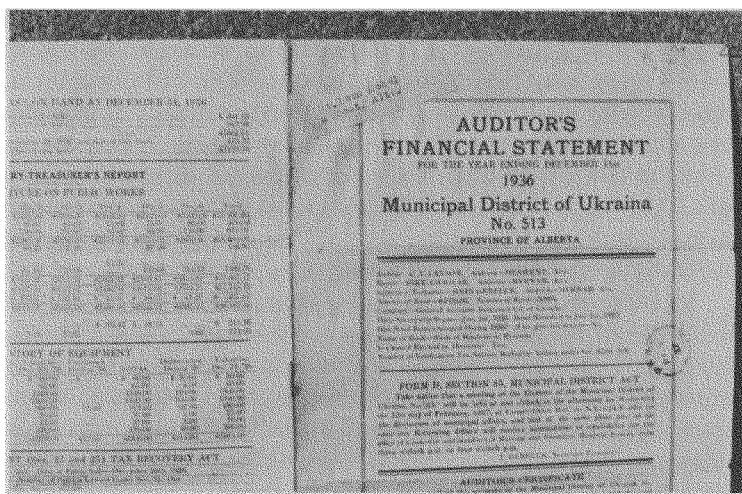
Українська католицька церква, сьогодні музей, збудована в березні 1904 р. у Вох, Алберта, одна з найстарших церков, яка збудована нашими піонерами і перетривала до наших днів. Сьогодні відновлюють її, як музейну пам'ятку.

Павуки, яких уживали в церквах; відліва: павук дерев'яний, ручно зроблений невідомим українським піонером, 2-гий фабричний з мосяжної бляхи, обидва зроблені перед 1930 рр.

Відліва: 1. Євангелія в старослав'янській мові, видана Ставропігійським Інститутом у Львові в половині 19-го віку, оправа тверда в плюші, окута різбленим бронзом. 2. Біблія в старослов'янській мові 1751 р. 3. Євангелія в старослов'янській мові, видана Ставропігійським Інститутом в Львові в першій половині 19-го віку, 4. Винзу молитвослов, видання Ставропігійського Інституту в Львові, 1877 р.

Фінансовий звіт на 1936 р. з околиць Муніципалу “Україна” ч. 513 в Мирнам, Алберта. (Оригінал документу зберігається в УКАМА).

Тут є теж і українська греко-православна церква св. Івана, дерев'яна збудована 1947 р. і теж є цвинтар, а збоку при дорозі є народний дім, яким користаються члени обох парохій і це є гарний приклад взаємної пошани до себе.

Дальше, яких 8 миль на північний захід є місцевість, яка називається Вох. Тут при пільній дорозі ще стоїть перша українсько-католицька церковця Успення Преч. Діви Марії, збудована в березні 1904 р. Дуже опущена, вікна повибивані, дах обшарпаний, а підлога зогнила аж прикро дивитися. Та церковця нагадує нам давні часи важкого життя українських піонерів. Це дійсно сумний заповідник наших перших поселенців в Канаді. Я звертався до декількох осіб, щоби цю церковцю відновити і зберегти як музей релігійного життя наших перших поселенців. Коли пишу ці рядки, я ще раз поцікавився тією церковцею і студент на третьому році філософії, кандидат на священика П. Остапович з Федори говорив мені, що цю церковцю відновляють і хочуть затримати як музей. Хвала Богу, що мої старання здійснилися. Коли від тої церковці проїхати дві милі на захід, то видно гарну дерев'яну церкву тогож самого святого патрона

що і ця старенька. Вона побудована на цементовому підмурівку і у церковному підвалі є ще гарна зала, а коло церкви є просторий цвинтар. Тут і сам дивуєшся, звідкілля стільки людей сюди навезено і поховано. Тут і чистота і порядок ідеальний, а коли читаєш написи на гробівцях, то думками летиш на Україну, звідкілля вони поприїжджали в Канаду і свою ріднину будували. Ця церква вже збудована перед самою Другою Світовою Війною (в 1939). Коло церкви є теж гарна дзвінниця і тут є також народний дім.

Одного разу о. Петришин і я поїхали до його попередньої парохії на фармах, місцевість Пайнкрік, коло Колітон близько Атабаски. Околиця горбкувата й лісиста, тут мало фермерських забудовань, але є маленька українсько-католицька церковця. Ми її оглянули і побачили, що в стіні замостились бджоли і маленькою діркою вищербленої дошки сучка багато влітало й вилітало в час літнього сезону-медобрання. Ми, вертаючи додому, вступили ще до нашого фермера, якого знав отець. Називався М. Гарник. Він недавно був повернув з туристичної поїздки в Україну, а до Канади прибув з Тернопільщини в 1927 р. В той час, як він їздив в Україну, то можна було ще відвідувати село, звідки він походив, а для нас в Канаді кожному було цікаво почути найменшу вістку, “як там на Україні наші рідні”. М. Гарник почав оповідати і по ньому видно було, що старався оминати для нього болючу справу, однак не видержав і заплакав.

Сльози по старому зморщеному лиці покотились долів. Почав говорити щиро, про свою сестру і брата, який мав 12 років, і ніс для когось їду. На полі близько лісу, його хтось забив! Коли передавав до архівної збірки свою парубоцьку вишивану сорочку і вишиваний рушник з домашнього полотна, то сказав, що вишивала це його сестра, яка також згинула. На тім рушнику є записано про несподівану смерть його сестри. Далше свою розмову він продовжав про свого брата, що недавно був повернувся зі заслання. Оповідав, що вранці, коли він спав в хаті, то брат ходив перед хатою і до хати не хотів зайти, аж коли він вийшов на двір, тоді брат став розказувати йому про страхіття, які він пережив на засланні.

Сумна історія закінчилася з о. П. Петришеним, бо в

серпні 1976 р. він важко захворів і пролежав недовго в лічниці. 10-го вересня по Едмонтоні розійшлася сумна вістка, що отець не живе. Похорони відбулися в Редвотері і в Едмонтоні. Я за старанням о. митрата М. Сопуляка виеднав дозвіл від Преос. Владики Ніля перепровадити збірку на похороні для архіву-музею. Ця збірка принесла для УКАМА велику користь, а допомагали мені п-і М. Гирак і п-і С. Йопик. Пам'ять про примірного священика і громадського працівника, який багато допоміг в розбудові музею, буде жити так довго, як довго існувати буде архів-музей.

Ці репортажі, які я тут пишу із поїздок по Алберті, цікаві тим, що вказують нам, як наші люди щиро ставилися, щоб зберегти спадщину та культуру українського поселення в Канаді та взагалі нашої історії. Серед них були отці духовні, які щиро в тому допомагали.

Наступним священиком, до якого я звернувся з проханням за моральною допомогою у збірці, був о. Т. Гурко парох з Редвей. Він теж радо повітав мене у цій праці і старався допомогти мені. Я зі своєю дружиною Стефанією перший раз відвідали отця пароха в Редвей в дні 24 травня, 1971 р. Він радо привітав нас і по короткій нашій розмові сказав до мене, щоб піти на стрих хати і звідтам забрати все, що тільки надається до моєї музейної збірки. Тут так багато було всілякого добра, що мені доводилося два рази приїздити, щоби його перевезти до себе, до Едмонтону.

Тут в Редвей раніше був парохом о. В. Жолкевич, він був ревний працівник в релігійному й культурно-громадському житті, добрий організатор, а як любитель української пісні, все організував і провадив хор й драматичний гурток. Коли він з Редвей переносився на нову парохію в Онтарію, то багато культурного добра залишилося тут в Редвей. Цінна архівна збірка залишилась із святкувань, що відбувалися тут в 1951 р. з нагоди 60-річчя українського поселення в Канаді.

З цього дещо попало і до музейної збірки.

В травні день довгий і був час, щоби відвідати ще деяких людей, щоб придбати для збірки більше матеріалів. Коли сонце добре схилилось над вечір, ми їхали домів. Ми сердечно прощалися з господарем, а о. парох просив нас ще завітати до другої парохії в Смокі Лейк, бо там була

можливість у деяких людей набути ще матеріяли до архівно-музейної збірки.

Смокі Лейк розташований при головній дорозі ч. 28, а віддалений від Едмонтону 70 миль на північний схід. На сам храм свв. Володимира і Ольги, в неділю рано, я і моя дружина Стефанія поїхали на богослуження до Смокі Лейк. Тут церква нова і кілька років, як збудована. Людей на відправі було досить багато, а коли відправа закінчилася, то парох зараз у церкві познайомив мене зі старшим піонером С. Головайчуком, а він нас запевнив, що як тільки будемо їхати до Едмонтону, то він також дещо передасть до музейної збірки.

На прзначний обід нас запросив мій односельчан В. Горпинюк.

Мішаний хор в Редвей і його околиці, 1951 р., диригент о. В. Жолкевич, парох в Редвей.

Українська громада в Редвей, Алберта, вітала в себе проф. Дмитра Дорошенка з Європи, який об'їздив українські колонії в Канаді в 1937 р.

Буковинська хата збудована з логів, околиця Смокі Лейк, Алберта, 1901 р. Внутрі хати стіни ліплені глиною. Біля хати люди в буковинському святочному одязі. (Інформації подав пастор Д. Понич).

Українські піонери в домі пенсіонерів, Смокі Лейк, Алберта. 1-ий ряд, відліва, п'ята особа зі заложеними руками, в оперті на палицю, М. Черногуз з дому Солован, прибула до Канади з батьками 16-річною дівчиною 1896 р. Коло неї стоїть в українському одязі з палицею в руці М. Боханецький вже роджений в Канаді 1905 р., розвозив пошту в околиці Андрю, Алберта. 2-гий ряд, над головою з одинкою, автор Г. Йопик, у капелюсі, ч. 3, С. Головайчук, 1975 р.

Відтак я відвідав С. Головайчука, який передав цінні матеріали до збірки, і коротко розказав про своє пережиття в Канаді. Також мені приобіцяв, що в майбутньому постається оглянути мою збірку, але так не сповнилося.

Містечко Смокі Лейк і з його околицею сьогодні нараховує 1,250 мешканців, а треба його зачислити до перших осередків українського поселення в Канаді. Тут є 10 церков; українська католицька, українська греко-православна, русько-православна, римо-католицька, збудована у візантійському стилі і пресвітеріанська церква. Тут раніше довгими роками проживав русько-православний священик М.Н. Цепенда. Він служив в кількох церквах і був незалежним від нікого. Він займався редакційним ділом і видавав досить примітивну газету, тижневик "Голос Правди" від 1936

до 1954 рр. У цій газеті він накидався на всіх і вся та видумував різного рода непотрібні “новинки”, а народ любив це і читав і в досить поважному накладі вона розходилася. Всі річники тої газети зберігаються в архіві-музеї.

В тому будинку в Смокі Лейк через довгі роки була друкарня священика М.Н. Цепенди, а теж в ній мешкав редактор і видавець газети “Голосу Правди”, 1975 р.

Так проведені збірки давали мені більшого запалу, щоби продовжувати цю працю, а хотяй то була, мозольна праця, бо треба було тисячі газет, журналів, альманахів, брошур, книжок та інші друки, поскладати за числами, а часто направити і зложити в хаті, або у гаражі. При тих матеріялах, що я привіз з Редвей, знайшов я вірш і письмо, заадресоване до о. В. Жолкевича. Цитую уривок листа і повністю вірш того самого автора без жодних мовних поправок.

“Дня 22 жовтня 1951 р.

Дорогі Панство Жолкевичі!

Пишу пару слів до вас і рівнож посилаю пару віршів, якім написав в честь піонерів і як би ви одобрили, отче, що можна їх ужити на свято піонерів в Редвей то прошу прий-

няти, а як уважаєте що не добрі то киньте. Але я розумію просту душу фармара то я так підходжу до них з простими віршами та щоби они розуміли...

Никола і Павліна Онесік”

Наші Батьки півоніри
Ми вас днесь витаєм
Ваші діти внуки
ми вам честь складаєм.

А ту землю свою нивку
Ви потом зросили,
Імя наше українське
Тут закорінили.

Ми зійшлися нині тутки
Вам поклін зложити
Щоб згадати тії часи
Давнії забуті.

Приїхали ви у край дикий,
Ви духом не впали
Де здибалось кілька родин
Церкву будували.

Покинули ви край рідний,
Де котрі родину
І зробили з лісів дебрів
Цвітучу країну.

Будували ви церковці,
Бога величали,
Щоб благословив ваші труди
Які ви почали.

Було тяжко вам на початку
У тих пушуах жити,
Бо часами не мали чим
Дітей прокормити.

І ми нині де поглянем
Збіжа зеленіють,
А коло кожної церковці
Хрестися біліють.

А де ваша півонірська
Нога тільки стала,
Там за вами з лісів степів
Нивка виростала.

Честь і слава вам півоніри
Українські люди
Ваші діти ваші внуки
Ми вас не забудем.

Ник Онесік*

Околиця Редвей заселена в більшій кількості українськими людьми і мені потрібно було людини-провідника, що знала тутешніх людей, а також, хто мігби мати якісь матеріяли, щоби передати їх до музейної збірки. Допоміг мені знова о. Т. Гурко. Він познайомив мене тут зі зноюю

*) Оригінали листа і вірша зберігаються в УКАМА.

людиною, Миколою Бігуном, який радо погодився допомогти і ми зараз домовилися про першу нашу поїздку у цій місцевості, а була це осіння пора. В суботу виправилися у фармарську околицю, що зветься Ельдорина і віддалена від Редвей 8 миль на полудневий схід. Тут 1913 р. збудовано українську католицьку церкву, а по Першій світовій війні 1921 р. збудовано народний дім. Тут ми заїхали до наших людей.

Один фармер показав нам багато цінних українських книжок. Вони мали печатку місцевого народного дому, а господиня показала вже знищені вишивані блюзочки і ткани пояси, але з цього вони нічого не передали. Скоро ми залишили цих ненадто щирих людей і не оглядаючись, поїхали до других людей. Їдучи, М. Бігун оповідав мені, що в Альдорині давніше українсько-культурне життя кипіло. Тут відбувалися представлення і концерти, а був звичай, як представлення починалося і занавіса підносилася помало вгору, то всі присутні на залі співали пісню на арію “Верховино...” але з тим, що слово “верховино” замінено на “Ельдорино”:

“Ельдорино, світку ти наш,
Гей, як у тебе тут мило...”

У такій милій атмосфері час нам дуже скоро минув і ми заїхали у Восетні до К.І. Зіника. В хаті ми застали молододу господиню. Вона, як довідалася, чому ми приїхали, то дуже мило була зворушена і сказала: “А вас сам Бог прислав до мене. Я не знала, що мені з тими книжками зробити, тато помер а мама в старечому домі, а в мене їх ніхто не читає”. Пішла на горішню частину хати і принесла багато книжок, альманахів та вишиваних речей. Мені було надзвичайно приємно почути щирі слова від молодої жінки вже народженої тут в Канаді, яка, шануючи своїх батьків, все зберегла і радо передала до музейної збірки.

Одного разу я з М. Бігуном поїхали в околицю, від Егрімонт 6 миль на північний захід, у так звані “Піски”. Тут більшістю були поселилися наші люди з Рави Руської. Сама природа околиці гарна. Тут центром являється українсько-православна церква і є невеличкий цвинтар а біля роздоріжжя є народний дім. Дальше на захід є українсько-католицька церква і давній цвинтар, а на гробах замітні

написи відомих нам громадських працівників, родини Хаби. Коло церкви є народний дім і звідси я отримав до музею розмальовану картину. Тут також поробив я світлини для архівної збірки. Їдучи до містечка Торгілд, ми вступили до наших фермерів Гергот. Дружина його з дому Шостак, з моїх рідних сторін на Україні. Вони передали багато книжок, вишивок, ба навіть старокрайову черепляну миску. Це все сьогодні зберігається в музеї. В Торгілд ми відвідали тут знану людину, тепер вже покійного Д. Семенюка. Він передав дещо книжок, поробив світлини і кругом через Редвей ми повернулись додому. Не легкі були ці подорожі й не дуже “поплатні”, але одно з другим покривало свою вартість, а все придбав щось нового і цінного.

Містечко Ст. Пол розташоване при головній дорозі ч. 28 і від Едмонтону віддалене на північний схід 132 милі. В суботу пополудні я і моя дружина вибралися автом, щоби тут зібрати між нашими людьми дещо матеріалів до збірки. Тут ми заїхали до знаної п-і А. Якимець. Жінка щира і мила говоруха. Вона роджена в Канаді, а пережила дуже багато. Вона оповіла інтересну історію з пережиття в Елк Пойнті, Алберта, і в 1931-2 рр., коли то був так званий “гарттайм”, світова господарська криза.

Якимець в Елк Пойнті був властителем готелю, говорила вона. Одного разу, в осінню пору вечором до готелю приніс наш чоловік мішок картопель і просив Якимця, щоби він від нього ту бараболю купив. Дуже просив, бо хотів конечно продати.

Якимець від того чоловіка купив той мішок бараболі за 50 центів, а рівночасно попросив продавця бараболі, щоби зайшов до “бари” в готелю на шклянку пива, що в той час коштувала 10 центів. Якимець хотів його додатково ще і почастувати. Продавець подякував і рішучо відмовився. Сказав, що мусив піти до крамниці і за ті гроші купити до хати своїй дружині соли і цукру, щоби на рано було, як діти будуть іти до школи, говорила співбесідниця. Який хрустальний і відвічальний обов’язок був у цього чоловіка до своєї родини, подумав я собі. Це міг зробити витривалий і загартований в нужді наш селянин.

Відтак п-і Якимець пішла з нами до старенької 92 річної

піонерки Лукинчук, яка жила в приопалій завальосі-хатині. Вона передала дуже давню горботку і крайку а ми зробили з нею світлину. Вкінці подякували за дар, попрощались і поїхали ще 30 миль до Елк Пойнту, до мого брата, Стаха Йопика, який ждав на нас в умовленому місці.

Велику призадуму для мене справляла подорож, коли їхав я по тих місцевостях густого поселення, де жили колись наші піонери, а тепер можна побачити обезлюднені й опущені тільки фермерські будинки. Сьогоднішня техніка передала фермера-рільника на іншу систему життя.

Коли я вертався з такої поїздки додому, то старався завжди повертатись іншою дорогою бо можна було побачити все щось нового і цікавого. Звичайно, я робив кожночасно світлини для архіву-музею якими користуюся в цьому виданні. І тим разом, коли я вертався з Ст. Пол, то їхав полудневою стороною на містечко Мирнам. Тут колись був осередок муніципалу і називався “Україна”. Він проіснував до 1940 р. Перші українські поселенці, заселяючи дикі степи в Канаді, бажали щоби їхні околиці охрещувати, а радше називати своїми рідними назвами, що привезли зі собою з рідних сторін України. Це їм нагадувало їхній дім, їхніх предків.

В часі мосї збіркової акції, до мене написав наш піонер Л. Ціслінський з Торзбі, Алберта, ось такі рядки про себе: Він до Канади приїхав зі своїми батьками в 1907 р. Тут вони осіли на гомстеді і почали фермерувати. Від Піджен Лейк до Едмонтону була дорога, так звана індіанська. а до Ледук дорогу почали щойно будувати. Він, будши секретарем Торзбі околиці в 1914 р. цю місцевість назвав “Піонер” а того самого року тут відкрито пошту “Дніпро”. У тій околиці були поселились і фермерували наші люди: Дедьо, Дублянко, Кусьо, Мудрий, Наріш, Шурик, Остапчук, Фаращук, Сташко та інші. Я поцікавився околицею “Піонер” і в тій околиці бував, але до музейної збірки нічого не придбав, тільки поробив світлини з церков-цвинтарів і народних домів. Тут чорнозем і багата околиця, а в додатку густо розташовані “нафтові криниці”, які безперестанно помпують оливну ропу.

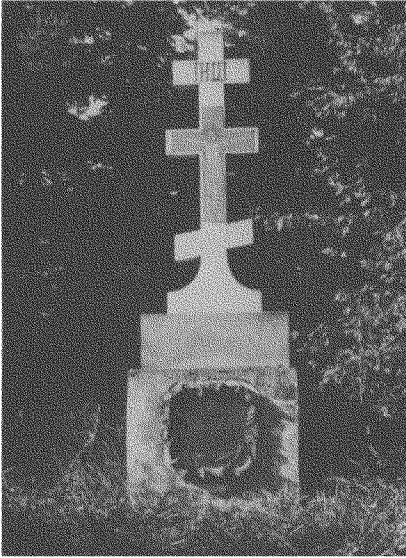
Часто піонери надсилали поштою свої дари а при тому

писали свої родинні історії. Ілько Оренчук з Трейл, Бр. К. поштовими пакунками прислав був багато цінних книжок. Він часто переписувався і в листах згадав, що до Канади прибув 1921 р. зі Стоянова, Радехівського повіту, до свого стрия Д. Оренчука, який приїхав 1899 р. і поселився на гомстеді коло Гілярд, Алберта, 1900 р. Сюди приїхав І. Най. Він зі собою привіз багато господарського приладдя; віз, плуг, рало, борони та інше господарське знаряддя, а гомстед купив коло Мондер. Йому зразу було легше господарити, бо все мав готове для орудовання на фермі.

Дальше допомагає у збірці експонатів о. радник Єв. Дмитрук, парох в Ламонті, Алберта. Він у своїх парохіях в час богослужень у проповідях закликав парохіян, щоби вони приносили книжки й інші матеріали культурної спадщини, і передавали їх до майбутнього музею, а як тільки люди приносили, то отець парох особисто доручував ці збірки до моїх рук.

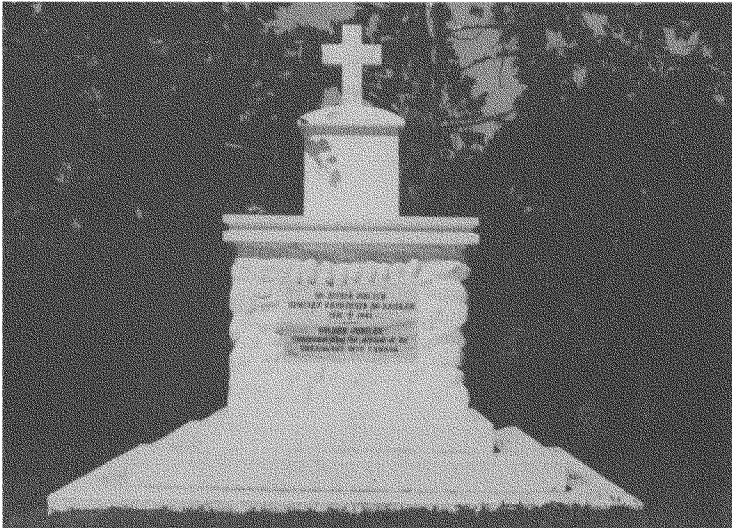
Таблиця, споруджена провінційним урядом Алберти. На таблиці написана коротка історія, де поселились були перші українські поселенці. Приміщена вона при головній дорозі (гайвей) ч. 16 від Едмонтону 40 миль на схід.

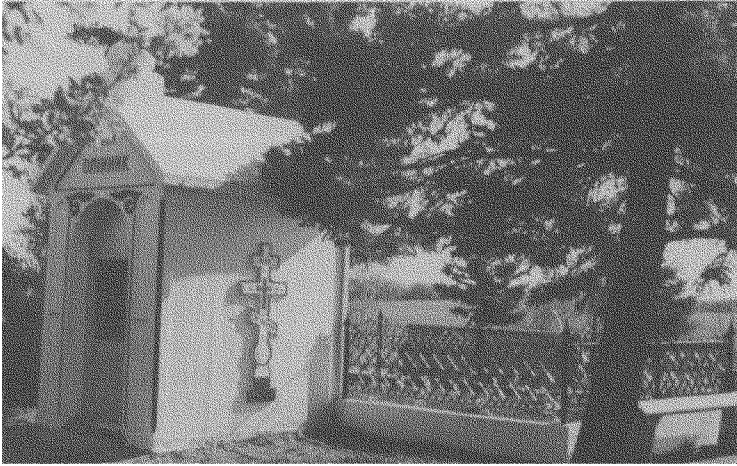
Тут раніше був хрест дерев'яний, а в 1950 р. споруджено кам'яний. В підніжжю хреста є напис: "Пам'ять переселення родини Юана Бориса из краю Галичини до Канади, 'декабря 19, 1897.

"Кресту Твоєму поклоняємося Владико и святоє воскресеніє Твоє славим".

(Стоїть 4 милі на північ від Калмер при головній дорозі (гайвей) ч. 60).

Пам'ятник в 50-річчя поселення українців в Канаді 1891 — 1941. Збудовано коло українсько-католицької церкви Преображення ГНІХ. в Равнд Гил, Алберта, 1978.

Гробовець родини Олійник на українському греко-православному цвинтарі в Кейленд, Алберта. Це одинокий гробовець, що можна стрінуги, об'їджаючи українські поселення в Алберті. У гробівці є портрет покійника в однострої австрійського кавалериста.

Українська хата-музей в Елк Айленд парку, збудована в 60-річчя (1951 р.) поселення українців в Канаді. Ініціатива будови належить вєгривельської округи послові до Оттави, тепер Дост. судді І. Дікурові.

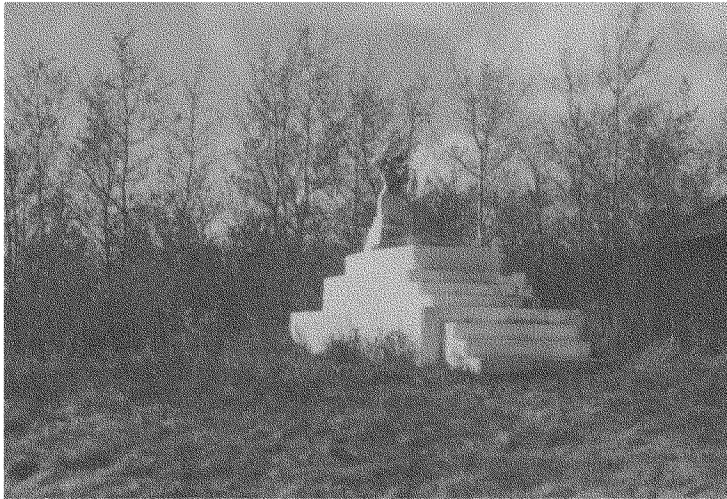
Пам'ятник українським піонерам в Західній Канаді, збудовано в Елк Айленд парку 1963 р. Світлина з нагоди 75-річчя (1966 р.) святкувань прибуття перших українців до Канади.

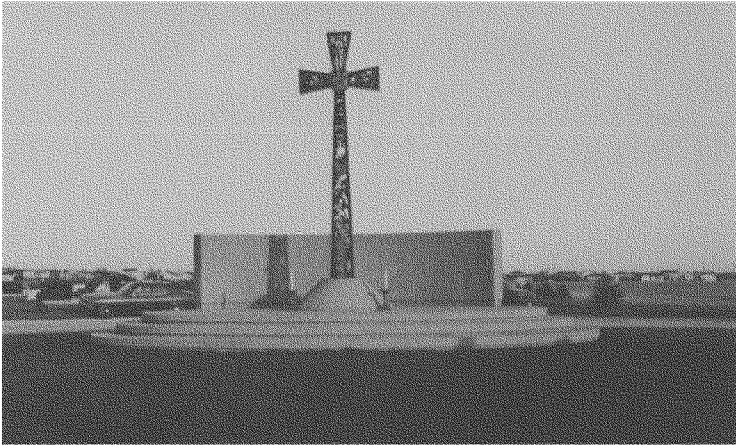
Пам'ятник з нагоди 75-річчя поселення українців в Канаді. Здвигнено в містечку Мондер, Алта. 1966 р. Коло пам'ятника стоїть автор цього видання.

Пам'ятник в 75-річчя українським піонерам в Борщеві, збудований 1966 р.

Символічна могила присвячена полеглим героям, “Карпатським Січовикам”, які віддали своє життя за волю Карпатської України 1939 р., Дервент, Алта.

Символічна могила всім впавшим героям в Другій світовій війні за волю України. Споруджена на цвинтарі св. Михайла в Едмонтоні, посвячена Патріярхом-Кардиналом Йосифом Сліпим в дні 31-го жовтня 1976 р.

Роман Шухевич-Чупринка, головний командир УПА. Пам'ятник стоїть на площі Дому Української Молоді в Едмонтоні, Алберта.

Український Народний Дім ім. М. Шашкевича, збудований 1935 р. в Карвел, Алберта. На домі видніє тризуб і напис в українській мові.

Пам'ятник, присвячений піонерам-основникам греко-католицької й православної церкви в Стар, Алберта 1893-1975 рр. За цю церкву між парохіянами відбувся коштовний процес, а теж звідси почалось релігійне розбиття.

Пам'ятник безіменної української жінки, здвигнено у 90-річчя українського поселення в Канаді. Стоїть на площі перед ратушем в Едмонтоні. Збудовано заходом жінок СУК Едмонтону 1981 р.

В місцевості Восток (Сейнт Майкел), Алберта, була збудована 1908 р. народна школа з назвою “Львів”. Я був зробив світлину і потребував точніші інформації про школу до світлини, і коли я звернувся до отця Євгена, він радо це зробив. Часто він відвідував фермерські піонерські родини, які в той час ще жили і пам'ятали початки розвою їхнього культурного життя. Короткий переказ старенького піонера й свідка з того часу Матвія Гринева про школу “Львів” такий: Першу школу збудовано дерев'яну, а пізніше в ній засновано товариство ім. М. Шашкевича і тут відбувалися їхні сходи, проби хору тощо... Першим головою т-ва ім. М. Шашкевича був І. Гринів, а Матвій Гринів був секретар. Членами управи були: Гавриїл Хом'як і О. Семенчук. Школа проіснувала до 1928 р.

ПОМИНКИ ПО ПОЛЯГЛИХ ГЕРОЯХ У ЗЕЛЕНІ СВЯТА ТА ПОШАНА НЕВІДОМОГА ВОЇНА

Вже було згадано, що у великій мірі в збірці та в інших справах допомагав мені о. митрат М. Сопуляк. Тут згадаю ось таку подію: Було це в неділю на Зелені Свята 1960 р. Рано ми поїхали за збіркою до о. протопресвітера І. Черкавського в Дервент, Алберта, і з тої нагоди був надрукований мій допис в “Українських Вістях” ч. 32. Повністю його передрукую в цьому збірнику.

Збираючи давні друки та пам'ятки по українських поселенцях-піонерах у Канаді, заїхав я на Зелені Свята до Дервент. Давне піонерське містечко Дервент розташоване 145 миль на схід від Едмонтону серед гарної північної природи. Між давніми друками я знайшов, що Дервент належав до давнозабутого муніципалу “Україна” з осередком у Мирнам, Алберта...

Дервент є замінний тим, що за церквою на високому горбі є вицементована висока символічна могила, а на її верху є камінний хрест із написом у низу: “Борцям за волю, 1939 р.” Комітет, що спорудив цю могилу, зложений із доколишніх українських поселенців, а присвятив цю могилу поляглим воякам Карпатської України, Карпатським Січовикам.

В Зелені Свята цього року служив у Дервент врочисту Службу Божу о. канцлер М. Сопуляк з Едмонтону, який рівнож виголосив стосовну проповідь. На богослуженні було багато вірних із містечка Дервент та околиці. Після Служби Божої о. парох І. Черкавський заповів, що негайно відбудеться похід до символічної могили, де буде відправлена панахида. Скоро сформувався похід з церковною процесією на чолі. Добре мені відомий громадський діяч гетьманського руху, дещо вже підтоптаний віком та здоров'ям М. Онисик передав прапор колишнього місцевого гетьманського коша юнакові, що пішов з ним на чоло процесії, а він сам долучився до походу. Стежка піднімалася вгору. Велика громада вірних ступала поважно під спів церковних пісень в напрямі пам'ятника.

Врешті дійшли до пам'ятника, а о. М. Сопуляк зачав панахиду “За всіх, по всьому світі поляглих, за волю України”. Під кінець панахиди о. канцлер виголосив коротке слово про тих, що їх поминаємо в наших молитвах. Поминаємо українських вояків, що в українських та не українських арміях клали свої буйні голови за кращу долю свого народу. До них належать також й канадійські вояки, сини українських піонерів, що на різних полях бою гинули в боротьбі за волю Канади як теж за волю України. Згадуємо і тих піонерів, що їх кости зложені по цвинтарях розлогої Канади. Згадуємо наших засланців, яких кости розкинені по далеких Сибірах, Казакстанах та всіх розпуттях советської імперії. Вкінці згадуємо й усіх наших, за яких може й немає кому помолитися, говорив о. М. Сопуляк. Молимося в надії, що кров не пропаде марно, а виростить волю нашому народові, закінчив свою проповідь.

Після того понеслась сумна пісня “Вічна пам'ять”. З піснею зливався легкий шум канадського степу-прерій, неначе пригадував недавню історію героїв Карпатської України, що в їх пам'ять поставлено пам'ятник.

Після панахиди всі повернулись до церкви на празничний обід, бо на Зелені Свята у Дервент храм. Церква в Дервент гарна, простора, недавно викінчена. Обід відбувся в парохіяльній залі під церквою. Дервент, колишній живий та кипучий українським життям осередок. Тепер наші фермери поволі з околиць вибираються, через те маліє й нидіє і містечко Дервент, тут занидів дуже сильний гетьманський кіш. Ми тут дістали багато книжок і давніх друків та цінних музейних матеріалів і поїхали додому. Милий спомин із гарної національної релігійної маніфестації-поминок за поляглих героїв затримався в моїй пам'яті й досі й його присвячую невтомному працівникові на народному і церковному полі, заслуженому редакторові “Українських Вістей” та одному з перших будівничих УКАМА, о. митратові М. Сопулякові.

У зв'язку із поминками в Дервент пригадалася мені історія поминок чи пошана невідомого вояка, яка прийнялася й у нас, хоч може в іншій, як деінде формі. Культ невідомого вояка видвигнув був у перше французький суспіль-

ний діяч Ф. Сімон. В місцевості Рен на похороні невідомого вояка в 1916 р. він сказав: “Франція повинна відчинити брами свого пантеону, де лежить стільки її героїв також для цього вояка, що згинув геройською смертю за батьківщину, хоч його прізвище невідоме. На його могилі повинні викарбувати: “Герой батьківщини і роки 1914 — 1916”.

В липні 1918 р. з подібною думкою виступив один з послів французького парламенту, а 9-го листопада тогож року парламент вирішив щоб 11-го листопада 1920 р. віддати всі почесті пантеону одному з невідомих вояків, що полягли на полі слави в світовій війні і того самого дня перенести тлінні останки невідомих вояків та похоронити їх під тріюмфальним луком.

Перенесення тлінних останків невідомого вояка, що їх похоронено під пам’ятником наполеонських перемог, на площі Згоди, в самому центрі Парижу, відбулося дуже врочисто. Зі всіх відтинків західнього фронту приїхали делегації, кожна з них привезла в домовині тіло невідомого вояка. Їх зложено в казематах верденської кріпости, а 10-го листопада у Вердені заgrimіли гармати, задзвонили всі дзвони. Серед маси народу та військових відділів, під звуки бубнів, винесли на головну площу міста труни з тлінними останками невідомих вояків. До домовини підійшов наймолодший вояк, доброволець полку піхоти, А. Тіон і на одній з домовин поклав вінок із живих червоних квітів. Так започатковано один з найбільших культів модерного світу, культ Невідомого вояка.

Пощана Невідомого вояка поширилася в усіх народів. В нас українців цей культ прийнявся в формі Зелено-Святочних поминок. Рік-річно по нашій Галицькій Україні йшов народ походом до символічних могил і молився за невідомих вояків, що склали свої буйні голови в боротьбі за волю батьківщини.

У Львові похід йшов на стілецькі могили, що був неначе символом усіх могил українських поляглих героїв. Тепер в Україні могили знищено, ні походи ні панахиди за поляглих стрільців не відбуваються. Тим більше треба нам доцінювати пам’ятки-могили та Зелено-святочні по-

минки на тих могилах у вільній Канаді. Тому такі події зворушують кожного.

СТАТТІ, ЗАКЛИКИ В “УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЯХ” В СПРАВІ МУЗЕЮ

Всі жертводавці, що передавали свої матеріали до архіву-музею були видруковані в “Українських Вістях” за числами в списках. Важніші цитуємо: (ч. 10)

“Збираємо до архіву-музею старі книги і друки” (ч. 10).

Коли палко і широко кохаєш
Ти убогий і рідний свій люд,
То невже ти досі не знаєш
Що любов може горе звернуть?

Б. Грінченко

Давні українські книги, журнали, альманахи, часописи та всяке друковане слово, як рівнож мистецькі вироби, відзнаки-емблеми давніх організацій, як “Рідна Школа”, “Просвіта”, “Січ”, збираємо ті речі, які наші піонери привезли їх тут на те, щоб зберегти від знищення та скласти в бібліотеці-архіві...”

Дальше: “Від довшого часу друкуємо в “Українських Вістях” заклики, допомогти нам зібрати для грядущих поколінь. Дуже часто пам’ятки нашого минулого пропадають безслідно, нищаться, замість бути збереженими в архіві чи музею, як це діється в інших культурних народів”.

Під заголовком “Старі книги і друки” в ч. 16 читаємо:

“Історію народу пишуть його історичні надбання, які реєструють часописи, журнали та книги. З них майбутній історик черпатиме дані про минуле народу. Минуле нашого народу в Україні і тут в Канаді записане в нашому друкованому слові. Щоб воно не пропало, передаймо його до архівної збірки, яка його збереже в Канаді. Причинімся до того і ми, передаючи певні матеріали.”

В списку ч. 17 подано таке:

“Збираємо українську культурну спадщину, що валяється, або забута по наших домах. Подайте нам руку і спільно зберімо в одно місце та створім збірку наших давніх друків та пам’яток...”

Архів-музей є неначе дзеркалом даного народу, що перед світом показує його культурне обличчя. Тому кожний нарід старається мати найбільше того роду збірок. Таку збірку започаткували й ми. Книги, друки та інші речі, які сьогодні, може здається, не мають ніякої вартости ні значення за 50 чи сто років будуть свідомством наших культурних здобутків та осягів перед чужими. Вони допоможуть й нашим прийдешнім молодим поколінням обстоювати приналежність до свого народу, не цуратися його, а бути гордим на його культурні здобутки...”

Історія записала, що перший музей чи радше бібліотеку засновано ще далеко до Христового Різдва в Єгипті, у місті Александрії. Засновником музею був Птолемей Сотер і його син Філядельф. Музей названо “Александрівським”.

За володіння царя Олександра зібрано тут 700,000 різних книг на різних мовах. Сюди приїздили мудреці із багатьох країн студіювати книги та обзнайомлюватися з культурою різних народів. Деколи перебували в Александрії сотні учених нараз. Для них були відведені окремі кімнати, в яких вони жили в часі студій. Александрія була столицею двох світових культур, східньої та західньої. В Александрії були теж окремі залі для влаштування відчитів. Велика бібліотека згоріла підчас облоги Александрії римським полководцем Юлієм Цезаром.

Багато наших бібліотек в Україні стрінула подібна доля. Вони теж упали жертвою знищення пожеж у час двох минулих світових воєн, які не пощадили українських земель. Після війни знищено багато пам’яток нашої культури та цінних книг різними “випадковими пожежами”, які спричинили буцімто божевільні люди, багато пам’яток нашої культури та архівів приміщено в таких місцях, що вони нищать від браку належної опіки. Комуś залежить на тому, щоб знищити всякі сліди української культури та українського мистецтва на рідних землях...

Тому на нас усіх, що живемо у вільному світі, лежить важкий обов’язок дбати про наші культурні та мистецькі пам’ятки й зберігати їх для грядучих поколінь, як свідків нашої давньої культури. Якраз ця причина спонукала нас збирати пам’ятки нашої давньої культури, які нераз вики-

дають на смітники, або не зберігають їх належно. Отже, ми рішили збирати всякі книги, журнали, часописи, документи, світлини, пам'яткові матеріали та все, що має зв'язок з нашою культурою в Україні, або з культурою нашого поселення в Канаді. Нашу архівно-музейну збірку ми передали окремому громадському комітетові, який має її зберігати та допомагати її упорядкувати й розбудувати. Якщо ви маєте якісь пам'яткові речі, які варто зберегти, просимо вас, пришліть їх до нас, а ми ними заопікуємося й збережемо їх для грядучих поколінь... Якщо можете, причиніться до розбудови музею теж вашою грошевою пожертвою.”

В дальшому подаю також примір, як засновано “Національний музей” у Львові. Директор музею д-р І. Свенціцький звернувся з таким закликком до українського народу, писалось в “Українських Вістях”: “Національний музей має на меті зобразити на зібраних предметах розвій культурно-національного життя Руси-України. Перш усього хочемо зібрати пам'ятки нашого славного культурного життя, як дорогоцінні останки колишньої нашої слави, первістки будучого нашого розвитку-розцвіту. Через належне збереження тих пам'яток хочемо дати можливість широким кругам української нації пізнати своє життя в сталу науку грядучим поколінням”.

І ми теж хочемо зберегти для грядучих поколінь пам'ятки нашої культури та наше друковане слово, яке наші піонери сюди привезли, або створили тут в Канаді.” (спис. 33).

А знова за джерелами, що є в нашій збірці, подано список українських культурних установ що існували на всіх українських землях включно під російською займанщаною. В 1925 р. довідник подав: На терені українських земель працювали біля 50 українських наукових та культурно-освітніх установ, 30 великих збірних музейних бібліотек, 60 українських музеїв, 11 музейних архівів, 400 українських газет та журналів, 109 українських видавництв та 76 українських книгарень. Отже бл. 750 українських культурних станиць працювало над поширенням української культури. Вони теж представляли українську культуру перед чужинецьким світом.

А як представляється ця справа сьогодні в Україні?

Певно не знаємо, але всі ми читали тривожні вістки про палення та нищення українських бібліотек, архівів ніби “припадковими” пожежами, або таки прямо злочинними руками, щоб знищити пам’ятки й затерти сліди славного минулого, як також бачимо як затирають сліди-пам’ятки наших славних героїв, які віддали життя своє за Україну.

Тимбільший обов’язок лежить тепер на нас зберігати всі культурні пам’ятки нашого минулого так з України, як і тут з Канади. Цей нелегкий обов’язок взяв на себе Українсько-Канадський Архів-Музей в Едмонтоні”. (спис. 38).

В протязі 12 років часу, автор цих рядків писав різні заклики, виготовляв списки жертводавців і писав статті на тему, яке завдання має сповнити архів-музей в нашому народі тут в Канаді.

Широкий круг свідомих наших людей поцікавились акцією і почали більш масово присилати свої матеріали поштою, доручувати особисто, були і такі, що телефоном мене повідомляли, щоб приїхати і забрати в них матеріали, а були і такі, що цікавились, особисто приїздили оглядати збірки та питали, коли буде створено архів-музей. Були і такі, що продовж довгих років старалися за всяку ціну робити перешкоди. Звичайно, в народі і таке буває.

Тисячі зібраних матеріалів ждали, щоб їх упорядкувати, а часто потрібно було їх основно направити. Все це робилось власними силами у вільних годинах дня і вечорами. Дуже часто допомагала мені в цьому моя дружина. Стефанія. Все складалось в хаті або в гаражі. Врешті не було вільного місця нігде.

Збірка виросла понад мої можливості, а щоби її продовжувати, треба було серйозно подумати, як дальше повести справу організування архіву-музею.

ОФОРМЛЯЄМО УКРАЇНСЬКИЙ КАНАДСЬКИЙ АРХІВ-МУЗЕЙ АЛБЕРТИ

Я був постійно в контакті з досвідченими громадськими людьми, які дораджували мені всіляко про мою збірку. Одні були за тим, щоб всю збірку передати до канадського державного музею, інші знова дораджували, щоби передати до українських музеїв, що вже існували на суспільно-громадській базі і їх добровільних пожертвах. Також були письма від українських музеїв з США.

До речі, вся моя кореспонденція, відносно архівно-музейної збірки та інших суспільно-громадських справ, покищо зберігається ще при мені. І вона буде передана до УКАМА після впорядкування. Тут є теж широка переписка листів великого любителя українських національних музеїв вже бл. п. К. Лисюка з Каліфорнії, США. Це бувший меценат “Музею Визвольної Боротьби України” в Празі. До Другої світової війни виплачував з своїх власних фондів поважну суму грошей на отримання того ж музею, а часто він відвідував Прагу і дораджував в його розбудові.

Коли остаточно мені прийшлося вирішити, як далі діяти з музейною збіркою, то з всіх можливих рекомендацій, найкращою була до моїх розважань К. Лисюка, його деякі інструкції, які насправду були корисні. От при тих можливостях я створив свою власну ідею, а порадившись зі своїм найближчим дорозником, дружиною Стефанією, у двох вирішили, щоб архів-музей створити в Едмонтоні. Морально нас підтримав о. митрат М. Сопуляк. Також великим моральним аргументом у вирішенні було те, що так і думали наші люди піонери в Алберті.

Найкращий ґрунт, який до цієї пори я міг пізнати, для розвою і розквіту українсько-культурного життя на поселенці в Канаді таки являється Алберта.

Думаю, що я до тої справи вірно підійшов, а на цю тему можнаби писати багато, що напевно зацікавило б широкий круг людей, але це проблема часу. Думаю, що молоде покоління, яке народжене вже тут, буде шанувати своїх предків і їх спадщину у Канаді і про це теж колись писатиме історія.

Заслуга і великий вклад в цьому є наших піонерів, що своїм потом й кров'ю зросили широкі простори канадських прерій і перетворили їх в агрикультурну країну, що родить і буде родити здорове зерно, а як ми бачимо тепер, що на виробленому ґрунті здорового зерна споруджено живий пам'ятник, як довідник українського буття в Канаді, а це є Українсько-Канадський Архів-Музей в Едмонтоні.

Я обіхав Алберту по всіх колоніях українського поселення і багато побачив й почув від наших людей про тяжкі часи їхнього буття в Канаді. Їх можна би завершити філософією слів і думок, виголошених нашим великим каменярем І. Франком з нагоди його 25-річної літературної творчості: “Я бачив від малечку, що нашому селянинові ніщо не приходить без важкої праці, пізніше я пізнав, що й нам усім яко нації ніщо не прийде задармо, що нам ні від кого ніякої ласки не надіятися. Тільки те, що здобудемо своєю працею, те буде справді наше надбання”, говорив великий Каменар української нації.

І. Франка слова, сказані на адресу нашого витривалого селянина правдиві, бо працю їхню тут на поселенню зустрічаємо у кожній місцевості, а мережа культурних надбань, це їхня послідовна й важка праця.

Від того часу, як я почав збирати матеріяли для архівної збірки, проминуло кілька років і врешті прийшов час, щоб започате діло віддати під керму усіх. Я і дружина Стефанія запросили в дні 26 листопада до нашого дому знайомих нам громадян Едмонтону, та відомих громадських діячів, щоб створити архівно-музейний комітет. Запрошені гості зійшлися на умовлений час. Вони оглянули зібрані експонати, раділи набутими експонатами і відбули засідання. На засіданні я зложив таку заяву: “В 100-річчя Лесі Українки і Василя Стефаника та 80-річчя українського поселення в Канаді все зібране добро архівно-музейної збірки передаємо на власність української спільноти під управою в Едмонтоні”. По моїй заяві відтак приступлено до дискусії над назвою інституції і схвалено назвати “Українсько-Канадський Архів-Музей в Алберті”. Опісля вибрано перший комітет УКАМА у такому складі: Гр. Йопик — голова, о. митрат М. Сопуляк — заступник голови, М.

Наконечний — секретар, Б. Мельничук — касієр, інж. М. Когут — фінансовий референт, члени: мгр. Ю. Стефаник, Стефанія Йопик, проф. С. Єременко, мгр. М. Когут і П. Форемський.

Наступного тижня інж. М. Когут виготовив комунікат, який був надрукований в “Українських Вістях”, а в якому повідомлено українське громадянство, що основано нову українську установу під назвою “Українсько-Канадський Архів-Музей Алберти, в скороченні УКАМА, в Едмонтоні. Вся архівно-музейна збірка Григорія і Стефанії Йопиків передана була безкоштовно на власність згаданої установи... З тим днем різні важні справи створеної установи передано до полагодження Дирекції, а Г. Йопик як голова все провадив, даліше займався віддано збіркою. На найближчому засіданні Дирекції покликано ще двох членів до Дирекції: Ю. Федунця і С. Гуцула.

На 15-го вересня 1972 р. в приміщені “Асторія”, в ресторани власників Г. і С. Йопиків, де часто перетримувано перші збірки музею, члени Дирекції підписали виготовлений адвокатом Р. Дзеником статут архіву-музею. Після підписання відіслано його до провінційного уряду Алберти в Едмонтоні до затвердження. Статут підписали: Гр. Йопик, о. мит. М. Сопуляк, М. Бойко, М. Наконечний, Б. Мельничук, М. Когут, П. Форемський, С. Єременко, п-і С. Йопик, Ю. Федунець, Р. Дзеник, як правник і п-і О. Батицька, свідок.

31-го жовтня 1972 р. провінційний уряд Алберти затвердив статут і тим самим залегалізував існування нової інституції Українсько-Канадський Архів-Музей Алберти (УКАМА) в Едмонтоні.

На моє прохання мгр. Мирослав Когут і мгр. Роман Петришин виготовили прохання до федерального уряду в Оттаві про допомогу і протягом кількох місяців архів-музей дістав першу дотацію на каталогування книжок 2,000 дол.

З нагоди свят Різдва Христового і Нового Року 1972-го, Дирекція надрукувала святочні карточки з побажаннями і рівночасно звернулась до українського громадянства за моральною і матеріальною допомогою для новоство-

реної установи УКАМА в Едмонтоні і все це розіслано на адреси наших людей.

ОГЛЯДАЄМОСЬ ЗА ВЛАСНИМ МУЗЕЙНИМ ПРИМІЩЕННЯМ

В міжчасі я весь час розглядався за будинком, який мігби надаватися на УКАМА, також, щоб не був надто дорогий. Піднайшов я невживану пекарню “Санлайт Біскет”, яка продала нам свій дім за 21,500 дол. На завдаток купна по 1,000 дол. дали: Г. Йопик, Б. Мельничук і проф. С. Єременко. Решту грошей позичено в “Геритидж Трост Ко.” за порукою: Г. Йопик, Б. Мельничук, о. митрат М. Сопуляк, С. Гуцул і проф. С. Єременко. Контракт продажу і купна будинку перепродив адв. Р. Дзеник.

Тому, що куплений дім треба було відповідно перебудувати та достусувати до потреб архіву-музею, архітект Р. Проданюк виготовив безкоштовно плян перебудови дому, а будібельна комісія міста Едмонтону цей плян затвердила.

У зв'язку з перебудовою дому провінційний уряд Алберти дав у рамках програми “ЛП” 18,000 дол. на робітників, а федеральний уряд в Оттаві дав 6,000 дол. на каталогвання.

Господарем перебудови дому вибрано члена Дирекції Ю. Федунця, який визнавався на будівництві, а на майстра будови найнято Н. Табашнюка. Перебудова дому поступала скорим темпом, бо Ю. Федунець уміло організував робітників наших піонерів, які старались своєю працею збудувати УКАМА.

Щоби здобути потрібні фонди на перебудову дому, та на закупно потрібних матеріалів і на закуп устаткування, полиць, столів, шафів ітд., створено фінансовий комітет в складі: інж. М. Когут, Ю. Федунець, С. Гуцул і Г. Йопик. Саме вони зайнялися збіркою грошей. Старші українські поселенці та вже роджені тут українці зрозуміли значення архіву-музею й щедро жертвували на розбудову дому.

В міжчасі Б. Мельничук написав брошуру в українсько-англійській мовах та згадав про основоположників УКАМА

і яке завдання в майбутньому має ця інституція сповнити для українців в Канаді.

Фінансовий комітет при вміло-добрій кампанії зібрав поважну суму грошей, бо вплатили 25 осіб по 500 дол. і більше, та вписали себе в члени фундаторів, а були і такі, які вплатили і менші суми грошей. Як було вже згадано, перебудова дому поступала швидким темпом вперед і тут треба було спішитись та шукати уживаного устаткування для бібліотеки, та музейних меблів, бо на нове умеблювання не було досить грошей.

Перші річні загальні збори у власному домі, 8-го лютого, 1974 р.

Відліва сидять: Н. Цебуляк, М. Поріцький, п-і І. Іванусів, п-і С. Климкович, Г. Йопик, п-і С. Йопик, о. Єв. Дмитрук, п-і Н. Дмитрук, М. Бойко. 2-гий ряд: Н. Солован, Д. Проккоп, В. Дмитрук, Ю. Федунець, адв. Р. Дзеник, п-і Постойко, Н. Юсипчук, В. Постойко, В. Лупул, Й. Йопик, гість з Польщі, В. Духній, п-і О. Батицька, Н.Н., інж. М. Когут, М. Суховерський, Т. Федорук. 3-тий ряд: О. Кондратюк, П. Формеський, Б. Мельничук, С. Гуцул, Н.Н., І. Козяк, Н. Боханецький, І. Лагода, М. Наконечний, М. Журавель, С. Василевський, С. Єременко, Д. Жуківський.

Дирекція УКАМА на 1975 р. Сидять відліва: М. Наконечний — секретар, о. митрат М. Сопуляк 1-ий заступник, Г. Йопик — голова, п-і С. Йопик, член Дирекції, адв. Р. Дзеник — 2-ий зас. голови, о. М. Кришук, Б. Мельничук — касієр, 2-ий ряд: Р. Проданюк, проф. С. Єременко, С. Василевський, інж. М. Когут, д-р М. Суховерський, І. Козяк, С. Гуцул, О. Вовк.

При допомозі добрих людей вдалося мені підняти уживані залізні полиці для бібліотеки. На другий день я і д-р М. Суховерський, по професії бібліотекар, ці полиці ще раз оглянули і зараз таки їх купили, а при допомозі нашого члена Дирекції С. Гуцула, їх перевезено до архіву-музею без кошту.

В тім часі у мене гостював мій рідний брат Йосиф з Польщі і він багато причинився щоб ці полиці направити і відмалювати та поуставляти на місце для ужитку в бібліотеці. Він теж допомагав і при інших роботах, що потрібно було зробити.

Коли ремонт будинку був майже на укінченні, тоді я з братом Йосифом і Юрком Федунцем почали перевозити зібрані матеріяли з моєї хати до архіву-музею. На жаль, не довго вже довелося мені з Ю. Федунцем працювати, бо він

захворів. Був це місяць березень і він просив, щоби звільнити його з обов'язків в УКАМА, а на його місце прийняти на господаря О. Кондратюка. Дирекція архіву-музею його пропозицію прийняла до відома і затвердила. Дальше матеріяли з моєї хати я перевозив сам і при помочі мого брата Йосифа. Здається мені, що була ця робота найтяжча у моєму житті, бо всі ці матеріяли були зложені в моїй хаті в підвалі. Тисячі книжок, сотки річників часописів і журналів та інших речей треба було двигати по сходах і укладати до авта, а відтак в музеї їх укладати.

Десь у половині березня Ю. Федунець пішов до лікарниці і по короткому часі несподівано, бо 6-го квітня 1974 р. ввечером по Едмонтоні розійшлась сумна вістка про його смерть.

Бл. п. Ю. Федунець народився 29-го квітня 1909 р. в селі Завидче, пов. Радехів, Україна. До Канади прибув 1926 р. Він цікавився українським громадсько-суспільним життям, був активним членом Товариства Українських Піонерів в Едмонтоні, а головню був відданим працівником і членом Дирекції УКАМА аж до останку свого трудолюбивого життя.

За його віддану працю в УКАМА, в нагороду Дирекція зробила його членом фундатором і вписала його ім'я на пропам'ятну таблицю.

СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ МУЗЕЮ-АРХІВУ

Господарем святочного відкриття вибрано адв. Р. Дзеника. Допомагали йому члени Дирекції. Офіційне відкриття відбулося в неділю 27 жовтня 1974 р. в 2-гій год. пополудні при великому здвизі народу. Наріжну пропам'ятну таблицю відслонив албертський міністер культури Горст Шмід, а виставку присвячену нашим піонерам, відкрив посадник Едмонтону В. Гавреляк.

Для історії віднотуємо цю промову міністра культури Г. Шміда повністю: "Сьогоднішній день є певно пам'ятним днем для всіх вас тут... говорив Г. Шмід. Мені приємно, що я маю честь на цій врочистості репрезентувати прем'єра Алберти П. Логіда та мешканців цієї провінції.

Тому, що ми, як ви це добре знаєте — турбуємося зберіганням нашого культурного минулого в цій провінції і такий вартісний проєкт, як Українсько-Канадський Архів-Музей має для всіх канадців реальне значіння, тому дозвольте мені висловити признання тим, що запланували цей проєкт, що оцінили належно його значення та, що тепер переводять свої мрії в дійсність.

За часто, на жаль, ми не доцінюємо належно вартости чогось, аж доки воно не пропаде для нас назавжди. Ми пробуємо — часто без успіху — пригадати собі наше минуле таким, яким воно було. Поставити перед очі життєвий шлях таким, як він був колись, щоб відтак собі освідомити лише, що він загинув в мрії часу. Спомини затираються в пам'яті, деколи занатто скоро.

За часто, крім кількох штук одягу, традиції були одиноким багатством наших піонерів, які могли привезти з собою лише стільки. Запізно ми дивимося в минуле з великою тугою за тим, що пропало й ніколи не вдасться його повернути. І якраз тому я кажу, що Українсько-Канадський Архів-Музей є дуже важливим й цінним здобутком.

Я запитаюся вас, пані й панове, якщоб наші українські поселенці яких вартісну спадщину ви зберігаєте, могли говорити до вас, що вони б нам сказали. Ви побачите світліну давньої дерев'яної фермерської хати, що її плениці, викривлені сонцем та бурями, й ви пригадаєте собі,

як грало проміння вогню з печі на тих і на цих стінах дальше вашу любов, безжурний сміх малих дітей, сльози розпуки, ба навіть злість і за невдачі наших починів та побоювання, що ми їх правильно не зрозуміємо, аж доки не станемо старшими й будемо мати до діла з турботами, подібними до тих, що їх переживали наші рідні батьки та діди.

В світлинах у цьому Архіві-Музеї оживуть знову ваші матері та бабусі, що вже давно відійшли з цього світу й у вашій уяві постане картина, як вони обтинають гніт в нафтовій лампі підчас зимового сумерку, журячися про харч, з якого залишилися вже лише мізерні рештки, як цим докучають своїм чоловікам. Як чистять хату внутрі перед Різдом та Великоднем, виходячи з хати, може в зав'язаній на голові теплій хустці, щоб на короткий час відвідати якийсь невеликий гріб, де похована дитина їх любови.

І що ви відчуваєте, коли ви вдивляєтеся в ці видимі пригадки, якими було життя для тих, що допомагали робити з Алберти обіцяну країну, якою вона є сьогодні, той ми відчуваємо те саме, бо в тому лежить велика спадщина. Вона говорить до всіх людей, до кожного його рідною мовою, бо спадщина це є загальна для всіх мова. То є чудово виготовлена писанка, голос залюблених, що снують свої мрії, танець у хаті чи спів “многая літа”.

Ваш Архів-Музей є видимим висловом обоїх; цеї культури й цього мистецтва. Архів-Музей буде теж пам'ятником для будучности, пригадуючи кожному з нас мрії, що привели всіх наших предків сюди, щоб вчинити з нас нових людей: сильних, певних себе, свободних, великодушних і чесних людей канадців.

Без сумніву вони сміялибися з наших побоювань, вони, що були такі сміливі. Вони можуть насміхатися з нас також тому, що ми беремо життя занадто серйозно!

Певно, що вони будуть подивляти наші досягнення, вони, що так важко працювали за таку малу платню.

Але справжнє їхнє слово до нас, я думаю, можнаби висловити словами, подібними до цих: “Пам'ятайте про нас. Пам'ятайте, що ми прибули сюди як чужі між чужих. Ми трудилися й працювали разом. Ми залишили по собі кращій світ. Ми залишили Алберту, в якій ви живете сьогодні”.

Але мені здається, що цей заповіт треба би доповнити, щоб він був повніший. А доповнення звучало би так: “Ви всі, що приходите по нас, вчіться від нас!”

Я думаю, що принайменше, таке було би слово в справі культури до нас від того покоління, що відійшло, і того покоління, що тепер живе й до тих поколінь, що придуть після нас!”

Після того, міністер Г. Шмід зняв покривець, який заслонював мармурову таблицю, на якій є напис в українській та англійській мовах: “Українсько-Канадський Архів-Музей Алберти, 27 жовтня 1974 р.”

Українсько-канадські ветерани в парадному поході, з прапором вмашеровують, щоб взяти участь у святочному відкритті Архіву-Музею.

Після закінчення офіційного відкриття таблиці й тоді під проводом диригента бл. п. Р. Солтикевича всі приявні відспівали український гімн. Слова українського національного гимну співало понад 1,000 приявних і чути було по сусідніх вулицях, в просторах сусідніх будинків, під гарним погідним осіннім небом, наче звіщаючи черговий осяг албертських українців.

Яскраво і переконливо міністер Г. Шмід представив музейне завдання у майбутньому, особливо українського народу тут на поселенні. А наступні по нас, молоде покоління нехай знають, якими важкими шляхами крокували в житті їхні батьки й діди. Це тим більше важливо, що деякі молоді люди думають, що всі блага життя, які дала Канада, прийшли самі собою.

Перед відкриттям вмашерували в одностороях з прапорами і почесну сторожу держали українські канадські ветерани Норвуд Ліджен в Едмонтоні: Ст. Каштан, І. Бобовський, О. Рачинський, Р. Далк і голова відділу І. Сорочан. На відкритті був від Української Греко-Православної Церкви Владика Андрей, а від Української Католицької Церкви у заступстві Владика Ніля був о. митрат Ю. Ковальський, бо Владика Ніль у той час був в Римі. Він прислав на письмі своє Архиерейське благословення. Були два сенатори від імени Федерального уряду з Оттави, посли Албертської легіслятури та священники обох українських церков. Всю церемонію на відкритті наріжної таблиці, і влаштованої на той час українсько-піонерської виставки того самого вечора та на бенкеті був господарем член Дирекції адв. Р. Дзеник. У всіх інших справах, що відносилось до того свята допомагали такі члени Дирекції: о. М. Кришук, Б. Мельничук і С. Гуцул, п-і Н. Дмитрук, І. Кухаришин і І. Бумбак. Вони приготували таблицю фундаторів і всі написи на експонатах. Тиждень перед відкриттям на телевізійній каблевій станції о. митрат М. Сопуляк та адв. Р. Дзеник мали інтерв'ю з Р. Осташевським про завдання Архіву-Музею та показали деякі експонати.

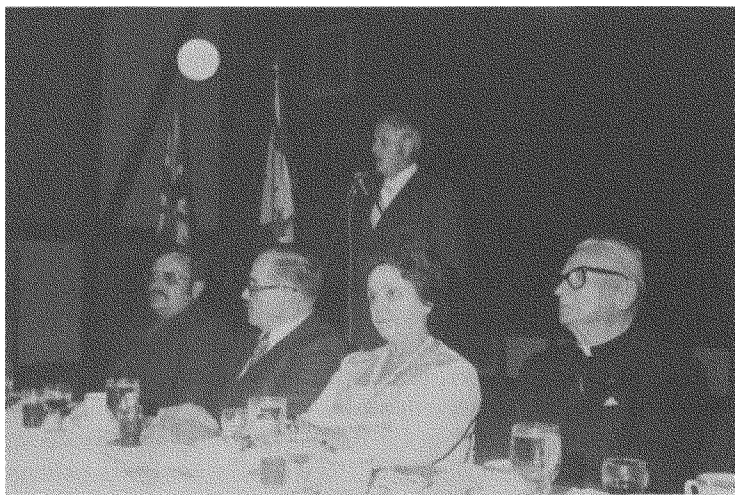
У виставовій залі посадника В. Гавреляка в асисті Б. Мельничука і Г. Йопика — голови архіву-музею і гостей, представив адв. Р. Дзеник й попросив його до слова.

Мейор В. Гавреляк син українських піонерів сказав про українських поселенців таке: “Вони всі, що приїздили до Канади були надзвичайно працьовиті, чесні, витривалі, ощадні і дбали, щоби доробитися до якогось майна. Їхні початки були надзвичайно важкі. Вони не мали ні належного приміщення, ні доброго харчу, ні відповідного до клімату одягу, одначе те все їх не зражувало в їхньому завзятті до праці. Їм приходилося відтак переживати й прикрі часи депресії та різних шикан, одначе, не зважаючи на те все, піонери турбувалися ще й культурними справами, суспільним будівництвом, книжкою, часописом. Саме тоді були показом різні часописи, журнали, книжки та інше друковане слово, що появилося майже від самого початку українського поселення в Канаді. Це є документом їхнього великого розуму”. Після короткої промови В. Гавреляк перетяв стяжку, проголошуючи виставку відкритою.

Відтак член Дирекції д-р М. Сопуляк забрав слово і захопив учасників передавати до зберігання в Архіві-Музеї різні пам'ятні речі. Після офіційних промов всі присутні оглядали виставку.

Святочне відкриття наріжної таблиці УКАМА 27 жовтня, 1974 р. Господар свята адв. Р. Дзеник представляє сенаторів і міністрів зібраному народові перед входом до архіву-музею.

Банкет з нагоди відкриття архіву-музею 27 жовтня, 1974 р. Промовляє представник Канадського уряду сенатор Е.С. Гейстінгс. Відліва сидять: господар адвокат Р. Дзеник, автор і п-і С. Йопик, основники УКАМА й Архисп. Андрей Метюк.

Святочний банкет почався коло 6-ої год. вечора в залі Норвуд Ліджен. Коли вечеря скінчилася, то господар банкету адв. Р. Дзеник представив головного промовця сенатора Е.С. Гейстінгса, який репрезентував Федеральний уряд з Оттави.

У своїй промові сенатор Гейстінгс заявив, що він також належить до етнічної ірландської групи Канади. Сенатор зустрів і мав багато справ з канадськими поселенцями з інших країн й через те познайомився з їхнім способом життя, їхніми звичаями та традиціями. Через це він ставиться до українців з великою пошаною і вповні розуміє й переживає з ними їхні турботи, кривди та їхні бажання й задуми. Він почуває себе дуже щасливим і вдоволеним, що мав шану бути на цьому історичному банкеті та тішитися нашим найновішим здобутком — Архівом-Музеєм, який має зберігати пам'ятки по наших невмирущих українських піонерах. В дальшому, він між іншим сказав: "Маючи

змішаних у одному горнилі багато таких примірних та амбітних громадян, як ви, Канада має спроможність бути гордою, щасливою та могутньою, за що й вам належить сердечна подяка. Якщо йдеться про сьогоднішнє відкриття нової історичної установи Архіву-Музею, я певний, що й ваші дальші задуми та мрії будуть такими самими успішними, як і дотеперішні осяги, з чого доказом є хочби сьогоднішній день. “Я бажаю вам дальших успіхів та щастя”, закінчив сенатор Гейстінгс.

Бесідникові склав подяку п. Б. Козакевич, а відтак співацький ансамбль “Мережі”, під керівництвом проф. С. Єременка і п-і М. Дитиняк відспівав кілька пісень.

Накінець святочних промов, говорив основоположник і голова Архіву-Музею Г. Йопик. Свою промову зачав він короткою історією музеїв у світі, які є одним із найдавніших виявів культури людства. Колись архіви-музеї, де зберігалися всі книги та рукописи, були осередком для розвитку всіх галузей науки так, як сьогодні є університети. В них зберігалися найбільші збірки книг, документів та мистецьких творів. З бігом часу в архівах та музеях залишилися лише цінні документи та пам'ятки культури даного народу. Також в українських музеях та архівах зберігаються вартісні пам'ятки культури багатьох українських поколінь. Однак в Україні багато матеріалів по архівах та музеях впало жертвою війни, а відтак злобного варварського знищення, як невияснених пожеж і т.д. Жертвою московсько-комуністичної політики впав “Музей Визвольної Боротьби України” в Празі, вивезений в невідоме місце, 1948 р., а у воєнних подіях Другої світової війни німецькі нацисти поважно знищили “Архів-Бібліотеку ім. Симона Петлюри” в Парижі, а злобною рукою пожежі впала цінна збірка різних архівів та книг у Києві.

“Тому наш Архів-Музей, говорив бесідник, поставив собі за завдання збирати всі пам'ятки нашої культури, що їх привезли з України чи створили тут в Канаді наші українські поселенці. Вже минуло 83 роки, як українські піонери ступили твердою ногою на розлогі степи зеленої Канади. Вони привезли зі собою з рідної України не лише завзяття, витривалість до праці та тверді, спрацьовані руки,

вони не лише турбувалися кращим завтра для себе і для своєї сім'ї, але вони думали також про свою традицію, релігію, культуру та турбувалися тим, якби то все зберегти та передати своїм нащадкам.

Між багатьма етнічними групами Канади наша культура займає видне місце й свідчить про велику культурну працю наших поселенців у Канаді. Щоб пам'ять про цю культурну працю зберегти, засновано якраз наш Архів-Музей. Він стане для наших будучих поколінь скарбницею різних документів, книжок та різних пам'яток, що будуть свідками осягів, а деколи й невдач наших поселенців.

Англійський письменник Чарлз Кінгелей каже: "Книжка це послання до нас від мертвих, від людських душ, яких ми ніколи не бачили, але які жили може тисячі миль від нас. Одначе вони промовляють до нас, збуджують нас, навчають нас, відкривають нам шлях історії та культури".

Ще більше говорять до нас описи подій та життя, збережені в часописах та журналах. А ілюстрацією до тих описів є світлини, образи та інші пам'ятки видані з різних нагод. І якраз це збирає наш Архів-Музей. І якраз це ми хочемо залишити й передати до збереження нашим наслідникам і дослідникам.

Нехай же наша архівно-музейна збірка причиниться до зросту самопочуття та національної гордості за наше минуле серед наших співмешканців щоб "цвіла й процвітала слава України", з якої прибули до Канади ми та наші перші поселенці.

Кінчаючи свою промову, я від власного імени та від імени дирекції Архіву-Музею висловив всім щиро подяку: Зокрема жертводавцям, які з повним довірям передавали свої цінні матеріали й пам'ятки української культури, що збереглися тут в Канаді. Зокрема висловив подяку нашим священикам, які щиро допомагали мені та багато передали своїх особистих речей до збірки. Також висловено щире спасибі першим членам, які були першими відповідальними особами і своїми підписами заручили позичку в "Геритидж анд Траст Ко." на купно дому і його перебудову: Г. Йопик, о. митрат М. Сопуляк, п. Б. Мельничук, проф. С. Сеременко і С. Гуцул, всім Членам і Прихильникам, які

своїми пожертвами в грошах, матеріялами, своєю працею, або в інший спосіб допомагали завершити наш плян праці, який сьогодні всі ми разом громадою на відкритті і тут на бенкеті брали участь.

Врочистий бенкет закінчено бадьорою патріотичною піснею: “О Україно, о люба ньєчко!”

ПРАЦЯ УПІШНО ПРОДОВЖУЄТЬСЯ — ВИСТАВКИ УКАМА

Після відкриття, праця в Архіві-Музеї пішла жвавим кроком вперед. Упорядкування бібліотеки перебрав на себе професійний бібліотекар д-р М. Суховерський, а допомагали йому п-і О. Манастирська, п-і С. Пауш і п-і д-р М. Кейван. Голова виставого комітету проф. С. Єременко і члени влаштували першу виставку на пошану Т. Шевченка і в неділю 16-го березня 1975 р. її відкрито при могутньому співі Шевченкового “Заповіту”, а два брати Т. і Д. Гуцули у вишитих сорочках піднесли землю з могили Т. Шевченка в Каневі з урною і поставили перед бюстом Шевченка. Доповідь виголосив проф. Албертського університету д-р А. Горняткевич, а студент Н. Петрів чудово продеклямував поему Т. Шевченка “Холодний яр”. Шевченківська виставка мала широкий розголос в українській пресі, а в Римі з радіо-висильні на українській програмі в Україну була подана новина, яку цитую за “Християнським Голосом” з Мюнхену 18-го травня 1975 р. (ч. 20): “Українсько-Канадський Архів-Музей в Едмонтоні влаштував від 16.3 до 15.4.1975 Шевченківську виставку. Вона дала перегляд творів Шевченка поета і Шевченка мистця, як теж Шевченкіяну у літературі, науці, публіцистиці, образотвочому мистецтві, музиці і філятелистиці. Все це в межах еміграційних можливостей”.

На трьох стінах музею розвішено декілька серій картин. Перша “Життєвий шлях поета” — це 19 картин, тематично пов’язаних з життям Тараса, почавши від бідної хатини, де він народився, аж до його могили, яка тричі зміняла свій вигляд. У цій серії були репродукції творів самого Шевченка, як теж інших мистців.

Друга серія, це виключно репродукції мистецьких творів Шевченка у різних техніках (олівець, туш, олія, офорт, акватінта). У ній переважали автопортрети, яких, як відомо, Шевченко залишив багато.

Окреме місце відведено 4-ом зображенням Шевченка, виконаним мистцями з України: три лінорити В. Касіяна, й один дереворит (відбитка на шовку) О. Сахновської. Виставлено ряд портретів Шевченка пензля емігрантських мистців, виконані в різних техніках різної величини та якості.

На станках посередині залі укладено літературну творчість Шевченка, також друковану шевченкіяну, деякі видання, як ось “Гайдамаки” з 1919 р. з ілюстраціями Слатьона. Між шевченкіяною можна було побачити старі рідкісні видання. Було кілька гарно ілюстрованих книг про Шевченка-мистця. Теж альбоми з творами мистців на шевченківську тематику, книга пам’ятників Шевченкові та інші. На колонах між станками приміщено ще одну ділянку шевченкіяни — Шевченко у філателістиці.”

В травні того ж року Комітет Об’єднання Жіночих Організацій в Едмонтоні влаштував виставку з нагоди “90-річчя українського жіночого руху”. Кожна світлина мала історичне пояснення даної постаті. Цю виставку створено в Архіві-Музеї за старанням п-і С. Климкович.

Чергова образотворча виставка це праці артиста-малювача Вадима Доброліжа у різній тематиці і техніці.

Наступну виставку влаштувала малярка п-і Парася Іванець. Сто українських церков в Алберті, яким вона присвятила багато часу і труду, щоб пензлем перенести красу архітектури української церкви і показати їх глядачеві з точки зору українсько-християнської культури наших перших поселенців в канадській Алберті. Це була надзвичайно цікава виставка.

На цій виставці виголосив вступне слово о. д-р М. Сопуляк. Дещо з цього слова відновуємо:

“Наші піонери, говорив о. М. Сопуляк, які приїздили з України до прерійної Канади, забирали зі собою різні пам’ятки: святі образи, між якими часто не бракувало й “найяснішого цісаря” Франця Йосифа, старенькі молитов-

ники, дехто брав грудку землі з могили своїх близьких, дрібне господарське знаряддя, свій одяг та деякі інші пам'ятки що пригадували б їм рідну хату та родину, яку вони покидали.

Та крім того, кожний з них забрав зі собою в пам'яті образ рідної хати, свого садка тагорода, де він провів свої безжурні молоді роки, образ піль та гаїв, куди він ходив та картину зелених нив, що вінцем окружали село. Але найбільше місце в пам'яті наших емігрантів займала сільська церковця часто серед стареньких дерев поблизу цвинтаря. Дехто з них у тій церковці вінчався. То була найяскравіша картина в пам'яті нашого селянина, що покидав рідне село на Україні.

Й тому, як тільки наші поселенці на новому місці в Канаді дещо загосподарилися, збудували сяку-таку хатину, чи бурдей, забезпечили сяк-так родину, вони починали думати про церкву, що була осередком духового життя. Ці піонерські церкви були першими суспільно-громадськими будовами, що їх на новому місці поселення ставили наші перші поселенці.

З правила всі церкви були дерев'яні. Раз тому, що в Канаді скрізь було подостатком дерева, а по друге тому, що їх було легко будувати, бо кожний поселенець — селянин знав менше або більше орудувати сокирою, та гиблем а вкінці й тому, що в давнині всі наші церкви були лише дерев'яного будівництва. Знавець українського будівництва Володимир Січинський пише: "На всьому просторі Європи найбільша кількість і то найцінніших зразків дерев'яного будівництва зберігається на Україні. Вже в найкращих часах українці відзначилися великою майстерністю в обрібці дерева й тому в будівництві виробили на Україні оригінальні мистецькі форми.

Зокрема, дзвінниці служили не лише для завішування дзвонів. Вони служили теж як обсерваційні пункти для сторожі, що розглядалися кругом, чи не надходить татарва або інші вороги. Дзвінниці та вежі служили теж нераз для оборони перед ворогом, тобто були неначе фортецями й тому були солідно збудовані.

Дерево під будову церкви і інших будівель було різне:

бук, смерека, ялиця. При тому кожна українська провінція мала свій окремий стиль будови. Інші церкви будовано на Буковині, інші на Поділлі, а ще інші на Лемківщині. В кожному стилі будови було видно щось з окремих властивостей даного українського племені й тої провінції. Очевидно, що кожний будівничий, що будував церкву — теж був зразу творчим архітектором і додавав до кожної будови щось свого, спеціального й тому в нас майже кожна дерев'яна церква була неподібна до другої, поза загальною формою.

Ці форми будови церков з України принесли зі собою наші поселенці до Канади. Були між ними дуже здібні будівничі, були теж звичайні майстри, всі вони будували в Канаді ці церкви за своїм пляном так, як уміли...

Тут вони не лише плекали свою віру, вінчали та хрестили своїх дітей, але тут вони відбували теж різні родинні та громадські врочистості, звідси врешті їх відправляли на вічний спочинок. Біля багатьох церков у Канаді є теж прафіяльні цвинтарі. Церква — це була невід'ємна частина життя наших поселенців, де вони черпали силу, завзяття та витривалість на закріплення себе на новій канадській землі.

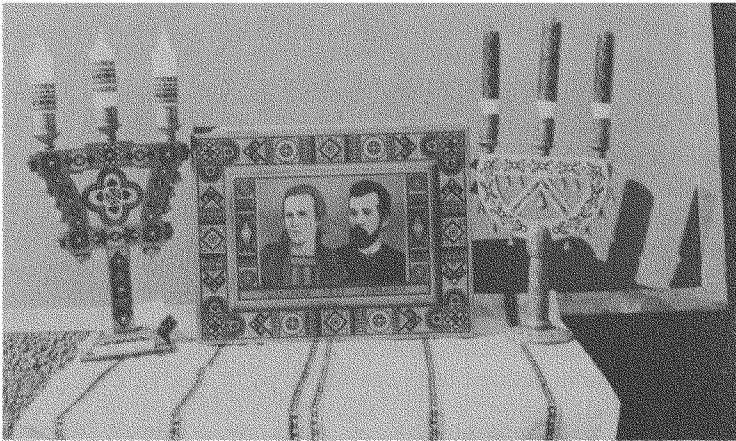
Часи йдуть й міняються, багато давніх церков з'їв зуб часу, вони хиляться поволі в долину, як хилилися й відійшли назавжди ті, що їх будували й удержували. З багатьох місцевостей наші люди перебралися до міст, а в церквах є богослужби лише раз-двічі в рік, або тільки тоді як когось хоронять.

Деякі церкви вже починають навіть поволі валитися.

Виставка п-і П. Іванець була неначе поклоном й висловом пошани для наших піонерів, що прибули до Канади й почали ставити основи під українське релігійне та культурне життя в новій країні. З їхніх важких початків та трудів користаємо сьогодні й ми всі та подивляємо їхню любов та прив'язання до рідної традиції. Їхнім твердим висловом в цьому були самі оці фермерські церкви.

Жіноча ноша княжих, гетьманських і шляхецьких родів від IX до XVIII сторіччя. (Строї пошиті за ініціативою і під наглядом п-ї Софії Климкович в 1968 р.)

По середині інкрустована книга з портретом в 100-річчя Лесі Українки і Василя Стефаника, патронів УКАМА. Тут зберігаються матеріали святкового відкриття 27-го жовтня, 1974 р. По боках інкрустовані трійці. Це гуцульське народне мистецтво, виготовлене на дереві. (Придбали Гр. і С. Йопик).

Жіночі сорочки вишивані на домашньому полотні. Вишивали сестри Дзвінковські: Стефанія Гей, Анна Ляшук і Вікентія Хрущ, село Войславичі, Сокальського повіту, Україна 1920 — 23 рр.

Фрагмент українського народного одягу: Буковинський жіночий одяг і чоловічий бойківський кожух при кінці 19-го сторіччя. Зберігається в архіві-музеї.

Українське народне мистецтво, стилеві ляльки і традиційні писанки. Зберігаються в УКАМА, 1981.

Фрагмент частини портретів і світлин українських піонерів та давньої народної ноші і вишиваних сорочок. Зберігаються в УКАМА.

Взірець українсько-народного жіночого одягу, Буковина, кінець 19-го сторіччя. Зберігається в УКАМА.

Українська родина в народному одязі, початок 20-го сторіччя. Жіночий одяг, село Войславичі, пов. Сокаль, Україна.

Гуцульський народний одяг, чоловічий і жіночий першої половини 20-го сторіччя. Зберігається в УКАМА.

Народний одяг з Лемківщини 1930. Так виглядала дівчина-лемкиня, яка ішла до шлюбу. Зберігається в УКАМА.

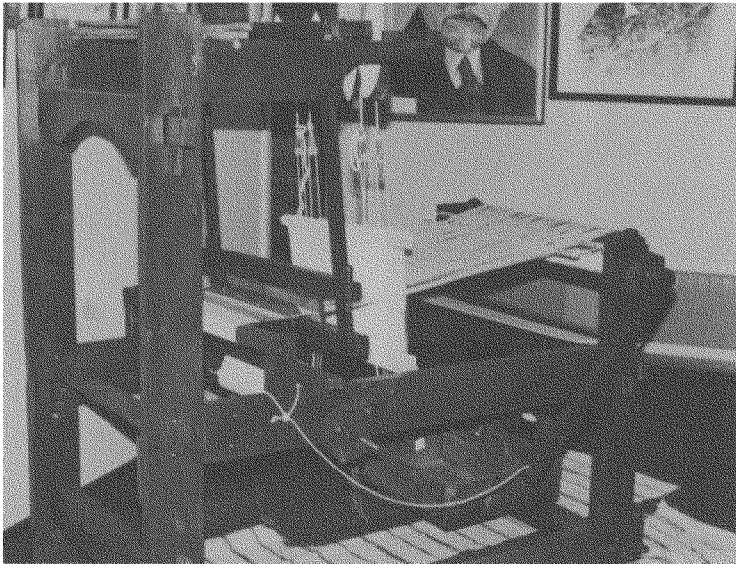
← Народний жіночий одяг
Рогантинського повіту,
Україна, 1930 р.
Зберігається в УКАМА.

→ Народний жіночий одяг,
кінець 19-го сторіччя з
Буковини, Україна.
Зберігається в УКАМА.

Поливані глазурою і звичайні череп'яні хатні посуди з кінцем 19-го і початок 20-го століття, привезені українськими піонерами до Канади. Зберігаються в архіві-музеї.

Модель ткацького верстату роботи І. Семенюка з Мондер, Алта. Показано ручні (самодіяльні) роботи у давнину. Зберігаються в УКАМА.

Наступну виставку в УКАМА мала п-і І. Іванусів. Це була українська кераміка з гарними розписами, добре уложеними кольорами і кожна посудина затримувала глядача, щоб звернути більше уваги та насолоджуватися мотивами краси. Враз з керамікою були вивішені і розложені чудові

взори вишивок, рушників і серветок пань Н. Мельничук і С. Йопик, а п-і Н. Таланчук гарно уложила свої писанки з традиційними великодніми взорами.

Наступну виставку в УКАМА мав д-р М. Гуцуляк з Ванкувер з історичною тематикою. Д-р М. Гуцуляк, це автор праці: “Українець співтворець кордонів Канади і Аляски” (1967 р.) і “Коли Росія була в Америці” 1971 р. (по англійськи). Ці його видання та інші документи і світлини переконливо підтверджували його наукові твердження, що творцем кордону Аляски був українець П. Полетика, який в імені російського царя Олександра Першого підписав устійнення кордонів з Британією в 1825 р.

Час швидко минає і часто затирає за собою сліди минулого. Тому то культурні народи забезпечують своє минуле, свою історію, збереженням документів в архівах, музеях, бібліотеках. Таке культурне завдання сповняє і наш УКАМА, в якому відбувалися різні інші виставки, як виставка картин маляра Н. Боднара, художниці К. Кричевської-Росандич, Н. Охотин, мистецьких фотосвітлин, які були в Європі у Швейцарії і нагороджені на конкурсі першою премією і т.п. Про хід праці в музею з кінцем першого року, д-р М. Кейван, яка працювала в УКАМА якийсь час, написала в “Українських Вістях” статтю п.н.

“Трохи статистики з Архіву-Музею в Едмонтоні.” “В жовтні минув рік від відкриття УКАМА, писала п-і Кейван. Продовж року музей відвідало дві тисячі людей. Важнішим сезоном був туристичний, то є місяці: червень, липень та серпень. Найбільше гостей-відвідувачів було з Едмонтону, відтак з інших провінцій Канади, потому слідувала США, Нью Йорк, Філядельфія, Чікаго, Дітройт, Спокен та ін. Були теж з Європи: Італія, Німеччина, Франція, Голяндія, Польща й Україна, а теж з Австралії.

Національність відвідувачів не завжди легко устійнити. Судивши по прізвищах, 65 процентів це українці. Судивши по мові лише 45 відсотків українці. Зацікавлення гостей різні, відомості про Україну обмежені.

Нагоди інформувати чужинців про Україну в архіві-музеї ніколи не бракує. Інколи треба було відповідати на несподівані питання, наприклад один чужинець-студент

запитав, чи Шевченко, якби жив сьогодні, чи бувби дисидентом, чи може бувби по стороні влади? Треба ствердити, що молоді люди більше цікавляться історією України, ніж старші і розмови з ними часто кінчаються при мапі України...”

Отож, як бачимо, УКАМА сповняє свою місію в ширенні знання про українську культуру. Необхідним обов'язком є кожного українця музей розбудувати і забезпечити для наступних поколінь. Щоб ці молоді покоління мали тверду основу до дальшого наверхствовуння народного майбутнього.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ТА ЗВІТУВАННЯ

В неділю пополудні 6-го лютого 1976 р. відбулись Річні Загальні Збори УКАМА при великій участі членства. По ділових звітах і дискусіях і на внесок контрольної комісії уділено абсолюторію уступаючій управі. Була выбрана нова дирекція в такому складі: Г. Йопик — голова, о. митрат М. Солуляк — голова фундації, п-і М. Лобай 1-ий заступник, Б. Мельничук — 2-ий заступник, М. Наконечний — секретар, М. Байрак — касієр, адв. Р. Дзеник — член музейної ради до “Українського села спадщини”, о. М. Кришук — член, проф. С. Єременко і п-і С. Йопик виставовий комітет; С. Гуцул і Р. Проданюк — будівельний комітет. Контрольна комісія: І. Козяк, С. Васілевський, Н. Голейчук. Ширша рада: інж М. Когут, п-і І. Іванусів і п-і С. Климкович.

Нововибрана Дирекція відбувала засідання майже кожного місяця. З членів Дирекції дехто більше виявляв охоти до праці, а дехто менше, звичайно воно всюди так буває. Тим разом найбільше праці мав нововибраний касієр п. М. Байрак. Він перебував в архіві-музеї майже кожного дня, завів всі рахункові книги, зробив реєст членів фундаторів і звичайних членів, на кожне засідання мав приготований точний звіт каси. На пості касієра працював п. М. Байрак через три роки, але з уваги на свій вік і здоров'я, даліше бути касієром відмовився. Була то велика шкода, бо не все у громаді можна підшукати таких відданих і працьовитих людей.

1979 р. Річні Загальні Збори УКАМА внесли деякі зміни. Дирекція-управа залишилася та сама, лиш на касієра покликано інж. М. Хому. Загальні збори затвердили на управителя УКАМА інж. М. Когута, а на керівника бібліотеки прийнято професійного бібліотекаря д-р В. Гирака, а помічниками були: п-і О. Манастирська і п-і Н. Крайчі. Праця в архіві-музеї сильно оживилася і швидким кроком пішла далі вперед.

Бібліотека УКАМА катологується по системі Конгресової бібліотеки у Вашингтоні і досі закаталоговано коло 10,000 книг, або понад 160 метрів довжиною одної

поліції. Треба підкреслити, що загальне число книжок в бібліотеці нараховується коло 15,000. Крім цього УКАМА має сотки річників періодичних видань і можна сміло сказати, що найкраща колекція канадіяни на Заході Канади є зібрана в бібліотеці УКАМА.

Инж. М. Когут на пості управителя УКАМА працював всего 17 місяців, а відтак з причини хвороби вніс свою резигнацію.

Вертаючись до 1976 р., тут варто згадати таких ще членів Дирекції: С. Гуцул дуже багато свого дорогого часу присвятив продажі льотерійних квитків і тим придбав багато грошей для архіву-музею. Член Дирекції п-і С. Йопик на засіданні зробила внесок, щоби внести подання на дозвіл “касіна”. Внесок одноголосно прийнято і по якомусь часі дозвіл на “касіно” отримано, а до зреалізованя його вибрано С. Гуцула. Перше “касіно” принесло чистого приходу 22,000 дол. Тими грішми, і грішми зі збіркової компанії сплачено було довг, який тяжів на будинку УКАМА.

Від того часу в Архіві-Музеї господарка ще більш покращила. Після цього вже кожного року отримувано дозвіл на одне “касіно”. Друге “касіно” принесло: 28,000 дол., третє 32,000 дол., а в 1981 р. 16,000 дол. Всі ці суми у великій мірі дали можливість наладати і розвинути господарку на кращий рівень УКАМА. Згадаймо при цьому також деякі більші імпрези.

16-го травня, 1976 р. в неділю год. 3-тій пополудні відкрито виставку Іванові Франкові в 120-річчя його народження і 60-річчя смерті. Її відкрив проф. С. Єременко, голова виставового комітету, а п-і О. Логвиненко виголосила доповідь “Іван Франко і жіночий рух”. В доповіді підкреслено, що відродження жіночого руху в 90-тих роках минулого століття треба завдячувати І. Франкові, який підтримував жіночий рух морально та своїми працями. Листовні зв'язки з Лесею Українкою і Ольгою Кобилянською та іншими додавали снаги до творчості і громадської праці. Студент Нестор Петрів по мистецьки віддеклямував тоді І. Франка вірш “Каменярі”, а Галя Дитиняк милозвучним сопрано відспівала прегарні пісні до слів І. Франка.

На виставці можна було побачити дещо з письменниць-

кої праці І. Франка; повісті, поезії, драматичні твори, наукові твори а дальше — музику до слів І. Франка, його переклади, студії про І. Франка, бібліографію, картини й портрети, та рисунки до твору “Лис Микита” В. Доброліжа, а теж інші видання. Все це переважно депозити бібліотеки УКАМА.

По Франковій виставці в черзі була образотворча виставка мистця маляра П. Шостака з Вікторії, Бр. К. Вона тривала від 17-го жовтня до 7-го листопада 1976 р. В залі УКАМА виставлено 45 його творів, в цьому 27 малярських та 18 шовкодруків. П. Шостак — це великий таланти. Молодий мистець народився на фармах, коло Боневіл, Алберта 1943 р. Тут закінчив народну й середню освіту, а мистецькі студії закінчив в Албертському університеті та інших місцевостях. Він належить до свідомих українських громадян Канади і цікавиться передусім українським піонерським життям в Канаді, бо він і сам син наших піонерів. Його картини зображують в більшості початки важкого буття наших перших поселенців в Канаді, а зокрема тут в Алберті.

В неділю 13-го березня, 1977 р. міністер культури Горст Шмід в год. 3-й пополудні офіційно відкрив багату виставку фотографій, що зображували українсько-піонерське життя та культурні здобутки піонерів і сучасників від самого початку по наші дні. Він, між іншим при відкритті сказав: “Збирання та збереження історичних матеріалів є дуже важне в житті кожної нації. Більш важне воно в житті етнічних груп в Канаді. Як би не старі фотографії, то багато інформацій про життя піонерів пропало б і історія піонерського життя була б бідніша.

Тому це дуже важне, щоб ми збирали та передавали наші історичні матеріали до інституцій, які займаються збереженням їх для майбутнього вжитку”.

Світлини представляли від 1900 р. важке життя українських піонерів, їхнє примітивне мешкання, бурдеї і мізерні хатини, відтак їхні культурні здобутки, церкви, школи, народні доми, бурси — інститути, драматичні гуртки й хори, весілля, похорони, та місця вічного спочинку, цвинтарі.

На виставці бло показано понад 500 світлин з двомовним поясненням і вони розповіли глядачам про багаті і

різні події їхнього життя. Це в дійсності історичні документи нашого буття в Канаді.

Сьогодні в архіві-музеї зберігається понад 5,000 світлин, що охоплюють усі ділянки українського життя на еміграції, а теж з рідних земель та визвольних змагань України.

Не можна проминути великої збірки світлин, що зберігаються в УКАМА, а це капітальна збірка світлин і архівних матеріалів мистця-маляра і громадського діяча Лева Геца. Його денники в прозі і в оригінальних рисунках зображують його життя від дитинства до глибокої старости. Тут юні роки, Українські Січові Стрільці, бої за Львів, польський полон в Домбю, закінчення мистецьких студій в Кракові, праця учителя рисунків в середній школі у Сяноці, збирання культурних пам'яток по Лемківщині, заложення музею "Лемкіщина" в 1930 р. в Сяноці. В 1943 р. Л. Гец з Іриною Добрянською провадять коло Пиремишля розкопки тілопаленого цвинтаря кілька сторіч до Христової ери, дальше картини закінчення Другої світової війни і польські жорстокі переслідування українців в Польщі. Гец в тюрмі, а потому наступає трагедія. Намагання поповнити самогубство газом. Його дружина вмирає, а його врятовують. На кінець він пише такі слова у своєму деннику: "Чи не смішно, коли ти любиш свій рідний край, борешся за вольність і свободу свого краю то ти, націоналіст, бандерівець або упіст — "якщо не бандит". Як любиш ти свою Україну так як поляк, або руский, тоді ти найгірший злочинець. Дальше не можу писати...". Кінчає болючі переживання невмірущий Лев Гец.

Лев Гец народився в родині друкаря у Львові. Тут він закінчив середню освіту. Перші свої студії малярські почав в Олексі Новаківського. Він теж був добрий співак, який часто виступав у сольових ролях на сцені. Про Лева Геца можна би писати окрему книгу, про його життєвий шлях, а головно про мистецьку творчість. На кінець він себе рисує лірником, а співає свою власну "думу", яка записана в його деннику.

Цитую: "Чи розумні мої слова чи ні — вони сердечні і закохані. Ніхто їх мені не забере,

ніхто не скалічить. З любовними словами
зійду я зо світа і понесу свою Україну у за-
світи, де немає злости і фальшу. Там відпічне
дух мій...”

Лев Гец

Датовано, Краків 30.IX.1971 р.

**Українські народні співці: лірник і бандурист зі
своїми проводирами.**

В архіві-музеї зібрано й зберігаються народні інструменти; дрімля, сопілка, ріг, трембіта, цимбали, бандура, ліра та інші. Нехай ці українсько-народні інструменти бандура й ліра нагадують нашій молоді наших давніх славних кобзарів-лірників, і чому саме вони в нашому народі стали традиційними співцями і є у великій пошані. При цьому хай мені буде вільно дещо більше тут сказати про українських народних співців та їх інструменти.

Підчас народного занепаду кобзарі-лірники були пробудителями славетних героїчних чинів. Бандура була широко розповсюджена між українським народом, а навіть була уживана визначними людьми у козацькому товаристві.

Бандуристи і лірники завжди символізували душу народу до всього високого, взнеслого, а теж голосили про потребу відважних героїчних подвигів народу.

Фізична сліпота кобзарів і лірників, так званих українських трубадурів, була наслідком тортур в полоні, у татар, турків, поляків. Там вони переходили страшні тілесні побої. Часто їм випалювано очі й щойно тоді випускали їх на волю. Ці терпіння посилювали їхній патріотизм і вони були завзятими оборонцями свого народу, його чести та слави.

Необхідним і єдиною потіхою для козака були шабля, люлька і бандура. Після зруйнування Запоріжжя при кінці 18-го ст. бандуристи не перестають бути співцями козаків. Їх репертуар поширюється також на псалми і танцювальну музику. Поет Яків Щоглів у своїх "Акордах" оспівує працю бандуриста в новій добі ось таким віршом:

“Невидючий і убогий,
З бідним гралом за плечем,
Він чвалає полохливо
За малим проводирем.
Із двора у двір заходить,
На бандурі виграва.
А під звуки струн то псалму,
То про Лазаря співа.

“А заграй мені, кобзарю,
Про Підкову та Сомка,
Про Хмеля, про Дорошенка,
Ще й про грізного Сірка”.

“Ні, не знаю! Можу грати
Попадиної біди,
Про Хому та про Ярему,
Та хиба Сковороди?

“Як Чичіточка ходила
Гостювати до зятів?
Чи Міщанки, чи Дворянки?
Сих, так я — тобі зумів”.

Грай, що хоч, бо й те ізгине,
Гей, ізгине, як туман!
Грай, лірничче невідющий!
Грай, останній з Могікан!”

За “останнього Могікана” уважали бандуриста Остапа Вересая.

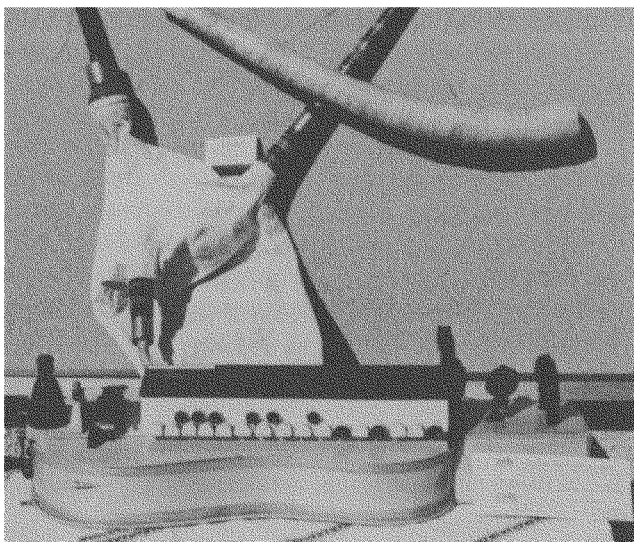
1902 р. в Харкові відбувся з'їзд археологів. На тім з'їзді було прочитано кілька рефератів на тему кобзарів та лірників, а завдяки Гната Хоткевича зорганізовано кобзарсько-лірницький концерт. В тому концерті взяло участь 28 бандуристів, та 37 лірників.

Щоб стати лірником треба було 3-5 років учитись у лірницькій школі, вивчати лірницьку мову, молитов, гри на лірі, або на бандурі, та вивчати на пам'ять релігійних, сатиричних та інших пісень. Тепер на Україні вже немає таких лірничих шкіл, тому і немає кваліфікованих кобзарів-лірників.

Кобзарі й лірники в українському житті 16-18 сторіччя мали велике значіння. Їх шанував увесь український нарід, а військо і гетьмани мали своїх власних кобзарів співців. Щойно в 19 столітті, почалась цікавитись кобзарями і лірниками й українська наука.

Отже лірники загинули, а бандуристи живуть і на Україні і на еміграції. Вони живуть духом українського патріотизму.

Вони, і їх пісня ще зможе відограти велику національну роллю в Україні, оспівуючи минуле народу, його славу і честь!

Українські народні інструменти: Дуда, ріг, а внизу ліра, зберігаються в Архіві-Музеї.

Звертають своє обличчя до минулого не тільки народи з великою традицією. Молоді й амбітні народи також шукають в минулому свого підкріплення і тому ним дорожать.

В США. 1829 р., тоді в ще державно молодій країні, один багатий чоловік англійського роду Сміт передав усе своє велике майно на архіви, музеї та наукові інституції. Таких, як він в США було більше й у другій половині 19-го сторіччя США вже передували в ділянці архівів, музеїв та бібліотек у цілому світі.

В 1870 р. тут основано акційне товариство “Метрополітан Музеум” в Нью Йорку, а за кільканадцять років товариство мало 3,151 членів з внесками 10- до 5,000 дол. від особи. Щойно 1902 р. Конгрес США признав цій інституції першу допомогу в сумі три і пів мільона долярів.

Якщо йдеться про піддержку музеїв й архівів, то після

США, йде Франція, Німеччина, Англія та інші держави.

Ми українці не маємо власної держави, яка турбувалась би зберіганням, плеканням та повним розвитком нашої культури, тому цей почесний, але одночасно важкий обов'язок тяжить на нас усіх. Тому велика вдячність та шана належить тим, що ці речі зберігають. А нашим моральним обов'язком є їм допомагати та розбудовувати і їх піддержувати.

Подумаймо, чи ми причинилися чимось до піддержки Українсько-Канадського Архіву-Музею в Едмонтоні, який від давніх років веде свою культурну й відповідальну працю, збираючи й зберігаючи пам'ятки наших піонерів та української культури взагалі.

Досі зібрано тисячі дорогоцінних пам'яток. Головно присвячено велику увагу розбудові архіву і бібліотеці. Коли ви робите завіщення (віл) пам'ятайте залишити для Архіву-Музею свою бібліотеку та інші пам'ятки нашої культури, а головно не забудьте теж залишити по собі пам'ятку у формі грошових фондів. Ви тим самим станете співтворцем великого діла для свого народу.

УКАМА В ПОКЛОНІ БОГДАНОВІ ЛЕПКОМУ

А тепер про виставку і концерт великого сина України поета Б. Лепкого. Його вшановано в 105 роковини від дня народження. Помер він на чужині у вирі Другої світової війни в Кракові 21-го липня, 1941 р. Був творчим до самої смерті. Стояв на сторожі свого народу а його літературна праця, яку він залишив вельми багата та цінна.

“...Життя поклато ярмо на мою шию і казало орати, писав Б. Лепкий. Кладуться скиби довгі, предовгі. А під тими скибами — мої сили, моя молодість, моє все.” Віншому місці писав: “Бийте в дзвін, бийте в дзвін на тривогу! Щоб не було на рятунок запізно! Гать будуйте кріпку та високу! Щоб онуки дідів не прокляли, що не вмiли краю боронити. А я на тую гать кидаю свою пайку...”

Приготування до виставки і концерту на пошану поета тривало близько двох років часу. Треба було зібрати достатньо матеріалів на виставку, а підготовка концерту теж потребувала немало часу.

Будучи в Кракові, мені пощастило придбати серію 40 світлин з похорону Б. Лепкого та інші унікальні матеріали з літературної творчості, а головню відвідав я його гріб на Раковицькому цвинтарі і привіз грудку землі для заплянованого свята.

Про дальші мої приготування до виставки, я осягнув добрі інформації від о. митрата М. Сопуляка, редактора "Українських Вістей". Дуже багато допомогла мені п-і О. Батицька. Вона з давніх років була добре знайома і була в контакті з дочкою поета п-ю Нусею Лепківною і в цей спосіб я мав можливість листовно познайомитись з дочкою великого поета-патріота.

Наша кореспонденція відносно виставки, а теж виконання матеріалів Б. Лепкого на виставку була корисна, бо п-і Нуса Лепківна зразу до УКАМА прислала альбум з історичними світлинами свого батька. Світлини з Першої світової війни, як поет Б. Лепкий відвідував українських полонених в таборах; Вещляр, Зальцведель, Раштат і тут Б. Лепкий враз з В. Сімовичем провадили просвітянську працю, яка дуже сприяла в час революції на Україні. Тут, у тих таборах формовано полки "Синьожупанників", а після Берестейського договору відпроваджувано полки на Україну, а вони на Україні відогравали поважну роллю. Вона передала й інші пам'яткові матеріали свого батька, а у своїх листах сказала, що куратором літературної спадщини Б. Лепкого є її родич д-р Р. Смик в Чикаго, США і щоби за експонатами на виставку звернутися до нього, а він радо все зробить, що тільки буде потрібно.

Я написав до д-р Р. Смика і попросив о поміч влаштування виставки, яку заплановано з дводенною програмою на пошану поета Б. Лепкого. Відповідь я отримав в скорому часі позитивну і з певними порадами, як її зреалізувати.

Варто згадати, що на відкриття виставки, головним промовцем запрошено д-р Р. Смика, а кошта перевозу експонатів і свою подорож та інші витрати все оплатив своїми грішми д-р Р. Смик.

В суботу вечером 19-го листопада 1977 р. в залі УКАМА відкрив виставку д-р Р. Смик, який прибув впрост з Чикаго,

а в неділю пополудні 20 листопада в “Домі Української Молоді” відбувся концерт на пошану Б. Лепкого. Головним промовцем був теж родич поета о. В. Тарнавський, а головних доповідачів представляв о. митрат М. Сопуляк.

Кілька тижнів перед виставкою редактор о. митр. М. Сопуляк написав статтю і надрукував її в “Українських Вістях”: “Виставка в 105-річчя уродин Б. Лепкого...його оповідання та поезії навіяні чаром галицьких сіл та церков, все викликають спомини молодих безжурних літ та наших чарівних свят”, конклюдував о. М. Сопуляк.

Та найбільшим твором письменника є його трилогія “Мазепа” в якій він чудово представив часи гетьмана І. Мазепи та його боротьбу з московськими імперіялістами. Ця повість заборонена в Україні, як і заборонені є його твори. Вправді, вся творчість Б. Лепкого є на індексі в УРСР. Це сталося спонукою для Дирекції архіву-музею влаштувати виставку творів і пам’яток Б. Лепкого та його діяльності в світлинах.

На відкритті виставки д-р Р. Смик сказав про Б. Лепкого таке: “Дві постаті українського світу особливо полонили увагу Лепкого; о. М. Шашкевич, пробудитель Галицької землі, що йому присвятив поет ряд віршів та осібну книжечку, а другою постаттю був великий приятель та співробітник на літературному полі В. Стефаник. Вже в 1903 р. Лепкий опублікував літературний нарис про Стефаника, що був програмою спеціального засідання “Слов’янського клубу” в Кракові та був друкований теж польською та чеською мовами. У книзі “Три портрети” один з тих трьох портретів то саме В. Стефаник.

Б. Лепкий видав разом 62 книги; переспівів, перекладів та творів інших авторів включно зі співанником для Українських Січових Стрільців в 1915 р., а дальше співанник “Ще не вмерла Україна” з власними ілюстраціями, 1916 р., букварі, читанки; все це тоді, коли запотребування було найбільше пекуче. Тут саме велика заслуга Лепкого. Власних друкованих книжок-видань Лепкого було 77. Оце підсумок велетенської праці Богдана Лепкого для добра українського народу.

69 років його життя, а понад 50 літ невсипущої багато-

гранної праці в творчості Б. Лепкого визначають йому чільне місце в історії української літератури.

Для утривалення пам'яті святкувань в Едмонтоні д-р Р. Смик надрукував своїм коштом сині й жовті стяжки з власним рукописом свій власний вірш “Журавлі” і кожного учасника свята цим удекоровано.

Другого дня на концерті головну промову виголосив о. В. Тарнавський. Він у своїй промові змалював живий портрет з творчості і діяльності поета і тут цитує: “Ю. Генік-Березовський над відкритою могилою прощав свого професора й письменника такими словами: “Як рідна земля кров'ю умивалася, у вогні відроджувалася, як чорне гайвороння з неї піднімалося, відлітало, як веселиця на небі показалася, соняшні дні заповідала, — тоді то прийшла на нього смерть. Умірав так легко, як би хто подув на нього, згасив свічку. Забрав Бог душу його у свої моцні долоні тай заніс до себе у далеку синяву небесну... Осиротив нас, гейби розсердився. А бувало гостив нас словами своїми, як даром божим, приносив їх повні жмені. Не лише тих, що їх розсипав своїм дрібним письмом так, як святим зерном по білому папері, але й тих, що роздавав нам своїм дзвінким голосом увесь час, у свято і в будень. Він так, як добрий батько-господар, ці книги нам-дітям своїм передав...”

Б. Лепкий, один із найвизначніших наших письменників, учених і громадських діячів першої половини 20-сторіччя. Він все своє життя віддав беззастережній службі національній ідеї”... Кінчав о. крилошанин В. Тарнавський.

Останнє слово мав Г. Йопик, який подякував всім виконавцям і всім тим, що причинилися в будьякій формі до звеличання цього свята, а теж учасникам, які прибули на це свято і разом вшанували великі роковини Б. Лепкого.

П-і С. Климкович написала обширну статтю про святкування Б. Лепкого, яка була друкована в “Українських Вістях”.

“Як побачу мужицьку роботу,
У жнива серед праці і поту,
Як побачу ті руки зі стали,
Що лан збіжа скосили і зжали,

Як побачу ті ноги криваві,
Тії очі від спеки сльозаві,
То не знаю, чому, але знаю,
Що для тебе та мука мій краю”!

Б. Лепкий

У цитованому вірші Б. Лепкий зобразив дуже ярко важку працю українського рільника-селянина, який працював і трудився для рідного краю. Таку важку і важливу працю для рідного краю виконують теж усі ті, що трудяться на культурному й освітньому, чи громадському полі. До цих останніх належить теж і розбудова УКАМА.

Завдяки матеріяльній та моральній піддержці загалу української громади, Архів-Музей гарно розвинувся та став неначе живим пам'ятником українського культурного життя в Канаді.

До Архіву-Музею українське громадянство, не лише в Канаді, але й з інших країн українського поселення передає поважні збірки книжок, документів та різні вартісні матеріяли, а теж поважні грошеві пожертви. Всі ці скарби Архів-Музей дбайливо зберігає. Але ми на тому не можемо наші збірки зупинити. Ми мусимо їх продовжувати, тому Дирекція чекає на вашу піддержку, Дорогий Читачу. Станьте і Ви членом, пришліть бодай одну річ, бо з малих цеглин будуються великі будови, збудуймо і ми гарний пам'ятник українській культурі в Канаді.

УКАМА ВШАНОВУЄ УКРАЇНСЬКИХ ВЕЛЕТНІВ І ІСТОРИЧНІ ПОДІЇ

Дальше, в нашому музеї відбулась виставка “Помісна Українська Католицька Церква та її глава Патріярх Йосиф у філателістичних і пропам’ятних виданнях”. Її зібрав і уформив д-р Р. Смик в Чікаго, а о. крилошанин В. Тарнавський виложив її в залі УКАМА в суботу 6-го травня. Пресвящений Владика Дмитрій врочисто відкрив.

Українці, що живуть в країнах поселення, змагаються з великими труднощами, щоб зберегти свою ідентичність. В збереженні її велику роллю відграє рідна мова й культура. На ці речі треба нам звертати найбільше нашої уваги, бо ці дві речі в’яжуть наш нарід у розсіянні в одну духову цілість і допомагають зберігати національну свідомість, яку теж мають зберегти наші наступні покоління, які тільки таким чином можуть зберегтися від денационалізації.

У зв’язку з тим в архіві-музеї відбуваються щороку виставки творів наших визначних письменників із мистецькою програмою.

В суботу 9-го і неділя 10-го грудня 1978 р., в архіві-музеї влаштовано виставку творчості письменника-різьбаря селянських душ В. Стефаніка, а в неділю Домі Молоді відбувся концерт на пошану письменника.

Знагоди 50-річчя життя В. Стефаніка, Б. Лепкий написав про нього таке: “Стефаніків хлоп це велетень, це щось такого, що всім нам дає силу, охоту до життя і праці. І коли мені дуже, дуже тяжко на світі, коли здається, що усьо пропало, що наш народний віз покотився кудись у пропасть, я читаю Стефанікові оповідання. Це мій останній приют перед розпукою. Я гордий, що наша земля, нині зруйнована, розграблена і окрадена, зродила такого сина. Видно, що вона на велике спосібна”. А знова О.Д. пише про письменника таке: “В Стефанік-співець селянського горя, селянських злиднів й щоденного бідування. Але коли він вичитував розпуку і жовч у напружених обличчах, “пісня його душі згіркла, як зігнила пшениця”. Так малює нам Стефанік процес своєї творчості, пояснюючи, чому таким “гірким” було його художнє слово.

Такі злиденні часи перебували наші перші поселенці, які прибували до степової Канади при кінці 19-го та на початку 20-го століття.

На концерт на пошану письменника В. Стефаника, для шкільної молоді і молодечих організацій, Пласт, СУМ, СУМК, УКЮ вступ був вільний. На концерті теж був син письменника Юрій з дружиною Оленкою і онуки Василь і Корнель. Програма концерту була багата і цікава у виконанні місцевих мистецьких сил. Бесідниками були: На виставці промовляв д-р Б. Медвідський про інтерпретацію писань В. Стефаника в Україні і закордоном. Згадав всіх літературознавців, що цікавились і писали про творчість письменника. На концерті промовляв д-р Я. Славутич, який в дуже належному аспекті навітлив творчість письменника. Виставку відкрив, а радше започаткував свято інж. В. Кунда, голова Провінційної Ради КУК в Едмонтоні. Він коротко зупинився над культурною діяльністю архіву-музею та його завданням у майбутньому і заохотив присутніх і тих, що не було на виставці, щоби УКАМА розбудувати, як святу святих української культури.

Дуже цікаву виставку художниці пензля Олени Кульчицької влаштовано й відкрито в суботу 3-го березня 1979 р. год. 7 вечора. Багатогранна її народна творчість, яку вона залишила для свого українського народу, була виставлена, а на панелях кілька картин в оригіналах. Решта картин були в репродукції, як також була виставлена обширна література про саму мисткиню.

Виставку відкрив о. митрат М. Сопуляк, при чому згадав один епізод з життя письменниці і мисткині, якого був свідком в хлопячому житті. Дуже цікавий реферат того вечора про Олену Кульчицьку, змістовно опрацьований, виголосила учителька музики п-і Н. Цегельська-Дмитрук. Доповідачка згадала про мистця від її дитинства, накреслила широкий її життєвий шлях, а головню багату творчість мистця. В 1929 році О. Кульчицька заснувала в Перемишлі український музей "Стриговір" (Стриговір-ліва притока Дністра) і 25-го квітня 1931 р. брала участь у першому з'їзді українських музейників у Львові. З'їзд, на який прибуло 25 представників від усіх українських музеїв Гали-

чини, відбувся в приміщенні теперішнього “Музею українського мистецтва”. Асоціація Українських Мистців урочисто відзначила в 1933 р. 25-річчя діяльності мисткині, влаштуванням виставки її творів в залах Наукового Товариства ім. Т. Шевченка і виданням першої монографії про її творчість. Після другої світової війни О. Кульчицька зразу включилася в творче життя мистців України. Брала активну участь у виставках, не тільки в рідному краю, але й за границею. Її твори виставлялися з успіхом в Берліні, Брюсселі, Варшаві, Відні, Празі, Римі, Гелсінках, Торонто і Чикаго. Мисткиня продовжувала працювати в Українському, тепер Державному Музеї Етнографії у Львові.

Наприкінці свого життя Кульчицька дуже хотіла побачити свої праці надрукованими в альбомах. Це її бажання сповнилося. У 1954 р. в-во “Мистецтво” в Києві видало перший її альбом а відтак мисткиня дочекалася виходу з друку інших альбомів, книжок про її творчість, альбому народної ноші, каталогу всіх своїх творів тощо. За визначні заслуги на полі мистецтва наділено Олену Кульчицьку, першу з жінок України — високим званням заслуженого діяча, а відтак народним мистцем 1957 р. В році 1967-ому, на виставці 384-ох її творів, в залах Українського Музею, вручено її державну премію ім. Т. Шевченка.

Останні роки життя Кульчицька хворіла, а 1960 р. вона подарувала весь свій мистецький дорібок в користування українського народу — понад три тисячі картин, естампів, килимів, зразків прикладного мистецтва, усе своє майно передала до Львівського Музею українського мистецтва.

О. Кульчицька — сучасник І. Франка і Л. Українки, О. Кобилянської і В. Стефаника, а з мистців: І. Труша, О. Новаківського, О. Куриласа, М. Сосенка і А. Манастирського. Вона ішла з ними в один крок різцем і пензлем і відображувала життя і побут та культуру українського народу.

О. Кульчицька — незвичайне явище в українському мистецтві. Вона своїми працями, своєму стилеві надавала власного звучання, а західньо європейські зразки і поняття наповнила українськими декоративними народними елементами і знайшла свій неповторний спосіб мистецького вислову. Своєю многогранною творчістю вона внесла вели-

кий вклад в скарбницю української культури і як мисткиня вона має всеукраїнське і всенародне значіння. Це головні думки з доповіді п-і Н. Цегельської — Дмитрук.

Померла О. Кульчицька 8-го березня 1967 р. В погідний весняний день, український народ провів в останню дорогу свою славну дочку, яка вписала навіки своє ім'я в пам'яті прийдешніх поколінь.

Була в УКАМА виставка “Рідні Школи” в Едмонтоні, яку організували управитель Архіву-Музею інж. М. Когут і проф. С. Єременко, голова виставового комітету. На виставці, в якій взяло участь 8 “Рідних Шкіл”, можна було побачити нашу дорогу шкільну молодь різних клас включно з “Курсами Українознавства ім. І. Франка”. Була виставлена шкільна література, з чого навчається шкільна молодь. Всі пояснення до шкіл, світлин та інші написи виготовили по мистецьки студентки, сестри Марійка і Софія Стадники. Цю прекрасну виставку відкрив місцевий громадський діяч інж. К. Теличко, а п-і С. Климкович педагог українських рідних шкіл виготовила добре опрацьований реферат, п.н. “Що дають наші “Рідні Школи” нашій молоді в Канаді”. В усіх виставках, що в Архіві-Музеї відбуваються, багато своїх порад і праці посвячує п-і О. Манастирська.

Наступна виставка була влаштована “Друковане українське слово в Канаді”, від початку появи до 1940 р. Ця виставка була присвячена 75-річчю Едмонтону, столиці Алберти, бо як відомо, що 8-го жовтня 1904 р. “Форт Едмонтон” одержав “статус” міста. Виставку відкрито 17-го листопада 1979 р., головну доповідь виголосив про українське друковане слово в Канаді д-р О. Малицький, проф. Калгарського університету, з дуже детальними інформаціями.

Тут варто згадати, що вже в 1904 р., в Едмонтоні наші поселенці були збудували українську католицьку церкву св. Йосафата. Едмонтон тепер виріс понад пів мільйона населення, а українців живе коло 65 тисяч і мають приблизно 20 різних віро-ісповідних церков.

На другий день в неділю 18-го листопада, в залі Дому Української Молоді відбувся величавий концерт на пошану нашим піонерам. Отець митрат М. Сопуляк короткою

своєю промовою привітав достойних гостей і між ними посадника міста Едмонтону і започаткував концерт. Пі М. Лобай промовляла англійською мовою. Головну доповідь мав мгр. Ю. Стефаник українською та англійською мовами. Спомини української піонерки М. Юрійчук “Про плавбу на дарабі”, яка пережила свою трагедію в Канаді, прочитав мгр. Мирослав Когут по англійському у власному перекладі. На гостей англійського походження, цей спомин зробив велике вражіння, а Д. Петрів прочитав канадського поета Віктора Купченка “Привіт українським піонерам”. Далше були мистецькі виступи ансамблів “Мережі” і “Каштани”.

Далше слідувала виставка о. радника Єв. Дмитрука “Дерев’яні знахідки”, які призбирав о. Дмитрук на гірських ріках і озерах. Були це куски корінів і галузей. До них докладав о. Дмитрук свою мистецьку працю, вигладжуючи, творив різно-подібні фігури, як твір природи. Про цю виставку говорив сам автор дуже цікаво.

Фрагмент виставки світлин “Рідні Школи” в Едмонтоні, 8.VII.1979 р.

**Фрагмент виставки “Лемківщина в минулому”. Світ-
лини церков, святочний одяг молодої лемкині, образ лем-
ківської церкви маляра Новосільського, олія; вишивки
школи Добрянської, власність пань О. Батицької і С. Йопик,
біля виставки стоїть М. Байрак.**

Як бачимо, що культурні виставки в архіві-музеї дають багате зацікавлення українській спільноті взагалі. Тим разом 23-го травня 1980 р. відбулась цікава виставка, графіка д-р В. Нінювського, колишнього професора Албертського і Манітобського університетів. Можна було побачити мистецькі твори графікою, у мініятурі українські дерев'яні церкви і будинки наших піонерів. Виставку відкрила міністер культури п-і М. Лемежер.

З черги була виставка, присвячена “Лемківщині в минулому”. В суботу 8-го листопада, 1980 р. 7:30 вечора відкрив її голова Дирекції Архіву-Музею Г. Йопик. Доповідачами були о. митрат М. Сопуляк та п-і С. Климкович. Їхні доповіді друкуємо в скороченні.

Слово о. митрата М. Сопуляка: “До минулої світової війни Лемківщина була для багатьох західніх українців лише географічною назвою. Польська влада старалася всіми засобами її спольщити, старалася відтяти Лемківщину від

західньо-українських земель. Одначе лемки твердий і завзятий народ. Їх переслідували віками й вони віками твердо держалися своєї віри й своєї національної приналежности.

В другій світовій війні українське населення Лемківщини було під німецькою окупацією Польщі, тодішнього уряду Генеральної Губернії. Генеральне Губернаторство дозволило на організацію Українського Централного Комітету (УЦК). М. Сопуляк працював керівником відділу Суспільної опіки й мав найбільше до діла з Лемківщиною, яка потребувала дуже багато матеріальної допомоги.

“Об’їзджаючи Лемківщину, говорив о. Сопуляк, любувався я старовинними лемківськими церквами, оригінальними, але бідними хатинами лемків та подивляв пильність їхньої молоді.

В зустрічі лемки були приязні й інтелігентні. Зразком лемківської пильности був і провідник УЦК проф. В. Кубійович, який серед дуже важких умовин зумів наладати працю УЦК, і зробив багато в ділянці суспільної опіки, освітній праці, шкільній, та навіть релігійній.

Під кінець війни, а й по війні Лемківщина була опорою для відділів Української Повстанчої Армії. Там властиво найдовше задержалося революційне підпілля. Не деінде, а на Лемківщині в Тісній, недалеко Ліска згинув із рук вояків УПА польський віцеміністер генерал Сверческі, що їхав з великою охороною. Польський герой, який воював в домашній війні в Еспанії та другій світовій війні, впав жертвою куль українських повстанців 28 березня 1947 р.

Лемки, що живуть в Польщі, хоч живуть під страшним польським гнетом, й далі плекають свою культуру, посилають дітей на навчання української мови, роблять фестивалі української пісні та влаштовують різні культурні імпрези.

Окрему красу представляють лемківські церкви. Їх в багатьох випадках знищено, в багатьох випадках перероблено на костьоли, усуваючи старовинні мистецькі образи та інконостаси, а в дуже малій кількості задержано, як “культурні пам’ятки”.

В своєму слові о. М. Сопуляк підкреслив “велику заслугу” автора, що “зібрав багато світлин лемківських цер-

ков та інших цінних пам'яток лемківської культури, щоб їх показати українському громадянству...”

Тут також подаю дещо з цієї цінної доповіді п-і С. Климович. Цитую:

“Виставка, яка відбувається тепер в Українсько-Канадському Архіві-Музеї, завдячуємо в дуже великій мірі визначному маляреві й музейному діячеві, людині невичерпаної енергії проф. Левові Гецові. Лев Гец був дуже плодитим малярем. Він залишив близько 3,200 рисунків, акварель, олійних образів, дереворитів та інших мистецьких праць.

Мало того Л. Гец провадив докладну документацію своїх мистецьких творів. Його писання обнімають 42 великі томи. З того 11 томів є спомини маляра, 12 томів фотокопій його праць, 8 томів фотокопій церков і ікон зібраних ним на Лемківщині та один том мікрофільмів.

Як вже було згадано, в 1930 р. Л. Гец зорганізував регіональний музей “Лемківщина” в Сяноці. Музей був присвячений збереженні культури та матеріального побуту лемків. Цим музеєм “Лемківщина” Л. Гец керував до 1943 р. В музеї було зібрано бл. 8,000 експонатів, між якими були теж старовинні ікони, що їх сам мистець консервував. Після війни поляки забрали всі експонати музею “Лемківщина” і передали їх до польського музею “Історичний музей в Сяноці”. Збірка ікон з музею “Лемківщина”, яка тепер є в польському музею, є одною з найбільших збірок ікон у Європі.

Завдяки документації та фотокопій мистця Лева Геца ми маємо не лише цю виставку світлин та ікон, але теж дещо з археологічних знахідок. Розкопи почав Л. Гец переводити разом з Іриною Добрянською і Степаном Стефанським 1940 р. й вони відкопали багато предметів походження т.зв. лужанської культури: монети, урни тілопальних поховань, сокири, топори ітд. На цій виставці є світлини деяких відкопаних предметів.

На столах були виложені документи історії Лемківщини, літературні твори поетів і письменників Лемківщини та інші пам'ятки про Лемківщину. Були тут також календарі та журнали, що появлялися в Канаді та США, які зв'язані

в якийбудь спосіб із Лемківщиною.

Кінчаючи, ще хочу згадати цікаву і дивну постать Лемківщини, визначного мистця-самоука Никифора Дровняка-Криницького. Д-р А. Банах написав про нього монографію. Про нього надруковано кілька книжок та сотні статей різними мовами.

Никифор народився в Криниці. Законного батька він не мав. Мати глухоніма жебрачка, мала ще другу дитину, але вона замерзла, як мати несла її на плечах, бродячи по жебрах. До 16 років життя Никифор майже не говорив. Опісля говорив невиразно, бо мав якусь хибу. Говорив лише лемківським говором. В метриці записано: Дровняк Епіфаніус, народжений 21 травня 1895 в Криниці. Мати Евдокія Дровняк.

Ім'я Епіфаній було на Лемкіщині невідоме й люди називали його Никифором. Дитинство Никифора пройшло в страшних злиднях. Якщо йдеться про його малярський талант, то Павло Стефанівський пише так про нього: “В його стані жодна дитина не могла досягнути якогось фаху в ділянці науки. Никифор народився для рисування й малювання. Малярство стало для нього не припадком, а життєвою konieczністю. Не було сили, яка б вирвала з його рук олівець, чи пензель. Він створив власний “никифорівський” стиль з широкою фантазією, поправною перспективою, виразними контурами з захованням гармонії кольорів”.

Після війни Никифора поляки вивезли насильно на Помор'я. Вже в тому часі ним цікавилися польські мистці, які називали його Никофор-Матейко. Никифор не хотів жити на Помор'ю й повернувся до Криниці, де ним зацікавився польський уряд.

Використовуючи його твори польські організації “Товариство приятелів мистецтва” та “Центральне бюро мистецьких виставок” почали організувати мистецькі вистави творів Никифора, називаючи його польським мистецтвом-примітивістом. Виставки його творів відбулися в Криниці, Варшаві, Кракові, Познані, Сопотах, Гдині, Гданську, Вроцлаві, Люблині а в Україні; в Києві та Львові. Виставлявся Никифор також в Європі; в Парижі, Лієжі, Београді, Амстердамі, Брюсселі, Зальцбургу, Лінцу, Римі, Фльоренції.

Були його виставки в Нью Йорку, Чикаго.

З цього бачимо, як високо мистецький світ оцінив творчість мистця-самоука. Помер Никифор в рідній Криниці. Всю його мистецьку спадщину перебрав музей в Новому Санчі.

За життя Никифор мріяв про власну хату й зібрав із продажу своїх картин 300,000 злотих. Та він був неписьменний, не залишив ніякого тестаменту й польський уряд перебрав усі його гроші.

Так відійшов з цього світу жебрак-нуждар, світової слави маляр, примітивіст Никифор.

Нехай жмут отсих скромних сторінок-стрічок про знедолену Лемківщину, буде милим спогадом нашим лемкам, що в тяжких обставинах життя мусіли залишити свої рідні сторони, зелену верховину.

В осінню пору 1980 р. до Едмонтону на відвідини своїх рідних завітав гість з України художник С. Мельниченко і привіз зі собою коло сорок своїх картин; олія, темпера, пастель, акварель і олівець.

Він, перебуваючи в Едмонтоні кілька тижнів, влаштував свою образотворчу виставку. Саморозуміле, що в залі Архіву-Музеї серед обставини теперішнього життя в СССР з усіма процесами змін, не легко мистцям відтворити свою вільну думку. Однак, мистець у своїх творах показав чудові місця природи і архітектуру України. Виставка мала великий успіх, бо її відвідало велике число гостей, хоча в той час тут у цій залі на окремих стінах продовжувалась виставка "Лемківщина в минулому", а в горішній залі на поверсі була влаштована перманентна виставка українсько-піонерського життя в Канаді.

Вияснити словами красу мистецтва і багатогранну культуру нашого народу, а не показати картин та ілюстрацій, є не можливо. Однак, цілком сміло можна сказати, що в той час в Українсько-Канадському Архіві-Музеї в Едмонтоні зустрілися три України: Галицька Україна, розп'ята, ограблена і зруйнована ворогами, та в такому ж стані Лемківська Україна, а їх пригорнула зі своїми radoщами та обняла їх, як свою рідну мати діти й онуки — нова, молода Канадська Україна. Це знаменна символіка наших часів.

Здавалося, що це незначні події, а тимчасом з цих малих явищ складаються великі прояви культурного життя нашого народу.

А скільки тих здається “малих” речей пропало вже на шляху нашої історії лише через недбальство і пропадає далі таки на наших очах!

Це є лише фрагмент моїх міркувань, які лягли в основу рішення зорганізувати архів-музей, щоб продовжувати збірку культурних матеріалів.

Відбулася в Архіві-Музеї ще одна виставка, цебто друга з черги виставка української кераміки п-і І. Іванусів. Її влаштовано на туристичний сезон 2-го червня 1981 р. Вечером, на відкриття прийшло поважне число людей, а учителька кераміки п-і О. Манастирська, прочитала цікаву доповідь. Твори І. Іванусів переконливо і красномовно говорять про необмежені можливості в її дальшому шуканні нових розписів у кераміці. А походить п-і І. Іванусів з цієї частини України, де цвітуть барвисті килими половини, з кутка краси і поезії Карпат, Лемкіщини. На кінець автор цього вечора подякувала всім присутнім за участь у відкритті, а теж всім тим особам, що допомагали їй будь чим у згаданій виставці.

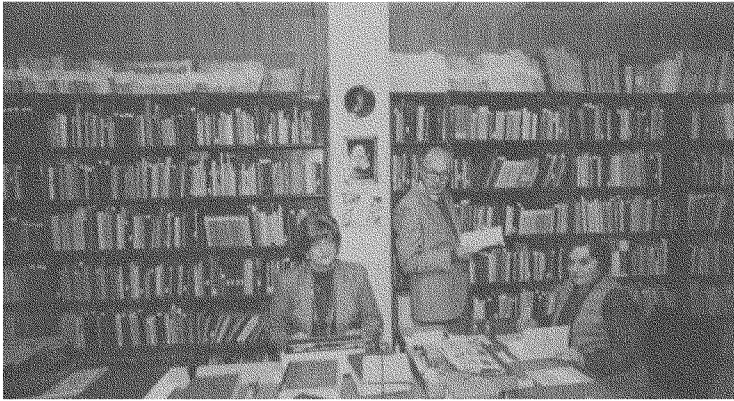
Фрагмент виставки кераміки мисткині І. Іванусів.

Фрагмент документальної виставки Українських Січових Стрільців. Виставовий комітет УКАМА влаштував дуже цікаву виставку Листопадового Зриву УСС, на якій було показано рідкісні матеріали; світлини, документи, друковане слово і літературну працю видатних мистців-малярів, картини у репродукціях тощо. В цьому велика збірка мистців-малярів Лева Геца, О. Куриласа, Е. Козака, Ю. Буцманюка та інших.

Головну доповідь про УСС і про мистця Л. Геца виголосив історик І. Лисяк-Рудницький, професор Албертського університету в Едмонтоні. Виставку було відкрито 5 грудня, в суботу вечером 1981 р.

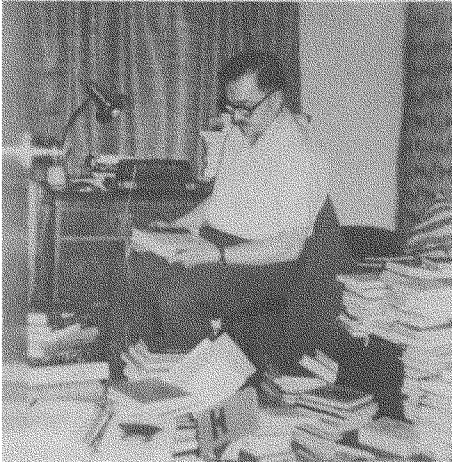
Доповідь І. Лисяка-Рудницького мала схвальні оцінки, щоб її надрукувати цілісно та окремим виданням.

Частина упорядкованої бібліотеки в УКАМА і її працівники (відліва): помічниця і англomовна секретарка Надя Крайчі, головний бібліотекар д-р Василь Гирак і бібліотекарка та україно-мовна секретарка Оля Манастирська.

Плякат Матірного товариства “Прoсвіта” у Львові з нагоди 70-ліття діяльності. Зберігається в УКАМА.

Автор у вільних годинах дня й вечорами при упорядкуванні книжок та інших зібраних матеріалів. Реєструє, щоб передати до УКАМА.

З нагоди відвідин УКАМА (відліва): Г. Йопик — автор цієї праці, д-р. М.Г. Марунчак, історик української діяспори, о. митрат М. Сопуляк, співосновник і меценат Архіву-Музею, п-і С. Йопик, співосновниця УКАМА.

ЗДОБУТКИ Й УСПІХИ УКАМА

Всі зібрані музейні матеріали повністю мають пояснення з допискою, хто даний предмет передав до музею. Вони скаталоговані, уложені на видному місці і кожний відвідувач може докладно оглянути й користати для науки чи інших подібних цілей.

Бібліотека й архів каталогуються кожного дня під керівництвом професійного бібліотекаря д-р Василя Гирака, який працює тут кілька років і вірцево веде бібліотекарський відділ, а часто допомагає в інших потребах в музеї. Він доложив багато свого часу над доповненням статуту УКАМА. При каталогуванні допомагають йому: п-і О. Манастирська, довголітня працівниця Архіву-Музею і п-і Надя Крайчі. Вони теж допомагають і опроваджують туристів, які відвідують УКАМА. Коли відвідувачі оглядають набутки музею, або користають з архівів й бібліотеки для наукових цілей, вони, залишаючи музей, вписують свої милі вражіння про архів-музей і при тім не забувають та часто вписують свої вислови вдячності про добру, обслугову музею.

Музейний працівник є зобов'язаний стояти все на висоті музейного знання, має вміти підняти загальне зрозуміння музейного діла з усіма людьми, з ким приходиться йому тут стрічатися, а в бібліотеці й архівах допомагає заінтерасованим підшукати матеріали для дослідної праці.

Така професійна обслуга музейного персоналу приносить кожному відвідувачеві, а також музеєві пошану і користі моральні й матеріальні. Таким способом для музею приєднано прихильників, добродіїв-патронів. Завдання не легкі, але вони є дуже важливі в розвитку музейної праці.

Коли брати до уваги, яке значіння сповняє архів-музей, то відповідь ось така: Це скарбниця культурних надбань, яка походить від народу і вона стоїть на службі для свого народу.

А тепер варто би зробити перелік зібраних фондів, що зберігаються в УКАМА, починаючи від перманентної виставки експонатів. Часово початки їхнього походження датуються з кінцем 19-го сторіччя, а деякі багато старші.

Є тут багата колекція народного одягу жіночого і чоловічого, літнього й зимового, багата збірка вишивок на домашньому полотні, жіночі і чоловічі сорочки, цінна колекція вишиваних і тканих рушників, жіночих блюзочок, обрусів та інших вишивок, гарна збірка традиційних писанок, різної тематики інкрустовані і різьблені на дереві гуцульські вироби. До найбагатших експонатів належить збірка жіночої ноші від IX до XVIII сторіччя. Військовий однострій австрійського кавалериста, однострій “Січовика” гетьманського руху в Канаді, однострої і медаліони канадського війська. Медалі та паперові гроші УНР. 1918-1920 рр., медалі Української Дивізії “Галичина” й Української Повстанчої Армії. Традиційні музичні інструменти: дрімля, сопілка, ліра, бандура, дуда, цимбали, ріг, трембіта. Є тут колекція поштових марок на пошану Патріярха і Кардинала Йосифа.

Є теж багата збірка картин українських мистців, як портрети наших поетів, письменників, композиторів, мистців діячів і церковних достойників, багата галерія портретів і світлин українських піонерів, суспільно-громадських та політичних державних мужів. Дальше добірні кераміка і ткацький верстат (кросно). Релігія відгравала дуже важливу роль в нашому народі, а особливо, коли наші селяне приїжджали на нові поселення в чужі країни, а зокрема в Канаді. Тут зібрано й показано поважну збірку церковних предметів: кивот, бічний престол, ікони, хоругви, павуки, плащеницю, хрести й свічники, дві старослов'янські євангелії з першої половини 19-го століття, видані Ставропігійським Інститутом у Львові. Тут також зберігається одна з найстарших слов'янських біблій з 1751 р. Можливо, що вона одна з перших біблій й найстарших, що привезено її до Канади.

В архіві зберігається багата збірка світлин, коло 5,000, які ілюструють історичні події на Україні, як також з нашого життя в Канаді. Вони зображують релігійно-церковне життя, визвольні змагання України, польську паціфікацію, большевицькі і німецько-нацистські терори на Україні. Багата збірка світлин і архів славного мистця-малювача Лева Геца. Його велика збірка музейних матеріалів, показана у світ-

линах з депозитів музею “Лемківщина” в Сяноці. Чисельна збірка лемківських та інших церков, народних домів, шкіл, які мали українські назви в Канаді, ювілейні пам'ятки, цвинтарі, збірні конгреси, віча і поодинокі будівлі наших піонерів, які утривалив у світлинах автор цих споминів в часі своєї поїздки по Алберті. Велике значіння мають документи й спомини таких осіб, як Михайло Лучкович, перший з українського роду посол до федерального парламенту в Оттаві (1926-1935 рр.), артиста-співака М. Голинського, мистця-маляра Ю. Буцманюка, довголітнього керманіча і редактора “Українських Вістей” о. митрата М. Сопуляка та безліч різних документів, які очікують істориків, щоб їх належно використали.

Без рідної книги народ, як нація не піднесе своєї культури на вищий рівень. Бібліотека зараз нараховує около 15,000 томів. Тут у великій мірі зібрано і задокументовано життя наших піонерів в Канаді, почавши з 1907 р. У бібліотеці є мікрофільми, награні стрічки, рукописи, кілька сот річників періодичних видань, з газет і журналів. У них занотовано фрагменти історії українського життя-буття взагалі. Сьогодні УКАМА зберігає найкращу збірку канадіяни та взагалі старих видань канадської українки.

УКАМА збирає музейні матеріяли і каталогує послидно. Бібліотека розростається завдяки цінним дарам жертвенних людей, які передають свої книжкові збірки. Систематичне каталогування архівних, бібліотечних й музейних збірок дає кращу можливість і доступ для наукових дослідів.

Щоб належно вести і розвивати музейну працю є конечна фінансова допомога від ширшого нашого громадянства. Цей кошт росте не тільки в зв'язку зі загальним дорожінням життя, але також у зв'язку зі зростом збірок в музеї. Тут необхідна поміч від нас усіх. Може у вас є такі матеріяли, що повинні би бути в музеї, просимо їх передати нам, а ми їх збережемо.

Дальший ріст музейних і бібліотечних фондів залежить від нас усіх, тому причинімся спільно до розбудови рідної культури і заповідника українського поселення, яким являється “Українсько-Канадський Архів-Музей Алберті”.

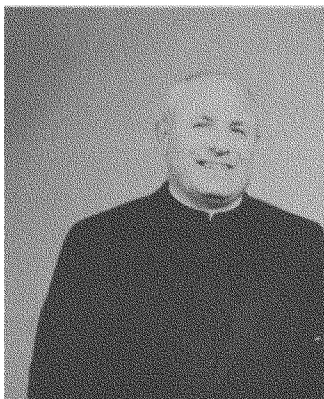
Портрети творців української культури, які зберігаються в УКАМА.

Склад Дирекції УКАМА на 1975 р.

Сидять відліва: М. Наконечний — секретар, о. мит. М. Сопуляк — зас. голови, Г. Йопик — голова, п-і С. Йопик — чл. дир., адв. Р. Дзеник — 2-гий зас. гол., о. М. Кришук, Б. Мельничук — касієр; 2-ий ряд: Р. Проданюк, проф. С. Єременко, С. Василевський, інж. М. Когут, д-р М. Суховерський, І. Козяк, С. Гуцул, О. Вовк.

Під кінець хотів би хоч вкоротці сказати про двох меценатів УКАМА, без помочі яких праця УКАМА значно була б утруднена. Саме про їхній життєвий шлях бажавби розказати з громадської вдячності за їхні заслуги для УКАМА.

ОТЕЦЬ МИТРАТ

Д-Р МИХАЙЛО СОПУЛЯК

Прийшов на світ отець Михайло 4-го грудня 1908 р. в родині свідомих селян Івана і Катерини з дому Максимович, а селі Раків, повіт Долина, Галицька Україна. Його батько був церковним дяком і громадським писаром, а також був діяльний в культурно-громадській праці. Народну школу скінчив у рідному селі, а гімназію в містечку Долина та Станиславіві.

Батьки своєму синові Михайлові дали добре виховання, вщипили в його душу засади християнської моралі та любов до свого народу. Молодий юнак, як гімназійний учень став в ряди членів підпільної організації ОУН. Про його активну працю в організації написано на сторінках “Українських Вістях” у зв’язку з “Українським Листопадом”.

Коли о. Михайло вибрав життєвий шлях та рішився студіювати право, побачив, що краще можна служити своєму народові, працюючи священиком. Тому він залишив право, а вступив до Української Духовної Семінарії у Львові, де ректором тоді був Блаженніший Йосиф Сліпий. По трьох роках студій у Львові о. Михайло виїжджає до Інсбруку на дальші студії і закінчує їх докторатом з теології.

Єрейські свячення прийняв 1936 р. з рук тодішнього єпископа-помічника Івана Бучка. Піддіаконат уділив йому Слуга Божий Митрополит Андрій Шептицький. На початку призначено о. Михайла директором Робітничої Бурси у Львові, а відтак директором Архиепастиріального видавництва “Біблос” у Львові.

Коли спалахнула Друга світова війна і Польщу розбито і поділено між Німеччиною, а західньо-українські землі, які раніше були окуповані Польщею, прилучено до УССР, о. Михайло пішов на захід і в Кракові став працювати в Українському Центральному Комітеті, як керівник Суспільної Опіки УЦК. Тут він ніс поміч кожному, хто її тільки потребував. Багато людей сьогодні ще живе і завдячують о. д-рові Михайлові своє життя. Це робив він прямо з нараженням особистої безпеки. А окремо важливу поміч ніс він українським політичним в'язням.

Прийшов 1945 р., а з ним капітуляція гітлерівської Німеччини, яка застала його в Ниренбергу. Зараз по приході американців знова почав працювати в комітеті у Фюрті коло Ниренбергу, а згодом наші церковні власті покликають о. д-ра Михайла на професора догматики в Українській Духовній Семінарії в Гіршбергу, Німеччина, яку пізніше перенесено до Кулемборгу в Голяндії. Тут сповняв Отець д-р Сопуляк також пост заступника ректора.

Від 1949 р. почалась нова сторінка його життя. Д-р М. Сопуляк переїздить на сталий побут до Канади, до Едмонтонської Єпархії в Алберті, де Преосвященний Владика Ніль призначає його канцлером єпархії, а відтак директором видавництва “Українських Вістей”. На цьому пості о. митрат д-р Михайло працює більше 30 років свого трудолюбивого життя, згодом працює як головний редактор, а разом, як керманіч видавництва “Українських Вістей”. За його керівництва друкарню розбудовано у власному домі до великого престижевого українського видавництва на Західню Канаду. В 1981 р. о. митрата Михайла Сопуляка стрінула важка недуга, але він сильною волі людина і не піддається злосливій хворобі, а старається останніми силами продовжувати і видавати тижневик “УВ”. Останнє, 24 число з 1981 р. “УВ” вже зредаговане на шпитальному ліжку.

Великих учинків dokonав о. д-р М. Сопуляк. Його заслугою є будова української католицької церкви св. Євхаристії на північному Едмонтоні 1950 р., де в кілька років пізніше збудовано величавий дім для старших людей.

В 1955 р. о. митрат Михайло з великими моральними і фінансовими труднощами закладає український цвинтар

св. Михайла. Не легко було це діло зреалізувати, бо в той час єпархія щойно розбудовувалася, а грошей на купно землі не було, але за його доброю порадою Владика Ніль запозичив гроші і купує на північному Едмонтоні 80 акрів землі й інкорпорує цю землю на цвинтар. Сьогодні вже проминуло більше чверть сторіччя, а цвинтар св. Михайла став історичним заповідником, в якому спочиває багато українських визначних діячів та тут на цвинтарі св. Михайла спочиває вже коло чотири тисячі тлінних останків спрацьованих наших людей, які своїми мозолистими руками будували шлях до добробуту в Канаді. Варто згадати, що за ініціативою о. митрата Михайла над озером Вобман куплено фарму і тут збудовано “Українську Оселю”, на якій кожного року відбуваються літні табори для шкільної української молоді.

А як представляється його праця в українсько-музейній ділянці? Коли Ф. Лакуста на своїх акрах заложив село-музей і це діло почало гарно розбудовуватися, але велика запланована робота села-музею вимагала недзвичайного вкладу грошей, а ті труднощі було важко одній людині побороти, тоді ініціатор рішив село-музей продати. В той час о. митрат Михайло почав переговорювати з компетентними особами у провінційному уряді Алберти і тим зацікавив міністра культури Г.А Шміда. По довгих переговорах та схваленнях кабінетом уряду Алберти, село-музей куплено.

Коли Г. Йопик кільканадцять років збирав пам'ятки української культури до архівно-музейної збірки, а як створено і оформлено Українсько-Канадський Архів-Музей Алберти в Едмонтоні, то о. митрат М. Сопуляк своєю великою пайкою, а саме матеріялами, працею і грішми причинився до його розбудови і тим він записав себе у меценати УКАМА. Як вже знаємо, в “Українських Вістях” він постійно популяризував музейне діло.

Останньо він започаткував і підготував ґрунт під нову будову дому для старших людей ім св. Михайла в Едмонтоні.

Все це, що тут згадане, це лиш маленька частина з многогранної суспільно-громадської і церковної праці о д-ра М. Сопуляка, а щоби висловитися про його загально заслуги

жену працю, то хочу скористати з промови Преос. Владики Ніля, яку він виголосив 7-го грудня 1978 р. з нагоди 70-річчя життя і 42-річчя священства о. Михайла. Цитую: “Його найкращою окрасою є слова св. Письма, говорив Владика: “Ти є священником на віки по чину Мелхисидека”. Через українські землі не раз перекочувалися воєнні буревії, мінялася історія, пересувалися географічні карти, переходили мандрівки народів. Серед воєнних лихоліть так сталося, що недописані князі позникали, бояри винародовилися. У поході віків один стан залишився вірний аж до наших часів, одне звання не завело український нарід, одна твердиня залишилася нездобута. А ним є український священник”.

ІВАН БОРУХ — ВИЗНАЧНИЙ МЕЦЕНАТ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Іван Борух уродився в селі Велика Вільшаниця, пов. Золочів, Україна, 22.8.1897 р. у батьків Василя і Анни з дому Свистун-Борух. Народну школу він закінчив в рідному селі і від молодих років допомагав своїм батькам при господарстві. На 16 році життя Іван виїздить на заробітки на Чехо-Словадчину, щоби заробити грошей і виїхати до Америки. Коли спалахнула Перша світова війна, то його всі пляни перечеркнуто і 1916 р. його змобілізовано в армію. На італійському фронті він попадає у полон і тут в тяжких умовах в таборі перебуває до 1920 р. Цього ж року Іван вертає у рідне село, одружується з Марією Цімко і господарять разом через 8 років. У молодому подружжі народились донька Анна і син Василь.

В березні 1929 р. Іван Борух виїздить до Канади і замешкує в Едмонтоні. Перший рік був успішний, а по році наступила важка економічна криза, а з нею почалося безробіття, що тривало довгі роки. Вже 1931 р. він вступає в ряди членства Української Стрілецької Громади в Едмонтоні. Цього ж року він стає в члени основників і допомагає ред. М. Погорецькому організувати часопис “Новий Шлях”. Його завданням було призбирати фонди і передплатників для “Н.Ш.” Він згадував, як часто доводилося йому міряти пішком албертські прерії, щоби придбати одного перед-

платника, або центову пожертву. В той час дороги і транспорція були погані, не такі, як сьогодні.

Коли в 1932 р. прихильники і члени Української Стрілецької Громади в Едмонтоні оснували Українське Національне Об'єднання (УНО) в Едмонтоні, то І. Борух також включається в ряди членів-основників і ревно працює на суспільно-громадському і культурному полі УНО. Його кількакратно обирають головою філії УНО та Української Стрілецької Громади. Кілька разів брав участь в Конгресах Централі КУК Вінніпегу. Був також делегатом на Першому Світовому Конгресі Вільних Українців в Нью Йорку, США. Брав участь в організованому поході на відкритті пам'ятника Т. Шевченкові в Вінніпегу 1961 р., а коли в 1964 р. в 150-ті роковини народження Т. Шевченка здвигнено пам'ятник у Вашингтоні, США, то І. Борух також бере участь у його відслоненні. Він теж належав до славного чоловічого хору "Дніпро" впродовж кільканадцять років.

Коли це все підсумовуємо, то здаємо собі справу з того, скільки часу і грошей він витратив на національні і громадські справи із своїх ощадностей. Крім цього він склав на українські культурні цілі великі і подивугідні пожертви. І так: Українська-Канадська Фундація ім. Т. Шевченка отримала 10,000 долярів. Централь Кук у Вінніпегу 20,000 дол.; на фонд СКВУ пожертвував 20,000 дол.; Українсько-Канадський Архів-Музей в Едмонтоні 20,000 дол.; Канадський Інститут Українських Студій 21,000 дол.; Енциклопедія Українознавства в Сарселі 11,000 дол.; а решту по 1,000 дол. на інші цілі, що виказало разом 115,000.00 долярів. В додатку він передав всю свою бібліотеку й архів до УКАМА.

Щентраль Кук у Вінніпегу в порозумінні з Едмонтонським відділом КУК 10-го серпня, 1980 р. нагородила Івана Боруха Шевченківською медалею за його громадсько-культурну працю та щедру жертвенність на українські культурні цілі в Канаді.

Останньо він доживав свого віку у домі для старших людей в Ламонті, а відтак у Мондері і тут 27-го грудня 1980 р. на 83-му році свого трудолюбивого життя помер. Похований на цвинтарі св. Михаїла в Едмонтоні.

Через кілька років І. Борух важко хворів, але автор

цієї книжки з п-ом М. Байраком майже кожного тижня його відвідували.

Діла і щедри пожертви на культурні цілі І. Боруха будуть записані золотими буквами в історії українського поселення в Канаді. А рідна Підліська гора Маркіяна Шашкевича буде горда, що зродила і виховала великого сина-патріота.

Іван Борух

*** 22.8.1897 — † 27.12.1980**

УКАМА ПОТРЕБОЮ І ГОРДІСТЮ ВСІЄЇ СПІЛЬНОТИ

Кожне суспільне діло стає великим тоді, коли за ним стоять широкі маси народу. З вдовіллям і приємністю зобов'язані підкреслити, що Українсько-Канадський Архів і Музей Алберти саме є такою інституцією, за якою стоять широкі кола українського громаденства. Вже в початковій стадії праці можна було відчутися цю суспільну настанову широкого загалу. Коли установа стала прибирати повніші форми, український загал Едмонтона, Алберти й інших провінцій Канади спішив нести дальшу і повнішу поміч. Ця поміч стала напливати не тільки з різних місць Канади, але також зі Сполучених Штатів Америки та інших країв. Хоч останні відзиви не були масові, все таки це промовляє за тим, що УКАМА є на правильному шляху праці і що його праця останеться в опіці українського загалу в майбутньому. Таке почування запевняє для УКАМА його дальший ріст та розвиток. Численні листи моральної підтримки часто про це говорять, а пожертви, які вплинули та напливають є наявним доказом нашого твердого переконання. Це одночасно свідчить про те, що українська спільнота у вільному світі належно сповняє свої обов'язки, які накладає на неї її Батьківщина, яка від років є скута ворожою ідеологією та експлуатована політикою сучасного панівного режиму. Серед тих залізних оков важко розвинути повноцінний культурний розвій народу. Про це мусять пам'ятати ті, які живуть у вільному світі, в діаспорі. Мусимо всі пам'ятати про дві основні речі, про які писав автор одного листа так: "Ви самі знаєте, як ці друквані докази нашого життя і ворог нищить і ми часами не шануємо".*

В цій свідомості з великою вдячністю містимо нижче списки тих, які внесли свій вклад в розбудову музею й архіву, чи то в грошах, чи то в жертвах пропам'ятних річей. Всі ці жертви допомогли збудувати архівну скарбницю ук-

* Лист ред. Анатолія Курдидика, поміщений в "Українських Вістях" Едмонтон, в травні 1982 р.

раїнської культури, на яку Едмонтон повністю заслужив. Досі в музеї й архіві призбиралося тисячі еспонатів з різних ділянок українського минулого. Приміщення, якими користується УКАМА є заповненні різними скарбами рідної історії. Праця продовжується і майже кожний день приносить менші і більші нові здобутки. Радіти тільки, що ця культурна скарбниця корисно розвивається. Вже тепер відчувається потреба більшого приміщення на майбутнє. В наступних роках вона стане konieczністю. Тим часом зближається велика дата Тисячеліття Християнства і панівної християнської культури в Україні. Нічого не було б кращим і гіднішим для Едмонтону й Алберти, як бачити в цьому часі всі ці скарби розположеними в нових музейних модерних приміщеннях. Тільки побажати, щоб всі ми цього великого свята діждалися. А тим часом спільно змаймо до завершення цього другого етапу УКАМА.

Ці останні рядки хай будуть відповіддю на поставлене у вступі питання, чи ми в діаспорі сповняємо належно наші завдання. Тверде “так”, чи “ні”, скажуть історики в майбутньому.

**ГРОШЕВІ ПОЖЕРТВИ, ЯКІ ВИДНЮТЬ НА
ПРОПАМ'ЯТНІЙ ТАБЛИЦІ В УКАМА**

Меценати

5,000.00 доларів і більше

Іван Борух
Федеральний уряд Канади
Провінційний уряд Алберти
Управа міста Едмонтону
Імперіал Ойл Ко.
Українська Канадська Фундація ім Т. Шевченка, Вінніпег
О. д-р Михайло Сопуляк
Григорій і Стефанія Йопик

Добродії

1,000.00 до **4,999.00** доларів

Андрусяк, Галина
Балишин, Степан і Ева
Байрак Михайло і Пелагія
Бурак, Петро і Тетянна
Васараб, Зенон і Ольга
Войченко, Петро
Геритидж Сейвінгс Траст Ко.
Гирак, д-р Василь і Марія
Гуцул, Степан і Олена
Дроздовська, Соломія
Єременко, Сергій і Марія
Іванусів, Ярослав і Іванка
Когут, Михайло і Анна
Когут, Мирослав і Христина
Манастирський, д-р Степан і Оля
Мельничук, Богдан і Наталка
Єпископ Ніль Саварин
Панчишин, Степан
Проданюк, Роленд
Роял Канадіян Ліджен, Відділ 178
Роял Банк Канади

Рак, Дмитро
Олексійчук, Николай
Охота, Николай
Організація Українок Канади
Трежури Банк Алберти
Українська Кредитова Кооператива Едмонтону
Українська Книгарня в Едмонтоні
Хома, Іван і Ірина
Чапельський, Іван і Емілія
Ширіт Гордон Ко.
Малофій, Петро
Голф Канада Лимитид

Фундатори
500.00 до 999.00 доларів

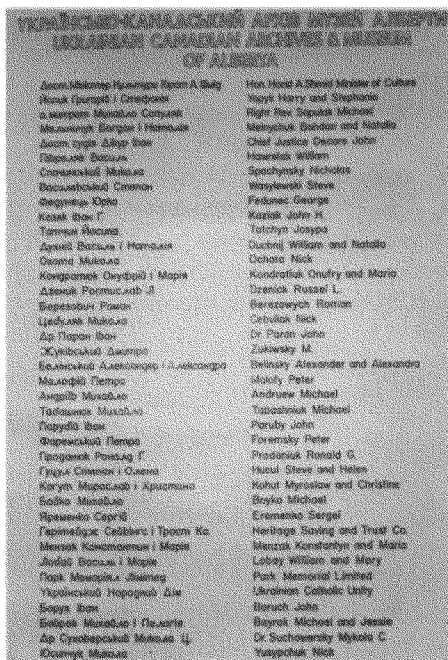
Апонюк, Євген і Катиріна
Андріїв, Михайло і Ліса
Батицький, Володимир і Ольга
Белінський, Олександр і Олександра
Березович, Роман
Бойко, Михайло і Ольга
Боханецький, Никола і Софія
Василевський Степан
Гавреляк, Василь, мейор
Голийчук, Никола
Дост. Суддя Дікур, Іван
Дост. Суддя Дзеник, Ростислав
Духній, Василь і Наталка
Федунець, Юрій і Анна
Форемський, Петро
Климкович, Софія
Козяк, Іван і Марія
Кондратюк, Онуфрій і Марія
Кравець, Василь і Анна
Кромельницький, Іван
Кучер, Антоніна
Лаврин, Михайло
Лагола, Іван і Катеріна

Литвинець, Ольга
Логін, Іван і Євгенія
Лобай, Василь і Марія
Лящук, Йосиф і Анна
Мензак, Константин і Марія
Паран, д-р Іван
Парк Меморіял Лімітед
Парукій, Іван
Петришин, о. Петро
Порайко, Степан
Свистун, Михайло і Оксання
Сімсом Сір Лімітед
Солован, Никола
Смик, д-р Роман і Лідія
Спачинський, Никола
Степа, Йосиф
Суховерський, д-р Никола і Ірина
Табашнюк, Никола і Дора
Татчин, Теодор
Трач, Яків і Елсі
Товариство Українських Піонерів Алберти
Дім Української Молоді
Український Народній Дім
Жуківський, Дмитро
Юсипчук, Никола і Корнелія
Цебуляк, Никола

Прихильники
100.00 до 499.00 доларів

Бумбак, Іван
Вінявський, о. Василь
Візнювич, М.
Декор Ко.
Дмитрук, о. Євген і Неоніля
Доросевич, Іван
Іванець, д-р Іван і Парася
Качор, д-р Володимир
Кантор, Константин

Кобель, Леон
Котишин, Василь
Кунцяк, Теодор
Кухаришин, Іван і Стефанія
Лесів, О.
Малицький, д-р Олександр
Мельничук, Ю.
Наконечний, М.
Поріцький, М.
Постойко, В.
Серафим, Іван і Марія
Скиба, П.
Сленчко, Д.
Стадник, М.
Стадник, С.

Перша почесна табличка імен Фундаторів, які пожертвували по \$500. — і більше на розбудову Архіву-Музею в Едмонтоні.

На тлі музейних пам'яток УКАМА, мила несподіванка і признання. Відліва Г. Йопик, основоположник і голова УКАМА та Г. Вір, директор зовнішніх зв'язків "Імпіріял Ойл Ко." вручає чек на 3,000.00 дол. для УКАМА. Разом, ця спілка передала 7,000.00 доларів на розбудову УКАМА.

Директор Г. Вір і інж. З.Е. Васараб, представники "Імпіріял Ойл Ко." особисто відвідали і оглянули цінні набутки культурних фондів в архіві-музеї. Вони оцінили вартість цього добра для культури Канади і радо прийшли з фінансовою допомогою для УКАМА.

Дирекція і Управа УКАМА на 1982-83 р.

I-ий ряд, відліва сидять: Б. Мельничук, 2-ий заступник голови, п-і М. Лобай, 1-ий заступник голови, п-і Сл Йопик, Г. Йопик, голова, п-і С. Климкович.

II-ий ряд: М. Байрак, проф. С. Яременко, С. Гуцул, інж. І. Хома, касієр, М. Бойко, д-р В. Гирак, секретар. Немас о. д-р М. Сопуляка і Р. Проданюка.

Жертводавці, які передали свої матеріяли на руки автора, цебто, до “Архівно-Музейної Збірки”, а коли інституцію зареєстровано, то передали вже до “Українсько-Канадського Архіву-Музею Алберти” в Едмонтоні:

Андрищак, Е. — Террас, Бр. К.
Андрусак, Г. — Едмонтон
Бабій, О. — Восетна, Алта.
Багрій, П. — Гамілтон, Он.
Байдала, К. — Едмонтон
Байдужа, Р. — Едмонтон
Байрак, А. — Едмонтон
Байрак, В. д-р, — Едмонтон
Байрак, М. — Едмонтон
Байрак, П. — Калгари
Балишин, С. — Едмонтон
Басістий, А. — Андрю, Алта.
Батицька, О. — Едмонтон
Безтільний, О. — Торгил, Алта.
Бенкалович, І. — Едмонтон
Бережанський, В. — Мирнам, Алта.
Бігун, М. — Редвей, Алта.
Білан, Б. — Ст. Алберт
Бзова, Марія — Райкрофт, Алта.
Бобикевич, С. — Мюнхен, Німеччина
Бойко, М. і О. — Едмонтон
Бойчук, І. і А. — Едмонтон
Бокало, Ю. — Едмонтон
Боханецька, Р. — Едмонтон
Боханецька, М. — Едмонтон
Боярчук, — Ламонт, Алта.
Бріль, С. — Торонто, Он.
Брода, П. — Легал, Алта.
Бук, М. — Едмонтон
Букида, С. — Едмонтон
Буцманюк, Ю. і І. — Едмонтон
Ван Дерле, В. — Едмонтон
Вальковський, Т. ген. — Едмонтон
Вархола, І. — Едмонтон

Велещук, Й. — Ст. Майкел, Алта.
Вернюк, С. Райкрофт, Алта.
Вовк, О. — Едмонтон
Воробець-Карпатська, В. — Едмонтон
Воробець, Д. — Андрю, Алта
Воробець, О. — Чергіл, Алта.
Гасві, А. — Ньюбрук, Алта.
Галан, Т. — Лин Лейк, Ман.
Гарматюк, П. — Едмонтон
Гейн, С. — Едмонтон
Гергот, М. — Торгил, Алта.
Гнат, Д.о. — Глендон, Алта.
Гнатюк, К. — Едмонтон
Голинський, М. — Едмонтон
Головайчук, М. — Смокі-Лейк, Алта.
Головайчук, С. — Смокі-Лейк, Алта.
Голубицький, М. д-р — Едмонтон
Горбай, В. — Едмонтон
Гринів, М. — Ст. Пол, Алта.
Гукало, Е.
Гуменна, Докія — США
Гунка, П. — Егрімонт, Алта.
Гурко, Т. о, — Редвей, Алта.
Гуцуляк, М. д-р — Ванкувер, Бр. К.
Гарник, М. — Колітон, Алта.
Гец, А. — Краків, Польща
Гженда, Ю. — Гленавон, Саск.
Голда, Я. — Едмонтон
Гонсет, І. — Каліфорнія, США
Грох, С. — Едмонтон
Гудзоватий, Д. — Едмонтон
Данилеско, Ю — Андрю, Алта.
Дацьків, П. — Едмонтон
Денько, М. о. проф. — Краків, Польща
Дикий, В. ред. — Едмонтон
Дилявський, М. — Едмонтон
Дідюк, В. ред. — Торонто
Дмитрук, Є. о. — Едмонтон
Дмитрук, Н. — Едмонтон

Дмитрук, Хр. — Едмонтон
Дончук, З. — Філядельфія, США
Дробот, І. — Едмонтон
Дроздовська, С. — Едмонтон
Дубик, В. — Гемілтон, Он.
Дяків, А. — Ванкувер, Бр. К.
Дяків, М. — Гай Прері, Алта.
Еглінські, П. д-р — Едмонтон
Естон, К. — Едмонтон
Єременко, С. проф. — Едмонтон
Жмурко, А. — Едмонтон
Журавель, М. — Едмонтон
Журба, Й. — Дервент
Завальницький, А. — Едмонтон
Зазуляк, А. — Торонто, Он.
Зарубій, В. — Вегревил, Алта.
Запісоцький, П. — Едмонтон
Зборовський, І. — Вінніпег, Ман.
Зинич, О. — Едмонтон
Зіник, К. і І. — Восетна, Алта.
Іванків, М. — Едмонтон
Іванець, П. — Едмонтон
Іванусів, Я. І. інж. — Едмонтон
Ізьо, Ю. — Едмонтон
Ісаїв, О. — Едмонтон
Йопик, Г. і С. — Едмонтон
Йопик, Й. — Гданьск, Польща
Йопик, С. — Елк Поїнт, Алта.
Казамира, Б. д-р — Ріджайна, Саск.
Кантор, К. — Едмонтон
Кисилиця, І. — Атабаска, Алта.
Клим, І. — Едмонтон
Климович, С. — Едмонтон
Клинчук, К. — Едмонтон
Кобель, Л. — Ст. Пол, Алта.
Кобильник, О. — Дервент, Алта.
Кобзей, О. — Вінніпег, Ман.
Ковальський, М. — Калгари
Ковальський, Ю. о. — Едмонтон

Ковалюк, М. — Едмонтон
Козій, М. — Медисин Гет, Алта.
Козіцка, М. — Калгари
Козяр, О. — Вестлак, Алта.
Кокіль, О. — Едмонтон
Кломпас, К. і І. — Едмонтон
Книгніцький, Й. — Саскатун, Саск.
Когут, Хр. — Едмонтон
Когут, М. інж. — Едмонтон
Колеса, П. — Торгил, Алта.
Колодінський, А. — Торгил, Алта.
Колянківський, М. — Ніягара Фолс, Онт.
Кондратюк, Ю. — Едмонтон
Королик, М. — Вікторія, Бр. К.
Косташ, В. — Едмонтон
Котишин, В. — Мирнам, Алта.
Кравців, В. — Едмонтон
Кропельницький, І. — Келовна, Бр.К.
Круцік, В. — Елк Поїнт, Алта.
Кужіль, А. — Вернон, Бр. К.
Кузьма, Б. д-р — Лінкольн, США
Кунда, В. інж. — Едмонтон
Куліш, Текля — Редвотер
Кунцяк, Т.
Куць, Ч. — Едмонтон
Кухаришин, С. — Едмонтон
Кушнір, М. — Едмонтон
Лаврин, М. — Едмонтон
Лагола, І. — Едмонтон
Лазар, В. — Мондер, Алта.
Левицька, С. — Едмонтон
Лепка, М. — Філядельфія, США
Лепківна, С. — Філядельфія, США
Лерхер, М. д-р — Едмонтон
Лесик, М. — Едмонтон
Леськів, А. — Едмонтон
Лисюк, К. — Каліфорнія, США
Лисюк, М. — Арран, Саск.
Лисюк, П. — Кемсак, Саск.

Литвин, Г. — Едмонтон
Литвинець, О. — Едмонтон
Лешин, А. — Едмонтон
Логін, І. — Едмонтон
Логін, П. — Гемілтон, Онт.
Лозинський, Б. о. — Калгари
Лозинська, С. — Калгари
Лозинський, І. — Ред Дір, Алта
Лопатнюк, В. — Тоффїлд, Алта.
Лопатка, І. і А. — Едмонтон
Лишак, М. — Едмонтон
Лубик, М. — Едмонтон
Лукинчук, М. — Ст. Пол, Алта.
Ляшук, Й. і А. — Атабаска, Алта.
Магера, С. — Лисбурн, Алта.
Мазурок, Й. інж. — Едмонтон
Максимюк, С. — Едмонтон
Маєвський, Ю. о. — Едмонтон
Маїк, М. — Едмонтон
Малий, Ю. о. — Едмонтон
Малицький, Ол. д-р — Калгари
Малонік, А. — Едмонтон
Мальований, В. — Редвотер, Алта.
Манастирська, О. — Едмонтон
Мартинків, М. о. — Едмонтон
Марунчак, М. д-р — Вінніпег, Ман.
Масляник, Ю. — Форт Саскачеван
Матвійчина, П. — Вінніпег, Ман.
Матвійчук, М. — Ст. Майкел, Алта.
Мелешко, І. Редвей, Алта.
Мельник, Б. — Едмонтон
Мельничук, Б. — Едмонтон
Мовчан, Ю. д-р — Огайно, США
Мороз, О. — Едмонтон
Мулька, П. — Ту Гилс, Алта.
Муринка, Д. — Едмонтон
Мусійовський, І. — Елк Поїнт, Алта.
Мурський, П. — Едмонтон
Надворний, І. — Едмонтон

Німенко, І. — Редвей, Алта.
Ніньовський, В. д-р — Едмонтон
Одинський, Є. — Глендон, Алта.
Олекшин, А. — Едмонтон
Олеськів, В. — Костелгар, Бр. К.
Онисик, М. — Дервент, Алта.
Онисик, П. — Дервент, Алта.
Ониськів, Д. — Едмонтон
Онищук, М. — Едмонтон
Олійник, М. — Едмонтон
Онуферко, Я. д-р — Едмонтон
Оренчук, Іл. — Трейл, Бр. К.
Осташевський, Р. — Едмонтон
Палагіцький, Є — Геффорд, Саск.
Паламарчук, — Мондер, Алта.
Паланюк, П. — Калгари
Паран, І. д-р — Едмонтон
Пауш, П. і С. — Едмонтон
Перепилюк, В. — Давфин, Ман.
Петришин, П. о. — Редвей, Алта.
Писменний, Й. — Редвей, Алта.
Пласконіс, В. — Ст. Катеринс, Онт.
Подольська, К. — Торонто, Онт.
Поливка, — Едмонтон
Політило, Р. — Вегревил, Алта.
Понич, Д. проп. — Едмонтон
Порайко, С. — Едмонтон
Поріцький, М. — Гай Прері, Алта.
Прибитківська, Емілія — Іслінгтон, Онт.
Прийма, А. — Едмонтон
Прокоп, Д. — Едмонтон
Прокоп, З. — Едмонтон
Прокопчук, Г. — Едмонтон
Процик, М. — Чілловок, Бр. К.
Пурич, В. — Едмонтон
Пшик, Ф. — Іннісфрі, Алта.
Ревун, А. — Едмонтон
Рижак, А. і О. — Едмонтон
Роєнко, П. — Торонто, Онт.

Роїк, Ю. — Едмонтон
Романець, М. — Вінніпег, Ман.
Романюк, М. — Чипмен, Алта.
Росалінд, С. — Едмонтон
Рошак, Р. — Едмонтон
Рудницький, І. проф. — Едмонтон
Рудницький, Я. проф. — Вінніпег
Самоїл, В. — Бегревил
Семеник, Д. — Торгіл, Алта.
Семенюк, І. — Мондер, Алта.
Семенець, В. — Калгари
Семенчук, А. — Ревелсток, Алта.
Середа, М. — Кемроз, Алта.
Сердюк, В. — Трентон, США
Симотюк, В. — Ванкувер
Синишин, С. — Дромгеллер, Алта.
Січкарик, Іл. — Кемлупс, Бр. К.
Скаун, Р. — Едмонтон
Скрипичайко, І. — Глендон, Алта.
Славутич, Я. д-р — Едмонтон
Слюзар, І. — Едмонтон
Слюзар, М. — Едмонтон
Слюзарівна-Соханівська М. — Едмонтон
Смик Р. д-р — Чікаго, США
Соколюк, М. — Бегревил
Солянич, О. — Едмонтон
Сопронюк В. — Едмонтон
Сопуляк, М. о. д-р — Едмонтон
Сподарек, К. — Спеден, Алта.
Стародуб, Р. о. — Іннісфрі, Алта.
Стасик, О. — Глендон, Алта.
Шашевський, І. — Лос Анджелос, США
Стебельський, В. — Едмонтон
Стельмашук, Т. і С. — Едмонтон
Стефаник, Ю. мгр. — Едмонтон
Степа, Й. — Едмонтон
Степа, П. — Едмонтон
Стойко, В. — Каліфорнія, США
Стринатка, А. — Олдер Фладс, Алта.

Суднік, М. — Лимбурн, Алта.
Татарин, І. — Едмонтон
Тимчак, Д. — Голден, Алта.
Тишовницький, О. інж. — Каліфорнія, США
Томашевська, В. — Едмонтон
Трач, Б. — Едмонтон
Трач, М. і В. — Едмонтон
Триліх, К. д-р — Едмонтон
Українець, Н. — Вестлак, Алта.
Фаріон, М. — Калгари
Федорків, І. — Едмонтон
Федунець, Ю. — Едмонтон
Федуник, Ярослав о. — Едмонтон
Феняк П. — Едмонтон
Филипович, В. — Едмонтон
Філь, Г. о. — Едмонтон
Форемський, П. і Г. — Едмонтон
Фуштей, П. — Едмонтон
Харина, О. — Едмонтон
Хмелик, І. і А. — Едмонтон
Холяк, М. — Едмонтон
Хом'як, В. і О. — Гай Прері, Алта.
Хруц, Ф. — Атабаска, Алта.
Царик, К. — Едмонтон
Чайковська, М. — Ст. Пол, Алта.
Чапельський, І. — Мирнам, Алта.
Черкавський, І. о. — Дервент, Алта.
Чеховський, С. о. — Едмонтон
Чорновол, І. — Едмонтон
Чорнописький, М. — Гай Прері, Алта.
Чучман, С. — Ньюбрук, Алта.
Шанц, І. і М. — Гай Прері, Алта.
Шевчишин, В. — Едмонтон
Шіпка, І. — Лакла Біч, Алта.
Шкварок, Й. о. — Едмонтон
Школьний, Д. — Едмонтон
Шотило, А. — Едмонтон
Шульган, В. — Чергил, Алта.
Южда, І. — Мондер, Алта.

Юркевич, К. — Едмонтон
Юсипчук, К. — Едмонтон
Якимець, А. — Ст. Пол, Алта.
Янда, О. — Едмонтон
Ярема, І. д-р — Едмонтон
Організація Українок Канади
ОУК — Едмонтон
Торавиство Українських Піонерів — Едмонтон
Українські Вісті — Едмонтон
Українська Книгарня (Б.М.) — Едмонтон
Український Народний Дім — Едмонтон
Український Народний Дім — Мондер
Українськй Євангельське Об'єднання Північної Америки
Ярем, Н. — Філядельфія, США

ПІД КІНЕЦЬ КІЛЬКА РЯДКІВ ПРО СЕБЕ

Підсумовуючи розвій Українського Канадського Архіву і Музею Алберти, хотілося також сказати дещо про себе. Ці рядки пишу, коли мені заокруглилася сьома декада життя. Отже, зрозуміло, чому хочеться бути одвертим перед моїм довікляям та перед рідною спільнотою. Це неначе моя суспільна сповідь на прощання.

Кожна людина, яка прожила до віку своєї старости, часто згадує своє минуле. В тім нічого дивного, бо знаємо, що молоді літа повні віри у свої сили. Молодість не знає ніяких перешкод й не бачить ніяких труднощів перед собою. Молоді літа повні надій, повні різних плянів і мрій на майбутнє та охоти до праці, щоб досягнути свій ідеал праці. Отже, молоді роки, повні внутрішнього вдоволення з найменшого успіху та в постійному змагу за краще завтра.

Народився я 16-го листопада, 1911 р. Батьки Антін і Теодозія з дому Вавричук були бідні селяни. Село Миколаїв, в якому проживали мої батьки, лежить на галицько-волинській межі, всего 7 кілометрів до славного містечка Берестечка, пов. Радехів. У батьків було три сини і одна дочка. Я був наймолодший. Народну школу закінчив в селі Завидче, бо Миколаїв в час Першої світової війни був знищений. Школи не було і навчання не відбувалося. До Завидча, до школи, як в літі так і зимою треба було ходити мені кожного дня кілька кілометрів пішки. Коли закінчив народну школу, то мої батьки через два роки послали мене на приватне навчання, приготівляючи мене до гімназії. Були це повоєнні роки, а матеріяльні обставини у батьків були бідні і тому науку мою було перервано. Дальше науку я доповняв сам, як кажуть самотужки, всілякими курсами. Середню освіту закінчив щойно при Православній Духовній Семінарії в Мюнхені, у Німеччині, в осені 1948 р.

Будучи юнаком я цікавився просвітньою працею в Миколаєві. Коли в Народному Домі споживча кооператива “Сила” збанкрутувала підчас економічної кризи 1930 р., я зацікавився торговельною ділянкою, переговорив з головою Надзірної Ради Кооперативи, а вони передали до моєї диспозиції приміщення і увесь інвентар і я в осені 1932 р.

відкрив свою приватну крамницю споживчих товарів в спілці зі своїм братом Йосифом.

1937 р. я був на курсі в Торговельній Школі, вул. Куркова 14, у Львові, який влаштовував Союз Українських Купців і Промисловців. В той час українське приватне купецтво і українська кооперація об'єднано творили нову економічну базу, а щоби поборювати елемент чужих лихварів, був кинутий до українського народу клич, “Свій до свого по своє”. Це було запорукою великого розвитку в торговельній і промисловій діляці в поневоленій Україні під Польщею. В кожній хаті свідомого селянина і робітника можна було бачити набутий товар в своїй крамниці, випродукований в українській фабриці.

В осені 1938 р. я у спілці з М. Білозором відкриваю крамницю з мануфактурою у місті Радехові і з великим успіхом провадимо це підприємство до вибуху Другої Світової війни в 1939 р. В час війни перебував під німецькою окупацією і теж займався торгівлею, а в обмежених воєнних обставинах також уділявся суспільно-громадській праці. Коли воєнні події почали мінятися і Німеччина почала котитись до упадку повної програної війни, то 1944 р., в осені доля кинула мене на захід, на чужину. Капітуляція гітлерівської Німеччини 7-го травня, 1945 р. застала мене вже недалеко Ніренбергу. По приході американців я з родиною проф. Р. Іщука та з іншими знайомими переїздимо до старинного міста Баварії Аугсбург.

Тут почались творити табори збігців і почалось нове непевне життя. Різні репатріяції і насильства з сторони советських властей були кожного дня. В таборах відчувався великий брак рідного друкованого слова і літератури. Причиною було те, що у всіх великих містах на заході були друкарні знищені, а на сході постали залізні кордони і новостворені комуно-сателітні держави.

В таборах Д.П. (перемішених осіб) почались організувати нові українські партії і угруповання, а з тим почали появлятися українські газети і журнали. Постали організації поетів і письменників. Ще того самого року по капітуляції Німеччини, я з інж. П. Твердохлібом закладаємо “Українську Книгарню” і почали видавати різні книжки,

як також підручник англійської мови, календар альманах “Начужині” 1947 р. Книгарня розвинула широко свою працю і тут працювало кількоро людей до часу виїзду до Канади.

До Канади я прибув 28-го вересня, 1948 р., завдячуючи мійому братові Стахові і братовій Анні, Йопикам з Елк Поїнт, Алберта. З початком 1949 р. я переносуюся до Едмонтону і при допомозі грошевої допомоги брата і братової купую споживчу крамницю в спілці з О. Гошовським, яку назвали “Народний Базар”. По двох роках спілку я сплатив і почав розвивати книгарський відділ.

1954 р. я перевидав поему “Гайдамаки” Т. Шевченка з ілюстраціями знаного маляра-мистця етнографа Опанаса Г. Сластьона. Видання було люксове, а наклад був 3,000 прим. Тут однак стрінуло мене велике нещастя. Коли увесь наклад книжки був у переплетні, переплетня згоріла. до пожуру я був вибрав всего 700 примірників. Цей випадок перекреслив всі мої пляни на дальше, щоби друкувати книжки в Канаді, аж до появи цього збірника про УКАМА.

В 1955 р. організую спілку “Карпатія Ресторан” при 103-97 вул., але не всі спілки є успішні. Тому я тут довго не був. В травні 1957 р. я зі своєю дружиною Стефанією відкриваємо “Асторія Ресторан” при 100-102А Аве., а пізніше при 102-98 вул., знову в Едмонтоні. Тут перебули ми до травня 1980 р. В тому часі ми перейшли на пенсію, у стан відпочинку.

Збираючи що головніше, ще додаю дещо зі суспільного-громадського й культурного свого життя. На рідних землях в Україні я був членом “Т-ва Просвіта” та “Рідна Школа” в Радехові, “Союзу Українських Купців і Промисловців” у Львові, а в часі війни членом “Українською Допомогового Комітету”. В Едмонтоні зразу включився до Української Католицької Катедри св. Йосафата, став членом Українського Народного Дому, УНО, членом Дирекції Української Кредитової Кооперативи. Є співосновником і членом першої управи Клубу Українських Професіоналістів і Підприємців, членом управи КУК, Відділу в Едмонтоні, головою фестивалю “Українського Дня”, головою Батьківського Комітету при Курсах Українознавства ім. І. Франка, головою “Пласт Прияту”, членом фундатором

Українсько-Канадської Фундації ім. Т. Шевченка у Вінніпегу, постійним членом-платником національної вкладки Централі КУК у Вінніпегу. Фіналом моєї довголітньої мозольної й коштовної праці — це збирання культурних набутків в Канаді та створення Українсько-Канадського Архіву-Музею Алберти в Едмонтоні. За мою працю Історичне Товариство Едмонтону відзначило мене почесною грамотою.

Все, що я досягнув більшого в житті, завдячую гарній співпраці добрих людей, а в приватному житті моїй дружини Стефанії. Тому я завжди цінив і ціню засаду “громадою обух сталить”.
